

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

Victor Bratu

Elena Lupșa

Alina Bratu

EDUCAȚIE SOCIALĂ

clasa a V-a

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației Naționale

Manualul școlar a fost aprobat prin ordinul ministrului educației naționale nr. 5269 / 03.10.2017, în urma evaluării, și este realizat în conformitate cu programa școlară aprobată prin OM Nr. 3393 / 28.02.2017.

116.111 – numărul de telefon de asistență pentru copii

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

Victor Bratu

Elena Lupșa

Alina Bratu

Educație socială

clasa a V-a

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând cu anul școlar 2017-2018.

Inspectoratul Școlar al Județului / Municipiului .....

Școala / Colegiul / Liceul .....

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Victor Bratu, Elena Lupșa, Alina Bratu

Educație socială

Manual pentru clasa a V-a

Referenți:

Prof. Ioan Cezar Anuței

Inspector școlar pentru discipline socio-umane, Inspectoratul Școlar al Jud. Suceava

Prof. dr. Gheorghe Tarara

Colegiul Național „Bogdan Petriceicu Hașdeu” Buzău

Editura CORVIN

330161 Deva, Str. Dr. Victor Șuiaga Nr. 14

Tel.: 0254-234500, Fax: 0372-002395

www.corvin.ro E-mail: office@corvin.ro

Director: Varga Carol

Redactor: Pădurean Iudita Gabriela

Ilustrații: Schönberg Gréti, www.dreamstime.com

Copertă: Varga Ágnes

Tehnoredactare: Bratu Victor, Lang Erika Ildikó,

Obrașcu-Paniti Ágnes

Corectură: Fazakas Andrea, Sebestyén Rozália

Manual digital: Bratu Victor, Ghebrea Darius

Alexandru, Iordache Andrei Cosmin, Kiss Edvárd,

Pădurean Szilvia, Pădurean Iudita Gabriela,

Schönberg Gréti

© Editura Corvin, 2017 – Toate drepturile rezervate

Tiparul executat la GRAPHO TIPEX, Deva

Director: Farkas Ladislau

Orice preluare, parțială sau integrală a textului, a graficii sau a formatului digital al acestui manual se face doar cu acordul expres în scris al Editurii Corvin.

Acest manual, în format tipărit și electronic, este protejat de legile române și internaționale privind drepturile de autor, drepturile conexe și celelalte drepturi de proprietate intelectuală.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BRATU, VICTOR

Educație socială : clasa a V-a / Victor Bratu, Elena

Lupșa, Alina Bratu. - Deva : Editura Corvin, 2017

ISBN: 978-606-995-009-8

I. Lupșa, Elena

II. Bratu, Alina

Deșteaptă-te, române!

de Andrei Mureșanu

*Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!*

*Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!*

*Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.*

*Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt;
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost'pământ!*

CUPRINS

Introducere în Educația socială	5	Recapitulare. Portofoliul de grup	48
Competențe generale. Competențe specifice	5	Autoevaluare. Interevaluare	50
Utilizarea manualului	6	Evaluare	51
1 Eu, copilul...	8	6 La școală...	52
Copilul: o persoană cu o anumită identitate	10	Împreună!	54
Autoritate și autonomie	12	Copiii, promotori ai propriilor drepturi	56
Fapte și opinii	14	Argumente și contraargumente	58
Sinteza. Autoevaluare – Evaluare – Interevaluare	15	Sinteza. Autoevaluare – Evaluare – Interevaluare	59
2 Am drepturi!	16	7 În societate...	60
Convenția ONU cu privire la drepturile copilului	18	Adulții și noi	62
Motivații și principii	20	Noi și ceilalți	64
Întrebări și răspunsuri	22	Stereotipuri și prejudecăți	66
Sinteza. Autoevaluare – Evaluare – Interevaluare	23	Sinteza. Autoevaluare – Evaluare – Interevaluare	67
3 Drepturi și responsabilități	24	8 Promovarea și apărarea drepturilor copilului	68
Drepturi și drepturi...	26	Situații de risc	70
Sunt o persoană cu responsabilități!	28	Cum acționăm?	72
Opinia personală	30	Persuasiunea	74
Sinteza. Autoevaluare – Evaluare – Interevaluare	31	Sinteza. Autoevaluare – Evaluare – Interevaluare	75
4 Drepturile mele, drepturile tale	32	9 Instituții și societate civilă	76
Eu și tu	34	Statul și instituțiile guvernamentale	78
Interesele noastre	36	Societatea civilă	80
Opinia mea, opinia ta	38	Gândirea critică	82
Sinteza. Autoevaluare – Evaluare – Interevaluare	39	Sinteza. Autoevaluare – Evaluare – Interevaluare	83
5 Acasă...	40	Recapitulare. Proiectul educațional	84
Familia	42	Autoevaluare – Interevaluare	86
Spațiul personal	44	Evaluare	87
Nevoia de argumente	46	Evaluare finală	88
Sinteza. Autoevaluare – Evaluare – Interevaluare	47		

Anexe - format digital

Convenția ONU
cu privire la
drepturile copilului

Legea nr. 272
din 2004 cu privire la
protecția și promovarea
drepturilor copilului

Declarația
universală
a drepturilor
omului

Constituția României

Portofoliul
de grup

Proiectul
educațional

Proiectul
video

INTRODUCERE ÎN *EDUCAȚIA SOCIALĂ*

Educația socială este o disciplină de studiu nouă, dar care vine în continuarea, completarea și dezvoltarea competențelor formate prin studiul *Educației civice* în clasa a III-a și clasa a IV-a.

Scopul introducerii acestei discipline noi în curriculumul învățământului gimnazial este acela de a asigura dezvoltarea integrală a personalității fiecăruia dintre voi, contribuind la formarea competențelor cheie pentru calitatea de cetățeni responsabili și pentru educația pe parcursul întregii vieți.

Educația socială încearcă astfel, la nivelul clasei a V-a prin *Gândire critică și drepturile copilului*, să vă stimuleze interesul pentru problematica drepturilor copilului, a protejării și promovării acestora, totul prin intermediul unei reflecții critice asupra lor.

La clasa a VI-a, *Educația socială* vă va propune o tematică centrată pe *Educația interculturală*. Demersul va urmări formarea voastră ca persoane capabile să valorizeze propria cultură și să aprecieze pozitiv diferite alte culturi ce se regăsesc într-o societate interculturală, așa cum sunt societățile contemporane, inclusiv societatea românească.

La clasa a VII-a, *Educația socială* va aduce în centrul preocupărilor voastre *Educația pentru cetățenie democratică*, prin intermediul căreia veți dobândi competențe noi și le veți dezvolta pe cele dobândite în învățământul primar cu privire la funcționarea statului democratic, a statului de drept și mai ales la formarea voastră ca cetățeni activi.

Veți finaliza studiul *Educației sociale* în clasa a VIII-a, cu *Educația economico-financiară*, în cadrul căreia vă veți putea descoperi și dezvolta spiritul de inițiativă și de antreprenoriat, dar și competențele care să vă permită să adoptați responsabil decizia care privesc aspectele economice și financiare ale unui cetățean activ.

În sinteză, prin intermediul *Educației sociale* vei reuși să te dezvolți ca persoană, să valorifici creativ potențialul de care dispui, iar acest lucru, cu atât mai important, împreună cu ceilalți, într-o societate preocupată de toți membrii săi.

COMPETENȚE GENERALE

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social.
2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice.
3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ.

COMPETENȚE SPECIFICE

- 1.1. Manifestarea interesului pentru formularea de întrebări cu privire la propriile drepturi și responsabilități.
- 1.2. Formularea unor opinii, explicații, argumente simple pentru promovarea propriilor drepturi și responsabilități.
- 1.3. Raportarea critică la opiniile, explicațiile și argumentele formulate de alte persoane în contextul unor dezbateri privind asigurarea și promovarea drepturilor copilului.
- 2.1. Formularea unor probleme care vizează drepturile copilului, ca punct de plecare în rezolvarea lor.
- 2.2. Identificarea, prin lucru în echipă, a unor măsuri de intervenție posibile pentru cazuri semnalate de încălcare a drepturilor copilului sau de promovare a acestora.
- 2.3. Realizarea, în echipă, a unui proiect de promovare a drepturilor copiilor pentru investigarea/soluționarea unor probleme specifice.
- 3.1. Exercițarea drepturilor și a responsabilităților în luarea unor decizii personale și de grup, în condițiile respectării drepturilor celuilalt.
- 3.2. Participarea la decizii de grup privind implicarea în promovarea și apărarea propriilor drepturi.

UTILIZAREA MANUALULUI

Bine ai venit la întâlnirea cu primul tău manual de *Educație socială*. Înainte de a porni în studierea acestei noi discipline, îți propunem câteva indicații de utilizare a manualului, astfel încât să reușești ca experiența ta să fie cât mai interesantă și mai fructuoasă.

Varianta tipărită a manualului

Conținutul manualului este structurat sub forma **unităților de învățare**. Fiecare unitate de învățare este construită în mod identic. În cadrul acestora, activitățile de învățare au ca suport texte, imagini, grafice etc. grupate sub forma „Document” (prescurtat ca „Doc.”)

Debutul unei unități de învățare

Unitatea de învățare (1) **Eu, copilul...**

Introducere critică în temă: Cine sunt eu? Ce pot face eu? Cât de liber pot fi?

Cuprinsul unității de învățare: Cuprinsul

- Copilul o persoană cu o anumită identitate
  - Sunt un copil
  - Identitatea personală
- Autoritate și autonomie
  - Autoritatea părintească
  - Autoritatea profesorală
- Opinie și opinie
- Sinteză
- Autoevaluare - Evaluare - Interevaluare

Activități complexe (versiunea digitală): Portofoliul de grup, Proiectul educațional, Proiectul video

Documente internaționale și românești (versiunea digitală): Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, Legea nr. 272 din 2004 cu privire la protecția și promovirea drepturilor copilului, Declarația universală a drepturilor omului, Constituția României

Competențe specifice vizate în principal: 1.1. Manifestarea interesului pentru formularea de întrebări și pentru înțelegerea și responsabilității; 2.1. Formularea unei opinii care prezintă drepturile copilului, ca punct de plecare în rezolvarea lor.

Chestionar de debut: **Ce știu?** (Da/Nu)

1. Părinții, în raport cu copilul/copii lor, au orice drepturi.
2. A fi responsabil înseamnă a putea face orice vrei.
3. Copii nu au niciun fel de obligații sau responsabilități.
4. Identitatea personală presupune doar documente oficiale de identitate.
5. Părinții sunt obligați să asigure copiilor tot ceea ce li s-a promis.
6. Copii nu trebuie să dea socoteală nimănui pentru ceea ce fac.
7. Persoane sunt doar oameni în vârstă de peste 18 ani.
8. Opinia pe care o avem în ceea ce privește o opinie, ea este adevărată.
9. Opinia pe care o avem nu trebuie dovedită sau argumentată.

Structurarea conținuturilor unității de învățare

Titlul temei: **Copilul: o persoană cu o anumită identitate**

Sinteza temei: Oamenii, după cum au învățat în clasele precedente, sunt ființe care gândesc, au sentimente, înțelegând diferite aspecte.

Dicționar: Fiecare om, fie că este un copil sau un adult, a fi și un fiică, o femeie sau un bărbat, este o persoană. În plus, din oameni sunt persoane.

Titlul subtemei: Sunt un copil...

Documente propuse pentru realizarea activităților: Cine este copilul? (1) Cine este copilul? (2) De la nașterea la adolescență (3) Copilăria... (4) De la nașterea la adolescență (5)

Titlul subtemei: **2. Identitatea personală**

Documente propuse pentru realizarea activităților: Certificatul de naștere. Pașaportul (1) Certificatul de naștere este cel care îți dovedește că ai o anumită identitate. Pașaportul este cel care îți dovedește că ai o anumită identitate. Pașaportul conține informații care permit identificarea persoanei, precum: numele și prenumele, sexul, data și locul nașterii, fotografia, semnătura titularului și un set caracteristici fizice ale persoanei, cum ar fi înălțimea și culoarea ochilor.

Activități de învățare și formare: **Observa și înțeleg** (5)

1. **Doc 1** - Citește ambele documente și precizează diferențele dintre cele două moduri în care se vorbesc despre „copii”.
2. Ești de acord cu ceea ce este scris despre copil și copilul? Explică opinia ta.
3. Cele două imagini prezintă copilul din perspectiva evoluției fizice și psihice. Precizează pentru fiecare etapă o caracteristică, pe care la apreciezi ca fiind cele mai importante. Compară propria tău cu cea a colegului/talei și discută despre deosebiri de dezvoltare.
4. Ce informații ne furnizează aceste documente despre identitatea persoanei?
5. Ce elemente arată că certificatul de naștere și pașaportul sunt documente oficiale?
6. De ce nu este posibil ca două persoane să aibă același document oficial?
7. **Activitate de învățare și formare**: Scrieți un argument pentru a certifica că copilul tău este bine ca oamenii să fie diferiți. Compară pașaportul tău cu cel al colegului tău.
8. **Activitate de învățare și formare**: Scrieți un argument pentru a certifica că copilul tău este bine ca oamenii să fie diferiți. Compară pașaportul tău cu cel al colegului tău.
9. **Activitate de învățare și formare**: Scrieți un argument pentru a certifica că copilul tău este bine ca oamenii să fie diferiți. Compară pașaportul tău cu cel al colegului tău.

Elemente de gândire critică. Sinteza. Evaluare

Titlul temei

Introducere critică în temă

Dezvoltare și exemplificare

Aplicații

FAPTE ȘI OPINII

Lumea de azi, cea în care trăim, este caracterizată adesea ca fiind o lume a comunicării, una în care sunt vehiculate o multitudine de informații. Copiați într-un fiș de această veritabilă „avalanșă”, nu mai reușim să facem distincția diferența între ceea ce este real și ceea ce nu este real, între lucrurile care și simțirea părerii personale, între ceea ce este adevărat și ceea ce doar place sau nu unei persoane etc. Desigur, fiecare dintre noi are dreptul la o opinie, în ceea ce privește o anumită decizie, dar este o eroare de gândire să confundăm opinia personală cu adevărul. Un prim pas pe calea eliminării erorii de gândire este acela de a învăța să facem distincția între fapte și opinii.

Ce este un fapt?

- o întâmplare o împrejurare reală, un lucru petrecut în realitate;
- un fapt este verificabil, poate fi dovedit;
- verificarea unui fapt se face cu ajutorul dovezilor, respectiv prin observație, măsurare etc.

Ce este o opinie?

- păreră, credință, punctul de vedere al unei persoane cu privire la un anumit lucru;
- o opinie nu este verificabilă în mod propriu;
- opinia poate fi argumentată, ea fiind cu atât mai puternică cu cât se bazează mai mult pe fapte.

Alfă și a înopțat.

- Baschetul este un joc de echipă.
- Lucrașul a fost scris de Mihai Eminescu.
- Prețul litrului de benzină a crescut în medie cu 50 de bani.
- Domnul X are o avere de aproximativ 3 milioane euro.
- Vegetarietate reprezintă o sursă importantă de nutrienți pentru organismul uman.

Nu pot verifica, dar cred că e înopțat.

- Mihai Jordon este cel mai mare baschetbalist din toate timpurile.
- Mihai Eminescu este cel mai mare poet român.
- Benzină a devenit mult prea scumpă.
- Cu cât ai mai mulți bani, cu atât ești mai ferici.
- Vegetarietății sunt mai sănătoși decât cei care mănâncă carne.

Lipsii sunt manifestări carnivore.

Fapt sau opinie?

Fapt Calitatea de animale carnivore a lupilor a fost demonstrată și este verificabilă prin observație, prin studiul anatomiei acestora etc.

Opinie Cercetătorii au observat că pentru a-și obține hrana necesară lupii fac eforturi mari, în medie abia un atac din zece fiind unul reușit. Cu toate acestea, nu se poate aprecia că ei sunt permanent înfometați.

Stereotip

1. Citește cu atenție lista alăturată de enunțuri și decide în fiecare caz, motivat, dacă este vorba despre un fapt sau despre o opinie.

Enunțul	Fapt sau opinie?	De ce?
Marele corșon românesc E.		
A memoria înseamnă a fi.		
Românii sunt un popor deosebit de ospitalier.		
1 Decembrie este Ziua națională a României.		

SINTEZA

Sinteza unității de învățare

Evaluare formativă

AUTOEVALUARE
EVALUARE
INTEREVALUARE

Recunoaște dreptul!

Identitate Organizați-vă în grupe de 4-6 elevi. Realizați la nivelul fiecărei grupe, un poster prin care să ilustrați ideea de „identitate personală”. Înainte de a trece la realizarea efectivă a posterului, discutați în cadrul echipei ceea ce înțelegeți și ce înțeleg să fie cuprinși, precum și modul de realizare.

Drepturile și obligațiile mele Gândește-te la propria ta personalitate și încearcă să descriești ce drepturi și ce obligații ai, mai ales în cadrul relațiilor tale cu părinții, dar nu numai. După aceea, pune în paralel drepturile și obligațiile identificate, fie prin intermediul unui desen, fie prin intermediul unui tabel.

Ce este? Reia chestionarul de la începutul unității de învățare prin prima a ceea ce ai învățat. Există diferențe între răspunsurile date inițial și cele de acum? Dacă răspunsul este afirmativ, identifică, în fiecare dintre situații, cauza modificării.

Facile și rapide Aplicațiile de comunicare în masă (numite și „mass-media”), precum presa scrisă, televiziunea, radioul și internetul sunt cele care transmit

o mare parte a informației cu care avem de a face în viața de zi cu zi. Adesea suntem însă confuziți, în ceea ce citim, auzim sau vizionăm, cu o anumită confuzie, vorbă sau nu, între informația care prezintă anumite fapte și opinia jurnaliștilor/autorilor asupra acestor fapte. Astfel, pentru a nu fi induși în eroare, trebuie să încercăm să fim cât mai atenți.

De exemplu, dacă citim un text pe Internet, este bine:

- să citim întreaga sursă (text) - stăruim să vedem capcane, menite doar să atragă atenția;
- să verificăm sursa informațiilor - poate nu place povestea, dar asta nu înseamnă că este reală;
- să nu fim părținitori - chiar dacă avem o altă păreră, aceasta nu înseamnă că informația nu poate fi sigură, adevărată;
- să identificăm faptul/propiu-zisul, în măsura în care sunt prezentate, pentru a ne forma propria opinie etc.

Pe lângă de aceste sfaturi, identifică în presa scrisă sau pe Internet un text care, prin titlu sau prin conținut, încearcă să convingă asupra unei anumite opinii, deși aceasta nu este susținută de argumente sau de fapte. Prezintă colegilor exemplul identificat.

Varianta digitală a manualului

Manualul digital reproduce fidel varianta tipărită a acestuia, dar adaugă, pentru a-ți îmbogăți experiența de învățare, numeroase activități multimedia.

Utilizarea manualului digital se poate realiza:

- online** - prin accesarea adresei de web dedicată (se introduce în bara de adrese a browserului);
- offline** - prin introducerea CD-ului în unitatea optică a calculatorului (programul va porni automat).

Un ghid detaliat al utilizării variantei digitale a manualului este pus la dispoziție la adresa web dedicată.

Versiunea digitală a manualului cuprinde, între numeroasele activități multimedia, șapte materiale suport, cinci dintre acestea prezente doar în această versiune, iar două integrate (Portofoliul de grup și Proiectul educațional) și în varianta tipărită.

Documente internaționale și românești cu privire la drepturile omului în general și ale drepturilor copilului în special. Accesarea lor îți permite să regăsești textul integral al acestora.

Trei activități complexe, care pot fi realizate în legătură cu oricare dintre temele aduse în discuție în cadrul manualului. În măsura în care le vei exersa, datorită caracterului lor practic-aplicativ și participativ, îți vei putea pune în valoare și dezvolta competențele și creativitatea.

Fiecare dintre aceste activități reia aspectele generale, cu privire la modul de realizare, propunând după aceea, legat de fiecare unitate de învățare, o activitate specifică.

Activitățile multimedia, altele decât cele precizate ca „materiale suport”, sunt grupate în trei categorii:

Activarea butonului permite mărirea unor elemente educaționale cu interactivitate scăzută.

Activarea butonului permite vizualizarea/audierea unor elemente educaționale cu control limitat.

Activarea butonului permite pornirea unor elemente educaționale cu grad înalt de interactivitate.

1 Eu, copilul...

Cine sunt eu? Ce pot face eu? Cât de liber pot fi?

Aceste trei întrebări sunt doar câteva dintre cele la care probabil te-ai gândit și ai încercat să afli răspunsuri. Unele dintre aceste răspunsuri le-ai găsit, dar altele te frământă încă. Mai mult, chiar și acolo unde ai reușit să îți formulezi un răspuns, uneori cu ajutorul celor din jur, în primul rând al părinților, dar nu numai, ai putut observa că acesta este diferit de al altora, chiar de aceeași vârstă cu tine. Nimic deosebit aici! Fiecare dintre noi este o persoană unică și irepetabilă, așa încât întreaga lume este, în amănuntele sale, altfel pentru fiecare dintre noi.

Cuprins

Copilul: o persoană cu o anumită identitate

- Sunt un copil...
- Identitatea personală

Autoritate și autonomie

- Autoritatea părintească
- Autonomia personală

Fapte și opinii

Sinteza

Autoevaluare - Evaluare - Interevaluare

Portofoliul
de grup

Proiectul
educațional

Proiectul
video

Da

Nu

Ce știi?

Citește cu atenție fiecare dintre enunțurile de mai jos și răspunde prin **DA**, în măsura în care ești de acord sau apreciezi că este un adevăr și cu **NU** în caz contrar.

1. Părinții, în raport cu copilul/copiii lor, au orice drepturi.
2. A fi responsabil înseamnă a putea face orice vrei.
3. Copiii nu au niciun fel de obligații sau responsabilități.
4. Identitatea personală privește doar documentele oficiale de identitate.
5. Părinții sunt obligați să asigure copiilor tot ceea ce își doresc aceștia.
6. Copiii nu trebuie să dea socoteală nimănui pentru ceea ce fac.
7. Persoane sunt doar oamenii în vârstă de peste 18 ani.
8. În măsura în care suntem de acord cu o opinie, ea este adevărată.
9. Opiniile pe care le avem nu trebuie dovedite sau argumentate.

Convenția ONU
cu privire la
drepturile copilului

Legea nr. 272
din 2004 cu privire la
protecția și promovarea
drepturilor copilului

Declarația
universală
a drepturilor
omului

Constituția României

Competențe specifice vizate în principal:

- 1.1. Manifestarea interesului pentru formularea de întrebări cu privire la propriile drepturi și responsabilități.
- 2.1. Formularea unor probleme care vizează drepturile copilului, ca punct de plecare în rezolvarea lor.

Copilul: o persoană cu o anumită identitate

Oamenii, după cum ai învățat în clasele precedente, sunt ființe care gândesc, au sentimente, întreprind diferite acțiuni etc.

Fiecare om, fie că este un copil sau un adult, o fată sau un băiat, o femeie sau un bărbat, **este o persoană**. În plus, doar oamenii sunt persoane.

Oricare persoană, chiar dacă oamenii sunt în multe privințe asemănători, **este unică**. Aceasta înseamnă că fiecare persoană este diferită de orice altă persoană.

Dicționar

Stare civilă: totalitatea atributelor și calităților unei persoane, izvorâte din apartenența acestora la o familie; compartimentul din cadrul primăriilor unde se înregistrează, păstrează și eliberează actele de stare civilă.

1 Sunt un copil...

Cine este copilul?

Art. 1

În sensul prezentei *Convenții*, prin copil se înțelege orice ființă umană sub vârsta de 18 ani.
(*Convenția ONU cu privire la drepturile copilului*)

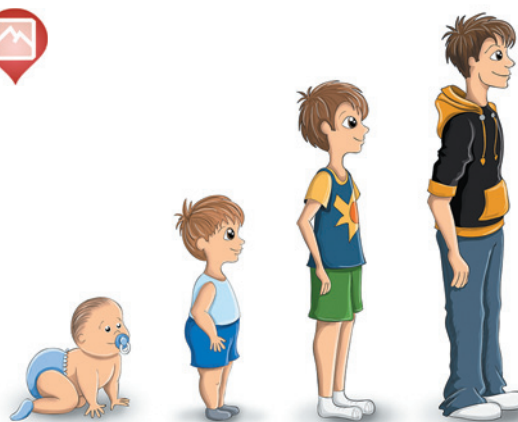
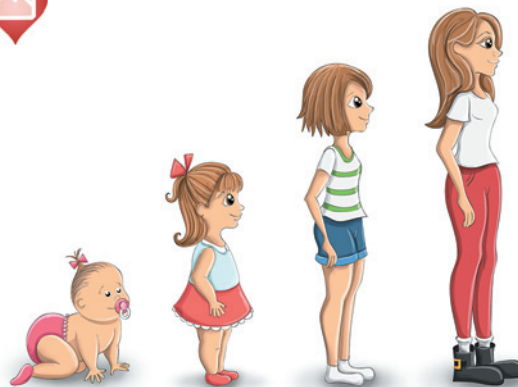
1

Copilăria...

Copilăria sunt acei ani ai vieții când totul este trăit cu maximă intensitate, chiar dacă fără griji, responsabilități sau probleme. Copil este cel care poate la fel de bine să înghită timpul jucându-se de dimineața până seara cu prietenii săi sau să se uite tot timpul la desene animate, cel care are în viața sa telefonul și internetul, fără însă ca viața sa să se rezume la acestea, cel căruia nu îi pasă cum este îmbrăcat sau care, venit de la joacă, murdar din cap până în picioare, va alerga totuși până la caietul de teme pentru a nu le rata nici măcar pe acestea. Copilăria este totodată vârsta lacrimilor, mari, pentru simplul motiv că mama nu mă lasă afară atunci când plouă, ninge sau cine știe ce alt motiv, a lacrimilor provocate de julturile din genunchi, uitate în clipa imediat următoare, grăbit să alerg mai departe, poate din simpla dorință de a alerga...

2

De la naștere la adolescență

3

2 Identitatea personală

Certificatul de naștere. Pașaportul

Certificatul de naștere este certificatul de stare civilă care se eliberează persoanei fizice cu ocazia înregistrării nașterii sale în registrul de stare civilă. El se eliberează de către serviciul public comunitar local de evidența persoanelor în a cărui rază teritorială a avut loc nașterea. Certificatul de naștere precizează diferite informații, precum: codul numeric personal, numele de familie, prenumele, sexul, numele și prenumele părinților etc.

Pașaportul este documentul oficial care oferă cetățenilor unui stat dreptul de a se deplasa în altă țară, servindu-le acolo ca act de identitate. Pașaportul conține informații care permit identificarea persoanei, precum: numele și prenumele, sexul, data și locul nașterii, fotografia, semnătura titularului și unele caracteristici fizice ale persoanei, cum ar fi înălțimea și culoarea ochilor.

4

Cine este copilul?

Dobândirea identității umane are loc numai prin modul nostru specific de viață.

(Francesco Volpi, Identitatea personală din perspectiva drepturilor omului)

5

Observe și înțeleg

Doc. 1 și Doc. 2: 1. Citește ambele documente și precizează diferența dintre cele două moduri în care se vorbește despre „copil”.

Doc. 2: 2. Ești de acord cu ceea ce este scris despre copil și copilărie? Explică părerea ta.

Doc. 3: 3. Cele două imagini încearcă să prezinte câteva dintre etapele evoluției fiecărui om. Precizează pentru fiecare etapă cinci caracteristici, pe care le apreciezi ca fiind cele mai importante. Compară propria listă cu cea a colegului/colegei și discutați despre deosebirile descoperite.

Doc. 4: 4. Ce informații ne furnizează aceste documente despre identitatea personală?

5. Ce elemente arată că certificatul de naștere și pașaportul sunt documente oficiale?

6. De ce nu este posibil ca două persoane să aibă aceleași documente oficiale?

Argumentez: Construiește un argument pentru a susține ideea potrivit căreia este bine ca oamenii să fie diferiți. Compară propriul argument cu cele construite de alți colegi.

În plus...: Documentele propuse pun problema identității oficiale a unei persoane. Credeți că identitatea personală poate face referire și la alte aspecte? Pornind de la **Doc. 5**, organizați în grupe de patru elevi, dezbateti asupra acestei probleme și formulați un punct de vedere. Prezentați colegilor propriile concluzii.

Autoritate și autonomie

Fiecare dintre voi sunteți o **persoană**, dar simultan un **copil**. Aceasta înseamnă că **nu vă puteți purta singuri de grijă**. Cei care vă protejează și vă asigură cele necesare pentru a crește și a vă dezvolta sunt **părinții**.

Părinții, în calitatea lor de părinți, dar și potrivit legii, **au autoritate în ceea ce vă privește**. Aceasta nu înseamnă însă că pot decide absolut totul legat de persoana voastră, fără să vă consulte.

Autoritatea părintească și autonomia personală nu sunt și nu trebuie să fie în conflict.

Dicționar

Autonomie: situație a celui care nu depinde de nimeni, care are deplină libertate în acțiunile sale; drept (al unei regiuni, al unei naționalități conlocuitoare etc.) de a se administra singur în cadrul unui stat condus de o putere centrală.

Autoritate: drept sau putere de a impune cuiva ascultare.

1 Autoritatea părintească

Părinții și copilul

Art. 483 *Autoritatea părintească*

- (1) Autoritatea părintească este ansamblul de drepturi și îndatoriri care privesc atât persoana, cât și bunurile copilului și aparțin în mod egal ambilor părinți.
- (2) Părinții exercită autoritatea părintească numai în interesul superior al copilului, cu respectul datorat persoanei acestuia, și îl asociază pe copil la toate deciziile care îl privesc, ținând cont de vârsta și de gradul său de maturitate. (...)

(Noul Cod Civil)

1

Conținutul autorității părintești

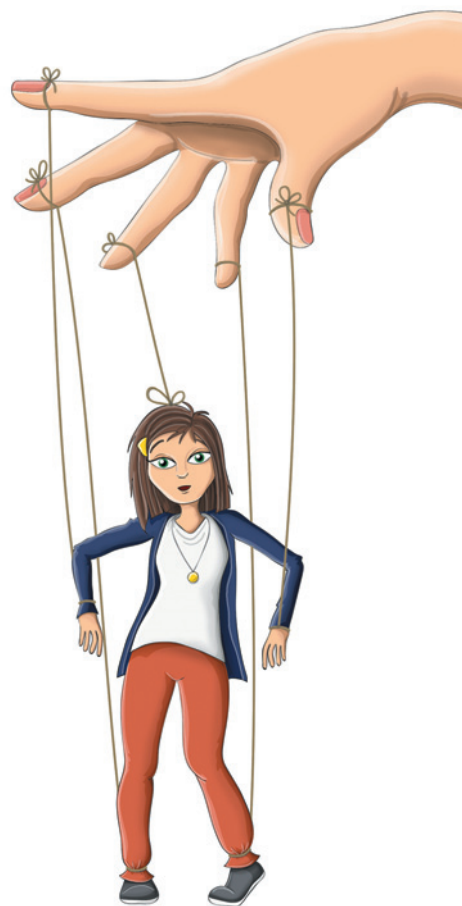
Art. 487 *Conținutul autorității părintești*

Părinții au dreptul și îndatorirea de a crește copilul, îngrijind de sănătatea și dezvoltarea lui fizică, psihică și intelectuală, de educația, învățătura și pregătirea profesională a acestuia, potrivit propriilor lor convingeri, însușirilor și nevoilor copilului; ei sunt datori să dea copilului orientarea și sfaturile necesare exercitării corespunzătoare a drepturilor pe care legea le recunoaște acestuia (...).

(Noul Cod Civil)

2

Conținutul autorității părintești?

3

2 Autonomia personală

Ce este autonomia personală?

Autonomia personală înseamnă, pe scurt, un comportament și o gândire independente de ceilalți. Cu alte cuvinte, posibilitatea de a face orice, oricând? Cu siguranță nu, după cum nu înseamnă nici a refuza tot ceea ce vine dinspre ceilalți. Totodată, autonomia înseamnă mai mult decât să „crești mare”.

A avea autonomie personală înseamnă, de asemenea, să ai încredere în tine că poți face anumite lucruri, poate unele fără niciun ajutor, dar altele cu ajutorul adecvat, solicitat atunci când este cazul.

Acestea înseamnă că autonomia personală nu se manifestă împotriva celorlalți, ci în mijlocul sau alături de ceilalți. Capacitatea de a ne dovedi autonomi, atunci când este cazul și mai ales atunci când lucrurile depind de noi, atrage după sine încredere și respect.

Cu alte cuvinte, a fi autonomi înseamnă, într-un fel, a fi responsabili față de noi, față de cei din jurul nostru și mai ales pentru ceea ce am decis să facem.

4

Ai dreptul...

- Ai dreptul să spui ce crezi atunci când adulții iau decizii importante pentru viața ta!
- Ai dreptul de a participa la activități care te interesează!
- Ai dreptul de a nu fi obligat să faci ceea ce nu vrei, ce nu-ți place sau ce îți face rău!
- Ai dreptul să organizezi și să participi la petreceri sau să ieși cu prietenii oricând vrei!
- Ai dreptul să obții și să oferi orice informație dorești!
- Ai dreptul de a-ți organiza așa cum vrei timpul liber!
- Ai dreptul să te îmbraci așa cum vrei!

5

Observe și înțeleg

Doc. 1: 1. Ce înseamnă că părinții au autoritate în ceea ce privește propriul copil?

Doc. 2: 2. Ce fel de decizii pot lua părinții în ceea ce privește propriul copil?

Doc. 3: 3. Analizați imaginea propusă, organizați în perechi. Ce anume vă sugerează ea? Credeți că există astfel de situații?

Doc. 4: 4. Pornind de la acest document, construiește o definiție a „autonomiei personale”. Compară propria definiție cu cea a colegului și, dacă este cazul, reformulează definiția construită.

5. Organizați-vă în grupe de patru elevi. Analizați documentul și identificați aspectele cu care sunteți de acord, respectiv pe cele cu care nu sunteți de acord. Prezentați concluziile la care ați ajuns colegilor din celelalte grupuri.

Doc. 5: 6. Citește cu atenție afirmațiile propuse. Precizează în fiecare caz dacă ești de acord cu afirmația sau nu. După aceea, gândindu-te la modul în care sunt părinții tăi, încearcă să precizezi dacă ei ar fi de acord sau nu cu un astfel de drept și, mai ales în cazul dezacordului, din ce motive. În situațiile în care constăți dezacorduri, precizează calea de mijloc sau condițiile în care ați reuși să cădeți de acord.

FAPTE ȘI OPINII

Lumea de azi, cea în care trăim, este caracterizată adesea ca fiind o lume a comunicării, una în care sunt vehiculate o mulțime de informații. Copleșiți într-un fel de această veritabilă „avalanșă”, nu mai reușim să facem întotdeauna diferența între ceea ce este real și ceea ce nu este real, între lucrurile certe și simplele păreri personale, între ceea ce este adevărat și ceea ce doar place sau nu unei persoane etc. Desigur, fiecare dintre noi are dreptul la o opinie, în cele din urmă despre orice, dar este o eroare de gândire să confundăm opinia personală cu adevărul. Un prim pas pe calea eliminării erorilor de gândire este acela de a învăța să facem diferența între fapte și opinii.

Ce este un fapt?

- o întâmplare, o împrejurare reală, un lucru petrecut în realitate;
- un fapt este verificabil, poate fi dovedit;
- verificarea unui fapt se face cu ajutorul dovezilor, respectiv prin observare, măsurare etc.

- Afară s-a înnoptat.
- Baschetul este un joc de echipă.
- *Luceafărul* a fost scris de Mihai Eminescu.
- Prețul litrului de benzină a crescut în medie cu 50 de bani.
- Domnul X are o avere de aproximativ 3 milioane euro.
- Vegetalele reprezintă o sursă importantă de nutrienți pentru organismul uman.

Ce este o opinie?

- părerea, credința, punctul de vedere al unei persoane cu privire la un anumit lucru;
- o opinie nu este verificabilă în mod propriu;
- opinia poate fi argumentată, ea fiind cu atât mai puternică cu cât se bazează mai mult pe fapte.

- Nu pot verifica, dar cred că s-a înnoptat.
- Michael Jordan este cel mai mare baschetbalist din toate timpurile.
- Mihai Eminescu este cel mai mare poet român.
- Benzina a devenit mult prea scumpă.
- Cu cât ai mai mulți bani, cu atât ești mai fericit.
- Vegetarienii sunt mai sănătoși decât cei care mănâncă și carne.

Lupii sunt mamifere carnivore.

Lupii sunt întotdeauna înfometaji.

Fapt sau opinie?

Fapt: Calitatea de animale carnivore a lupilor a fost demonstrată și este verificabilă prin observație, prin studiul anatomiei acestora etc.

Opinie: Cercetătorii au observat că pentru a-și obține hrana necesară lupii fac eforturi mari, în medie abia un atac din zece fiind unul reușit. Cu toate acestea, nu se poate aprecia că ei sunt permanent înfometaji.

Exersăm

1. Citește cu atenție lista alăturată de enunțuri și decide în fiecare caz, motivat, dacă este vorba despre un fapt sau despre o opinie.

2. Organizați un concurs cu tot atâtea runde câți elevi sunt în clasă. Astfel, pe rând, fiecare elev va formula un enunț care poate fi apreciat ca fapt sau ca opinie. Fiecare rundă este câștigată de cel/cea care răspunde primul și poate motiva corect opțiunea sa. Realizați un clasament final în funcție de numărul de runde câștigate de fiecare.

Enunțul	Fapt sau opinie?	De ce?
Merele conțin vitamina C.		
A memora înseamnă a toci.		
Românii sunt un popor deosebit de ospitalier.		
1 Decembrie este Ziua națională a României.		

SINTEZA

AUTOEVALUARE EVALUARE INTEREVALUARE

*Recunoaște
dreptul!*

Identitatea Organizați-vă în grupe de 4-6 elevi. Realizați, la nivelul fiecărei grupe, un poster prin care să ilustrați ideea de „identitate personală”. Înainte de a trece la realizarea efectivă a posterului, discutați în cadrul echipei ceea ce apreciați că acesta ar trebui să cuprindă, precum și modul de realizare.

Drepturile și obligațiile mele Gândește-te la propria ta persoană și încearcă să descoperi ce drepturi și ce obligații ai, mai ales în cadrul relațiilor tale cu părinții, dar nu numai. După aceea, pune în paralel drepturile și obligațiile identificate, fie prin intermediul unui desen, fie prin intermediul unui tabel.

„Ce știi?” Reia chestionarul de la începutul unității de învățare prin prisma a ceea ce ai învățat. Există diferențe între răspunsurile date inițial și cele de acum? Dacă răspunsul este afirmativ, identifică, în fiecare dintre situații, cauza modificării.

Fapte și opinii Mijloacele de comunicare în masă (numite și „mass-media”), precum presa scrisă, televiziunea, radioul și internetul sunt cele care transmit

o mare parte a informației cu care avem de-a face în viața de zi cu zi. Adesea suntem însă confrunțați, în ceea ce citim, audiem sau vizionăm, cu o anumită confuzie, voită sau nu, între informația care prezintă anumite fapte și opinia jurnalistului/autorului asupra acelor fapte. Astfel, pentru a nu fi induși în eroare, trebuie să încercăm să fim cât mai atenți.

De exemplu, dacă citim un text pe internet, este bine:

- să citim întreaga știre (text) – titlurile sunt adesea capcane, menite doar să atragă atenția;
- să verificăm sursa informațiilor – poate ne place povestea, dar asta nu înseamnă că este reală;
- să nu fim părtinitori – chiar dacă avem o altă părere, aceasta nu înseamnă că informația nu poate fi sigură, adevărată;
- să identificăm faptele propriu-zise, în măsura în care sunt prezentate, pentru a ne forma propria opinie etc.

Pornind de la aceste sfaturi, identifică în presa scrisă sau pe internet un text care, prin titlu sau prin conținut, încearcă să convingă asupra unei anumite opinii, deși aceasta nu este susținută de argumente sau de fapte. Prezintă colegilor exemplul identificat.

2 Am drepturi!

Ce drepturi poate avea un copil? Cine trebuie să se îngrijească de respectarea drepturilor copiilor? Unde pot afla mai multe despre drepturile mele? De ce avem drepturi?

A fi copil înseamnă, dintr-un anumit punct de vedere, a avea nevoi pe care nu ai capacitatea de a ți le satisface singur. A avea o locuință, a avea ce să mănânci, a avea posibilitatea de a merge la școală sau de a beneficia de îngrijire medicală și multe altele sunt lucruri pe care un copil nu și le poate asigura de unul singur. Fără sprijinul adulților astfel de nevoi nu au cum să se realizeze, așa încât adulții au apreciat că responsabilitatea oferirii celor necesare satisfacerii lor le revine. Ceea ce înseamnă că oricărui copil îi revin anumite drepturi prin simplul fapt că este copil.

Cuprins

Convenția ONU cu privire la drepturile copilului

- Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului
- Este necesară *Convenția ONU cu privire la drepturile copilului*?

Motivații și principii

- Motive pentru o convenție cu privire la drepturile copilului
- Principiile *Convenției ONU cu privire la drepturile copilului*

Întrebări și răspunsuri

Sinteza

Autoevaluare - Evaluare - Interevaluare

Portofoliul
de grup

Proiectul
educațional

Proiectul
video

Da

Nu

Ce știi?

Citește cu atenție fiecare dintre enunțurile de mai jos și răspunde prin **DA**, în măsura în care ești de acord sau apreciezi că este un adevăr și cu **NU** în caz contrar.

1. Copiii nu sunt apărați în niciun fel de lege.
2. Adulții nu sunt obligați să asculte opiniile copiilor în nicio privință.
3. Copiii, doar pentru că sunt copii, beneficiază de drepturi speciale.
4. Deoarece nu sunt adulți, copiii nu pot beneficia de drepturile omului.
5. Un motiv al declarării drepturilor copilului este încălcarea acestora.
6. Adulții nu sunt obligați să respecte drepturile copiilor.
7. Copiii sunt persoane care pot contribui la dezvoltarea societății.
8. Adulții sunt responsabili pentru respectarea drepturilor copilului.
9. A putea pune întrebări este un lucru pozitiv.

Convenția ONU
cu privire la
drepturile copilului

Legea nr. 272
din 2004 cu privire la
protecția și promovarea
drepturilor copilului

Declarația
universală
a drepturilor
omului

Constituția României

Competențe specifice vizate în principal:

- 1.1. Manifestarea interesului pentru formularea de întrebări cu privire la propriile drepturi și responsabilități.
- 1.3. Raportarea critică la opiniile, explicațiile și argumentele formulate de alte persoane în contextul unor dezbateri privind asigurarea și promovarea drepturilor copilului.

Convenția ONU cu privire la drepturile copilului

Oamenii au drepturi prin simplul fapt că sunt oameni. Acest lucru înseamnă că ele nu pot fi refuzate niciunui om de către nimeni.

Copiii, la rândul lor, se pot dezvolta doar în măsura în care beneficiază de aceste drepturi. Totodată însă, deoarece posibilitățile unui copil sunt mult mai limitate decât cele ale unui adult, aceste drepturi au îmbrăcat o formă specifică, și anume **drepturile copilului**.

Pentru ca importanța și obligația respectării lor să fie evidentă pentru întreaga lume, **drepturile copilului** au fost enunțate în cadrul **Convenției Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului**.

Dicționar

Convenție: înțelegere, acord între două sau mai multe state, instituții sau persoane cu privire la anumite probleme sau la anumite obiective.

Ratificare: acțiunea juridică prin care un stat își însușește, prin intermediul autorităților sale competente, un tratat internațional; semnarea și totodată asumarea de către un stat a unui tratat internațional.

1 Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului

Copilăria și drepturile

Copilăria este văzută de mulți adulți ca o perioadă a vieții în care cea mai importantă trăsătură este dependența, copiii fiind doar beneficiarii protecției adulților, ai formării și modelării din partea celor „mari”. Într-o astfel de viziune, copilul este dator să asculte, fiind „condamnat” doar la a executa ceea ce apreciază adulții că trebuie să facă.

1

Convenția ONU cu privire la drepturile copilului

În 1989 liderii tuturor țărilor membre ale Organizației Națiunilor Unite s-au întâlnit pentru a întocmi un set de promisiuni pentru copii. *Convenția cu privire la drepturile copilului* se adresează fiecărei persoane sub vârsta de 18 ani și prezintă lucrurile de care copiii au nevoie pentru a supraviețui și pentru a se dezvolta la potențialul lor maxim. S-a stabilit totodată faptul că adulții și guvernele au responsabilități și obligații pentru a se asigura că drepturile copiilor sunt respectate.

Convenția cu privire la drepturile copilului este acordul semnat de cele mai multe țări. Mai mult, statele dezvoltate au promis să susțină statele în curs de dezvoltare astfel încât drepturile copiilor să fie respectate pretutindeni.

2

Dreptul de a fi copil

După părerea mea, cel mai important drept al copilului este „dreptul de a fi copil” – dreptul la o copilărie fericită. Ceea ce încerc să spun este că orice copil are nevoie să-și manifeste bucuriile copilăriei. Fiecare copil are dreptul la o copilărie fericită... Dar, totuși, haideți să fim realiști, sunt foarte mulți copii în România care din anumite motive nu știu ce înseamnă bucuria de a fi copil. Eu cred că acești copii, cărora le sunt încălcate drepturile, se simt excluși.

(Raluca, fragment din scrisoarea selectată în cadrul volumului „*Scriem pentru Drepturi – Scrisorile Copiilor din România*”, apărut în 2015, dedicat aniversării a 25 de ani de la ratificarea de către România a *Convenției ONU cu privire la drepturile copilului*)

3

2 Este necesară Convenția ONU cu privire la drepturile copilului?

De ce este necesară Convenția ONU cu privire la drepturile copilului?

4

Observe și înțeleg

Doc. 1: 1. Citește cu atenție documentul propus și apreciază dacă el exprimă un fapt sau o opinie. Motivează opțiunea ta, după care compară propria opțiune cu cea a colegului/colegei tale.

Doc. 2: 2. În ce an a fost adoptată Convenția ONU cu privire la drepturile copilului?

3. Organizați în perechi, în baza documentului, identificați scopul adoptării acestei convenții.

Doc. 3: 4. Se poate susține că scopul principal al adoptării unei convenții cu privire la drepturile copilului a fost acela de a afirma „dreptul de a fi copil”? De ce?

Doc. 4: 5. Organizați-vă în grupe de patru elevi. Cercetați cu atenție cele patru imagini propuse în cadrul documentului și formulați, de comun acord, patru motive care credeți că fac necesară existența unei convenții cu privire la drepturile copilului. Prezentați motivele identificate celorlalți colegi.

Argumentez: Compară **Doc. 1** și **Doc. 2**. Crezi că o persoană care susține ideile precum cele din primul document este în favoarea existenței unei convenții cu privire la drepturile copilului sau dimpotrivă? Argumentează răspunsul tău în cadrul unui text de aproximativ o jumătate de pagină. Transcrie propriul text pe o foaie de hârtie și oferă-l la schimb pentru textul unui alt coleg/colegă.

Motivații și principii

Trăim într-o lume adesea nesigură și chiar periculoasă. O resimt adulții, dar cu atât mai mult o resimt copiii, cei care, departe încă de a-și fi dezvoltat toate posibilitățile, sunt cu atât mai vulnerabili.

Adoptarea în 1989 a *Convenției ONU cu privire la drepturile copilului* a avut ca motiv principal nevoia ca întreaga lume să recunoască faptul că și **copiii au drepturi**.

Iar dacă până atunci majoritatea adulților credeau că cei „mici” trebuie să asculte necondiționat, începând cu acest moment lumea a devenit și una a copiilor.

Dicționar

Discriminare: diferențiere restrictivă de drepturi pentru anumiți oameni, pentru o parte a populației, pentru o țară față de altele.

Principiu: element fundamental, idee, lege de bază pe care se întemeiază o teorie științifică, un sistem politic, o normă de conduită etc.

1 Motive pentru o convenție cu privire la drepturile copilului

Într-o lume a adulților...

Copiii au nevoie de foarte multă protecție. Se spune că modul în care te porți cu copiii arată adevărata față a omului. Acest lucru este valabil atât pentru persoanele adulte, cât și pentru diferitele societăți și state. Copiii au fost și sunt încă exploatați și abuzați, acest lucru constituind o încălcare gravă a drepturilor omului.

Desigur, s-a pus și se mai pune uneori următoarea întrebare: „De ce avem nevoie de drepturi speciale pentru copii?” Copiii nu au drepturi speciale! Ei au aceleași drepturi precum

orice alt om. Experiența a arătat însă, din păcate, că mulți copii cad adesea victime inocente ale unor situații problematice, iar vocea lor nu se face auzită de cele mai multe ori.

După cum aprecia Maud de Boer-Buquicchio, fost Secretar General Adjunct al Consiliului European, „copiii nu sunt minipersoane cu minidrepturi, minisentimente și minidemnitate umană. Ei sunt ființe vulnerabile cu drepturi depline care au nevoie de mai multă, nu de mai puțină protecție [comparativ cu adulții].”

1

Copiii reprezintă viitorul

„Nu există încredere mai sacră decât aceea pe care lumea o acordă copiilor. Nu există responsabilitate mai mare decât aceea de a ne asigura că drepturile le sunt respectate, că bunăstarea acestora este protejată și că în viața lor nu există sentimentul fricii, precum și faptul că aceștia cresc în pace. (...) Izvorul progresului uman se găsește în realizarea drepturilor copilului. (...) Iar un copil în pericol este un copil care nu poate aștepta.”

(Kofi Annan, fost Secretar general al ONU)

2

Eu și cei de lângă mine...

3

2 Principiile Convenției ONU cu privire la drepturile copilului

Patru principii fundamentale

O lectură atentă a *Convenției ONU cu privire la drepturile copilului* va permite, destul de repede, identificarea a patru principii fundamentale prin prisma cărora au fost precizate toate drepturile.

Astfel, în primul rând, se poate afirma că ascultarea opiniei copilului, participarea acestuia la oricare dintre deciziile care îl privesc este cheia către înțelegerea drepturilor acestuia. Copiii sunt oameni în toată puterea cuvântului, ceea ce înseamnă că trebuie să fie consultați și ascultați, iar opiniile lor trebuie luate în considerare.

În al doilea rând, caracteristicile lipsite de relevanță nu trebuie niciodată să fie un temei pentru un tratament diferit aplicat unui copil, pentru discriminare. De exemplu, religia sau identitatea etnică a copilului nu trebuie să genereze un tratament diferit (exceptând situația în care aceste caracteristici au relevanță pentru o anumită decizie). La fel de bine, o fată nu trebuie exclusă de la un curs de tâmplărie doar pentru că este fată, după cum nici un copil cu dizabilități nu trebuie exclus din activitățile sportive. Cu alte cuvinte, întotdeauna trebuie să se procedeze nediscriminatoriu.

În al treilea rând, orice copil are dreptul la viață și dreptul de a se dezvolta fizic și psihic, în egală măsură. Aceștia trebuie protejați împotriva amenințărilor și pericolelor externe. Copiii trebuie să li se pună la dispoziție tot ceea ce este necesar pentru o dezvoltare sănătoasă.

În fine, este adevărat că multe dintre deciziile care îi privesc pe copii sunt luate de către adulți. Toate deciziile care îi privesc pe copii trebuie însă adoptate astfel încât să se aibă în vedere, în primul rând, interesul superior al copilului. Adulții au datoria de a face tot ce este mai bine pentru protecția, dezvoltarea și bunăstarea copiilor.

4

Observe și înțeleg

Doc. 1: 1. Identifică trei motive care justifică existența *Convenției ONU cu privire la drepturile copilului*. Compară motivele tale cu cele descoperite de alți trei colegi și completează propria listă cu cele care nu se regăsesc în ea.

Doc. 2: 2. Citește cu atenție cuvintele lui Kofi Annan. Ești de acord cu opinia exprimată? Justifică răspunsul oferit.

Doc. 3: 3. Te-ai confruntat cu situații precum cea din imagine sau cu unele asemănătoare? Crezi că astfel de situații, unele în care adulții par să ignore

existența copiilor, justifică ideea declarării drepturilor copiilor? De ce?

Doc. 4: 4. Precizează cele patru principii fundamentale ale *Convenției ONU cu privire la drepturile copilului*, așa cum se pot desprinde din document.
5. Potrivit opiniei tale, apreciezi că cele patru principii sunt suficiente sau crezi că ar fi necesare și alte principii pentru a putea identifica toate drepturile de care trebuie să beneficieze un copil?

În plus...: Citește *Convenția ONU cu privire la drepturile copilului* și identifică, în legătură cu fiecare dintre cele patru principii care au stat la baza sa, trei drepturi de care trebuie să beneficieze un copil.

ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI

Cu toții, aproape în permanență, avem de-a face cu întrebări și cu răspunsuri. Unele dintre întrebări sunt foarte precise, iar răspunsurile vor fi pe măsura lor, dar există și multe întrebări care pretind din partea noastră un efort de elaborare a unui răspuns. Desigur, în primul caz, dacă se deține informația necesară, răspunsul corect va fi același indiferent cui îi va fi adresată întrebarea. Multe dintre întrebări nu trimit însă la un singur răspuns posibil, ceea ce înseamnă că persoane diferite vor da răspunsuri diferite. În astfel de cazuri avem de-a face cu formularea unor opinii, care, așa cum ați învățat deja, sunt cu atât mai puternice cu cât se bazează pe fapte și lucruri evidente.

Cum răspundem la o întrebare?

Primul pas este acela de a înțelege întrebarea. De exemplu, raportându-ne la imaginile prezentate în cadrul **Doc. 4** de la pagina 19, vom presupune următoarea întrebare: „Care crezi că sunt motivele care fac necesară existența unei convenții cu privire la drepturile copilului?” Citind cu atenție întrebarea, vom putea pune în evidență:

- se cere identificarea unor motive care să justifice existența unui document precum *Convenția ONU cu privire la drepturile copilului*;
- motivele care se cer a fi formulate trebuie puse în evidență pornind de la conținutul documentului;
- modul în care este formulată întrebarea arată că răspunsul trebuie să reprezinte un efort personal.

Al doilea pas constă în identificarea și colectarea informației necesare formulării unui răspuns. În cazul nostru este vorba de analiza celor patru imagini:

- prima imagine înfățișează doi băieți ieșind din mina în care lucrează, deși la vârsta lor ar trebui să fie la școală;
- în a doua imagine putem observa mâna unui adult care întinde o portocală și mai mulți copii care încearcă să obțină portocala, astfel încât ne putem gândi la lucruri care ne sunt necesare în viața de zi cu zi, în primul rând la hrană și adăpost;
- în cea de a treia imagine avem de-a face cu ceea ce seamănă cu o zonă de război, cei trei copii părând să caute ceva printre dărâmături, punându-se astfel problema siguranței lor;
- în cea de a patra imagine putem observa o fetiță de care trag, în direcții diferite, părinții săi, ceea ce sugerează ideea de familie, dar în acest caz o familie care nu poate fi apreciată ca armonioasă.

Al treilea pas presupune analiza informației deținute pentru a pune în evidență exact ceea ce este necesar. Revenind la ceea ce am descoperit în imagini, se poate aprecia că în fiecare caz este vorba despre nevoi pe care copiii le au și care nu le sunt asigurate, fiind astfel privați de anumite posibilități de dezvoltare.

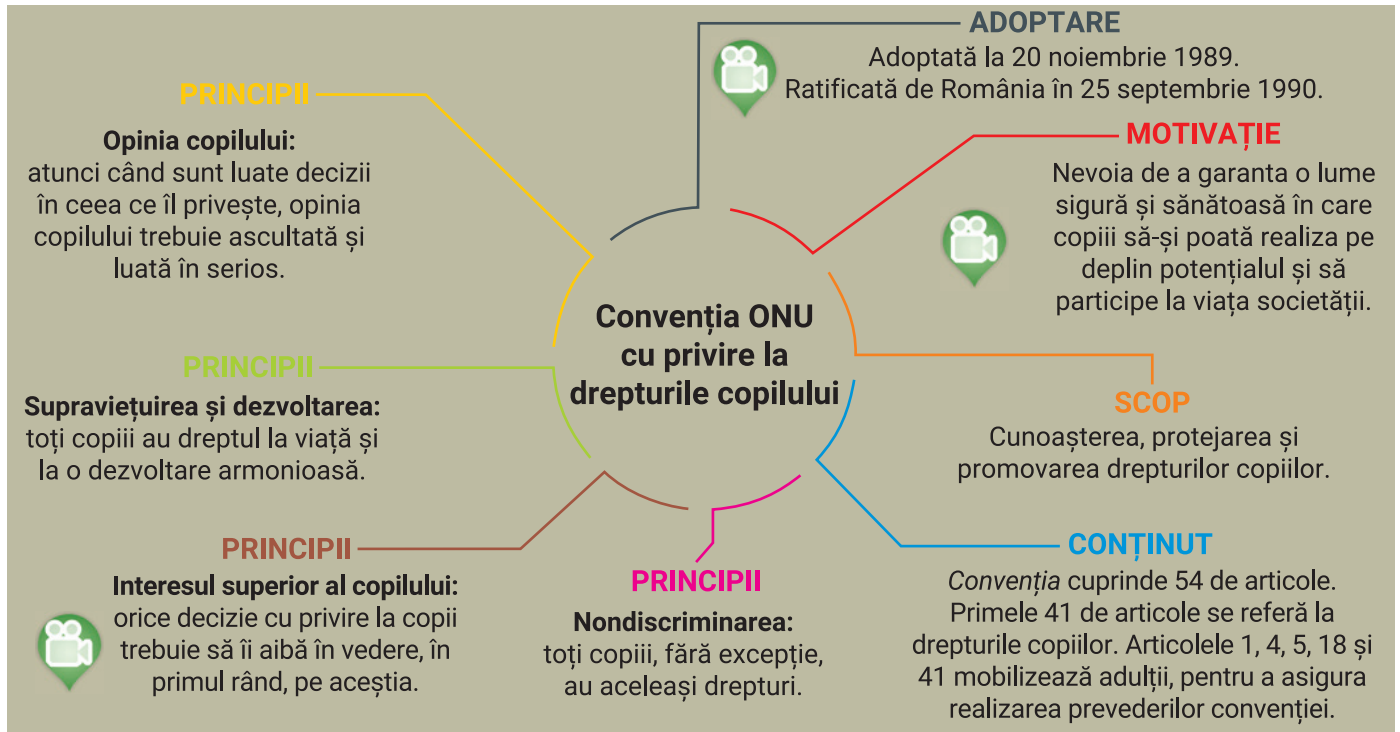
Ultimul pas este, desigur, formularea răspunsului propriu-zis: „Existența unei convenții cu privire la drepturile copilului este necesară deoarece adesea copiii sunt privați de lucruri fără de care nu se pot dezvolta pe măsura posibilităților lor. Educația, hrana, siguranța, dar mai ales o familie armonioasă reprezintă doar câteva dintre lucrurile de care un copil are nevoie câtă vreme este copil. Fără acestea el nu poate fi copil. Existența *Convenției* are astfel rolul de a arăta întregii lumi ceea ce îi este necesar unui copil, iar adulții sunt responsabili să asigure aceste lucruri.”

Exersăm

1. Există diferență între „obligație” și „responsabilitate”? Pornind de la definiția acestor noțiuni, încercați să arăți dacă asigurarea drepturilor copilului reprezintă o obligație sau o responsabilitate pentru adulți.

2. Necunoașterea drepturilor înseamnă că ele nu există? Organizați în grupe de patru elevi, elaborați un răspuns argumentat la această întrebare. Prezentați în fața clasei răspunsul elaborat.

SINTEZA

AUTOEVALUARE EVALUARE INTEREVALUARE

*Recunoaște
dreptul!*

Lucruri noi Precizează trei cele mai importante lucruri pe care apreciezi că le-ai învățat în cadrul acestei unități de învățare. Compară propria listă cu cea a colegului/colegei de bancă.

Dacă... „Dacă nu gândești la viitor, nu îl poți avea!” Pornind de la această idee, scrie o scurtă compunere despre cum ar fi lumea dacă drepturile copilului nu ar fi recunoscute printr-un document precum *Convenția ONU cu privire la drepturile copilului*.

Harta drepturilor mele Desenează o hartă a localității tale sau, dacă aceasta este una mare, a zonei în care trăiești din perspectiva drepturilor pe care crezi că le ai. De exemplu, dreptul la educație va presupune școala unde înveți, dreptul la timp liber, parcul în care te joci cu prietenii etc.

„Ce știi?” Realizează încă o dată chestionarul de la începutul unității de învățare. În măsura în care descoperi diferențe între răspunsurile date la început și cele de acum, identifică motivele acestor diferențe.

Sinteza După cum se poate observa mai sus, sinteza aspectelor importante aduse în discuție în cadrul acestei unități de învățare a fost realizată sub forma unei scheme. Încearcă, singur sau în echipă cu alți colegi, să realizezi o astfel de sinteză sub forma unui desen (poți sau puteți porni de la modul în care acest lucru a fost realizat la finalul primei unități de învățare). Expuneți lucrările realizate în sala de clasă.

Întrebări și răspunsuri „Ce? Cine? Unde? De ce? Când?” Organizați-vă în cinci grupe, astfel încât fiecare dintre grupe să asume una dintre cele cinci întrebări. Formulați, în cadrul fiecărei grupe, cât mai multe întrebări din categoria aleasă în legătură cu *Convenția ONU cu privire la drepturile copilului*.

Argumentați Scrieți pe tablă următoarea afirmație: „Copiii trebuie să aibă drepturi speciale.” Formulați, fiecare dintre voi, în caietul propriu, un argument pro sau contra. Citiți pe rând argumentele și notați-le, sintetic, pe tablă, omițându-le pe cele care se repetă. La final, stabiliți, în funcție de argumentele aduse și de numărul acestora, o poziție comună.

3 Drepturi și responsabilități

Avem toți aceleași drepturi? Indiferent de cine suntem și cum suntem? A avea un drept implică oare și altceva decât de a te bucura de el?

Ești copil și trăiești una din cele mai frumoase și minunate perioade ale vieții. Indiferent dacă ești băiat sau fată, sănătos sau bolnav, ce limbă vorbești, ce culoare are pielea ta sau cine sunt părinții tăi, ești la fel de important pentru societate precum oricare alt copil al lumii. Drepturile tale sunt ceea ce ți se garantează că poți face și ceea ce alții trebuie să facă pentru a-ți asigura fericirea, sănătatea și siguranța. Desigur, anumite responsabilități îți revin și ție: față de tine, față de alți copii și față de adulți. Drepturile tale sunt drepturile oricărui alt copil, după cum drepturile recunoscute unui om sunt drepturile oricărei alte persoane.

Cuprins

Drepturi și drepturi

- Ce este discriminarea?
- Drepturi și drepturi

Sunt o persoană cu responsabilități!

- Avem drepturi! Dar responsabilități?
- Drepturile vin împreună cu responsabilitățile

Opinia personală

Sinteza

Autoevaluare - Evaluare - Interevaluare

Portofoliul
de grup

Proiectul
educațional

Proiectul
video

Da

Nu

Ce știi?

Citește cu atenție fiecare dintre enunțurile de mai jos și răspunde prin **DA**, în măsura în care ești de acord sau apreciezi că este un adevăr și cu **NU** în caz contrar.

1. Este normal să poți alege ceea ce crezi.
2. Copiii au dreptul să-și pună porecle unii altora.
3. Fiecare copil este egal în drepturi cu oricare alt copil.
4. Orice drept atrage după sine o anumită responsabilitate.
5. Un copil, pentru că este copil, are dreptul de a încălca drepturile altora.
6. Drepturile unui copil depind de familia din care provine.
7. O fată poate fi refuzată să participe la un joc de băieți și invers.
8. Copiii, precum adulții, trebuie să-și justifice opiniile personale.
9. Avem dreptul de a fi ascultați și obligația de a-i asculta pe ceilalți.

Convenția ONU
cu privire la
drepturile copilului

Legea nr. 272
din 2004 cu privire la
protecția și promovarea
drepturilor copilului

Declarația
universală
a drepturilor
omului

Constituția României

Competențe specifice vizate în principal:

- 1.2. Formularea unor opinii, explicații, argumente simple pentru promovarea propriilor drepturi și responsabilități.
- 3.1. Exercițarea drepturilor și a responsabilităților în luarea unor decizii personale și de grup, în condițiile respectării drepturilor celui alt.

Drepturi și drepturi

Copiii au drepturi, principalele drepturi care revin acestora fiind precizate în *Convenția ONU cu privire la drepturile copilului*.

A avea drepturi nu înseamnă însă că tot ceea ce îmi imaginez, îmi doresc sau vreau să fac reprezintă un drept. Cu atât mai puțin atunci când prin acțiunile mele, din cine știe ce motive, chiar fără să mă gândesc la acest lucru, îi afectez negativ pe ceilalți.

Statul, adulții și ceilalți copii au datoria de a respecta drepturile copilului, datorie care revine însă și fiecărui copil în raport cu ceilalți. **Un copil, prin faptul că este copil, nu are dreptul de a încălca drepturile celorlalți.**

Dicționar

Dizabilitate: stare fizică, psihică sau mintală, care limitează o persoană în deplasare, în activitate sau în receptare.

Refugiat: persoană care s-a retras undeva pentru a se adăposti, pentru a găsi ocrotire în fața unei primejdii.

Superstiție: credința că tot ce se întâmplă este o manifestare a unor forțe supranaturale și că anumite întâmplări sunt prevestiri ale viitorului.

1 Ce este discriminarea?

Principiul nediscriminării

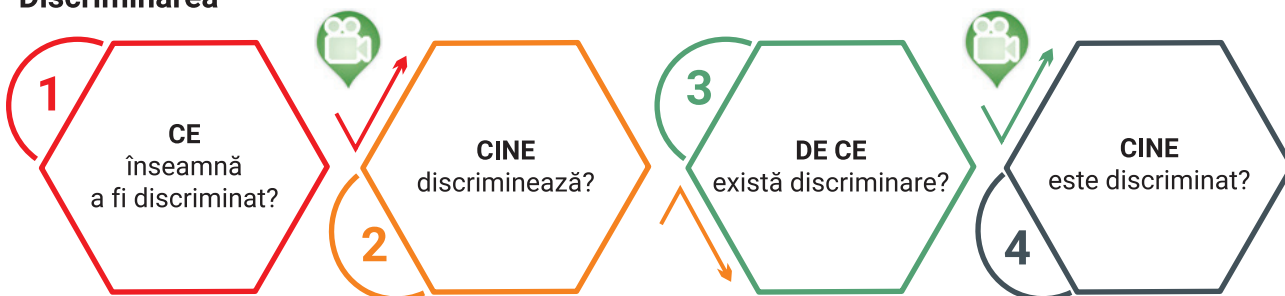
Art. 2

Statele părți se angajează să respecte și să garanteze drepturile stabilite în prezenta *Convenției* tuturor copiilor din jurisdicția lor, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, de cetățenie, apartenență etnică sau origine socială, de situația materială, incapacitatea fizică, de statutul la naștere sau de statutul dobândit al copilului ori al părinților sau al reprezentanților legali ai acestuia.

(*Convenția ONU cu privire la drepturile copilului*)

1

Discriminarea

- a nu primi șanse și oportunități egale din cauze precum cele enumerate în articolul 2 al *Convenției*.

- discriminarea poate fi practică de autorități, de adulți sau chiar de copii împotriva altor copii.

- din cauza puterii inegale;
- din cauza prejudecăților;
- din cauza superstițiilor;
- din cauza fricii;
- din ignoranță.

- copiii doar pentru că sunt copii;
- copiii care sunt văzuți ca diferiți.

2

2 Drepturi și drepturi

Drepturi și drepturi

1. Copiii au dreptul să practice propria religie.
2. Copiii au dreptul la îngrijire medicală.
3. Niciun copil nu trebuie să spele vase.
4. Copiii care nu au frați sau surori au dreptul la protecție specială.
5. Copiii au dreptul să-și exprime opiniile.
6. Fiecare copil are dreptul la hrană adecvată.
7. Copiii nu trebuie să facă curățenie în propria cameră.
8. Fiecare copil are dreptul la educație.
9. Fiecare copil are dreptul să se joace.
10. Copiii răi trebuie răsplătiți pentru faptele lor.
11. Copiii cu dizabilități au dreptul la îngrijire specială.
12. Toți copiii au dreptul la dragoste și îngrijire.
13. Copiii au dreptul să mănânce orice vor.
14. Fiecare copil are dreptul la vecini haioși.
15. Copiii refugiați au dreptul la asistență specială.

3

Până unde merg drepturile noastre?

„La început copiii îi spuneau „chinezul” sau ziceau „uite ce ciudat este”, dar acum nu mai spun. Vă dați seama, nu e bine pentru el. El suferă.” (părintele unui copil)

„Absențele pe care le fac? Avem dreptul de a lipsi de la ore. Nu înțeleg de ce se supără toată lumea...” (o elevă)

4

Obseru și înțeleg

Doc. 1: 1. Identifică a cui este responsabilitatea pentru respectarea și garantarea drepturilor prevăzute în *Convenție* pentru toți copiii.
2. Obligația de „a garanta” înseamnă mai mult decât obligația de „a respecta”? De ce?

Doc. 2: 3. Organizați-vă în grupe de patru elevi. Analizați conținutul documentului și identificați o altă întrebare care s-ar putea pune cu privire la discriminare. Elaborați un răspuns la întrebarea identificată.

Doc. 3: 4. Care dintre drepturile enumerate crezi că sunt adevărate și care false? Compară răspunsurile tale cu cele oferite de colegi.
5. Organizați în perechi, alegeți drepturile a căror încălcare credeți că înseamnă încălcarea principiului nediscriminării.

Doc. 4: 6. Organizați-vă în patru grupe de elevi. Pe o coală mare de hârtie, fiecare dintre voi va alege un loc, dar în așa fel încât să lase locuri la fel de mari și celorlalți colegi. Gândindu-se la cum este văzut de ceilalți, fiecare dintre voi va desena ceea ce își dorește. La final, oferiți un nume desenului.

Scenariu: Te-ai urcat într-un tren și trebuie să împarți compartimentul cu alți trei copii. Având posibilitatea de a decide cu cine vrei să călătorești, trebuie să alegi pe trei dintre următorii: un copil mai mic decât tine cu trei ani, un copil rom de aceeași vârstă cu tine, un copil mai mare decât tine cu trei-patru ani, un copil orb care are nevoie de ajutorul celorlalți, un copil care este la prima sa călătorie cu trenul și pare puțin speriat și un copil dintr-o familie de refugiați africani. Prezintă colegului/colegei propria alegere. Discutați motivele care au stat la baza alegerilor voastre.

Sunt o persoană cu responsabilități!

Drepturile copilului nu sunt doar un anumit număr de norme juridice inutile, ci ele trebuie **respectate și garantate**.

Funcționarea lor depinde însă de atenția care li se acordă și de eforturile care se fac în acest sens. Evident, **eforturile** nu trebuie să fie doar ale statului sau doar ale adulților, ci **ale fiecărei persoane**, inclusiv ale copiilor.

Cu alte cuvinte, **existența drepturilor** atrage după sine **existența responsabilităților**, a îndatoririlor.

Dicționar

Îndatorire: datorie de a face ceva; sarcină obligatorie; obligație.

1 Avem drepturi! Dar responsabilități?

Cine este responsabil?

Se spune că în vremurile de demult, trăia într-o țară un rege care își tot supunea la încercări supușii. Nu din răutate, ci doar pentru a vedea ce și cum mai gândesc aceștia pentru a reuși să ia cele mai bune decizii pentru țară.

În una dintre zilele lungii sale domnii, călător pe drumurile regatului, regele a rostogolit un bolovan mare în mijlocul unui drum circulat, după care s-a ascuns și a așteptat să vadă ce se întâmplă.

Trecu multă lume pe acolo, chiar și bogați negustori și curteni de vază, orașeni și călători de prin alte țări. Unii s-au mirat de cum a ajuns bolovanul tocmai acolo, dar și-au continuat neabătuți drumul. Nu de puține ori și-a auzit supușii șușotind cum că regele a cam îmbătrânit, dacă țara a ajuns în așa neorânduială. Câțiva s-au revoltat de-a dreptul. Niciunul nu a clintit însă bolovanul de la locul său.

Mai pe seară, regele își cam pierduse speranța. Se pregătea să dea din drum el însuși bolovanul, dar apără un om mai în vârstă, cu un sac greu în spate. Apropiindu-se, acesta a lăsat sacul jos, după care, cu opinteală, a reușit să împingă bolovanul din cale. Nu mică i-a fost mirarea când de sub bolovan s-a ivit o pungă cu galbeni, iar alături un bilet de la rege. Aurul urma să fie al aceluia care va da bolovanul din drum.

Eu și alegerile mele...

Este normal să simți că poți să-ți controlezi viața, că ai dreptul și libertatea să alegi. Fiecare dintre noi își dorește să poată alege:

- ceea ce crede;
- ceea ce va deveni;
- ceea ce visează;
- ceea ce învață;
- cum învață;
- ceea ce poartă;
- ceea ce spune;
- cum se comportă;
- cât de mult permite celorlalți să îl influențeze;
- cum își folosește timpul etc.

Totodată însă, în măsura în care aleg, indiferent care este alegerea mea, sunt responsabil pentru ceea ce am ales. Într-un fel, se poate spune că alegerea ne aparține doar dacă ne recunoaștem în ea.

1

2

2 Drepturile vin împreună cu responsabilitățile

Drepturi și responsabilități

3

Obseru și înțeleg

Doc. 1: 1. Aveau dreptate cei care apreciau că pe măsură ce regele a îmbătrânit „țara a ajuns în neorânduială”? În calitate de rege, acesta era responsabil, chiar dacă nu în mod direct, de îndepărtarea bolovanului din drum?

Doc. 2: 2. Completează lista cu alte trei alegeri pe care ți le dorești.

3. Se poate aprecia că fiecare dintre alegerile precizate corespunde unui drept? Identifică în fiecare caz acest drept.

4. Ești de acord cu ideea că suntem responsabili pentru alegerile noastre fiind totodată responsabili să alegem? De ce?

Doc. 3: 5. Organizați-vă în grupe de patru elevi, iar în fiecare grupă constituiți două perechi. Una dintre perechi va analiza imaginile din stânga, iar cealaltă pe cele din dreapta, fiecare pereche urmând să rezolve o anumită cerință. **STÂNGA:** despre ce drepturi credeți că este vorba în imagini? După ce ați căzut de acord, formulați câte o frază pentru fiecare drept, după următorul model: „Dacă beneficiem de dreptul ..., avem responsabilitatea ... .” **DREAPTA:** ce responsabilități credeți că au fost ignorate în imagini? După ce ați căzut de acord, formulați câte o frază pentru fiecare responsabilitate, după următorul model: „Dacă avem responsabilitatea ..., atunci beneficiem de dreptul ... .” Discutați frazele obținute la nivelul grupei.

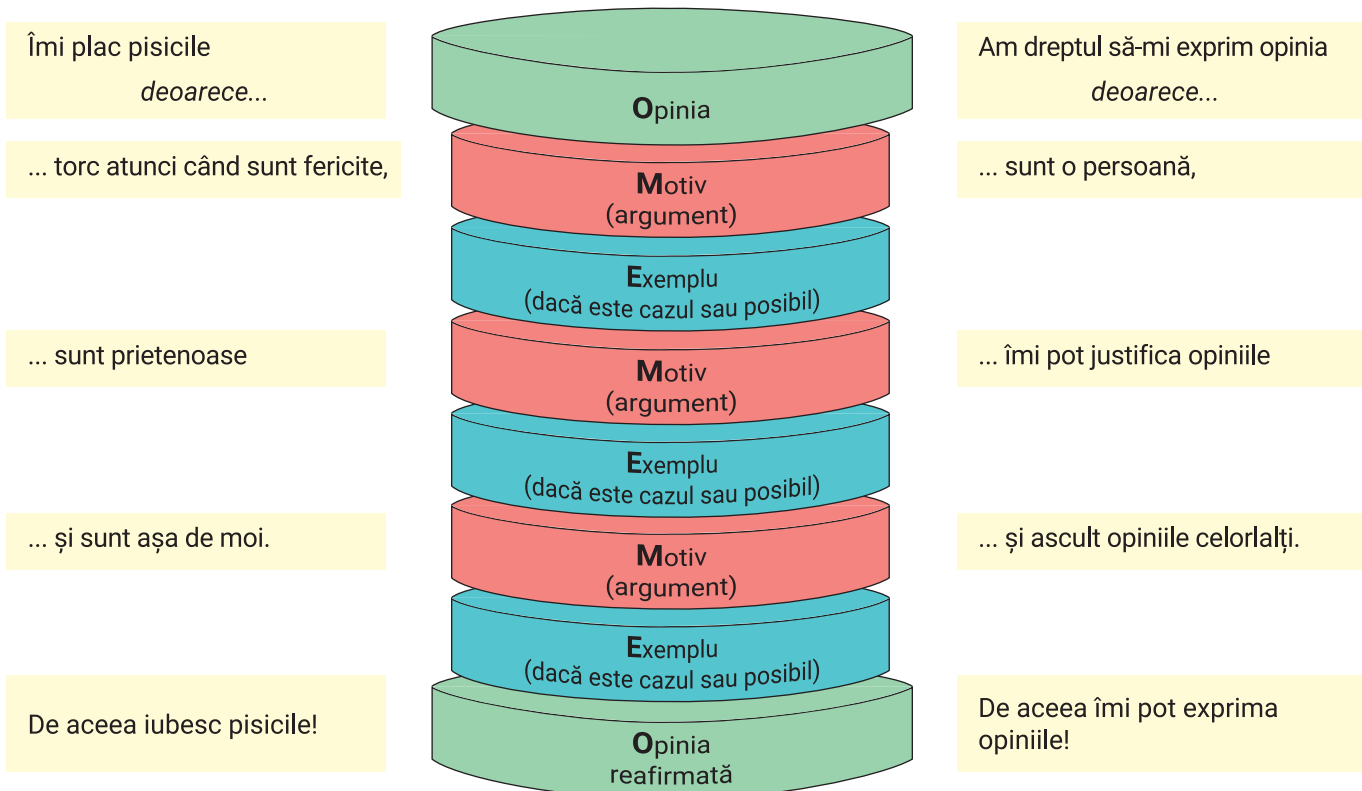
Opinia personală

Ce opinie ai despre faptul că elevii primesc teme pentru acasă? Dar despre faptul că prezența la ore este obligatorie? Ești de acord ca permisul de conducere să poată fi obținut doar după împlinirea vârstei de 18 ani? Probabil ai auzit astfel de întrebări și multe altele de acest gen. Ni se cere să ne împărtășim opinia despre orice subiect, chiar despre unele despre care nu am auzit sau de care ne-am apropiat prea puțin. Iar cel mai adesea răspundem, simțindu-ne chiar obligați să avem o opinie despre orice. Desigur, libertatea de a avea o opinie este importantă. Dar trebuie să avem oricând și despre orice o opinie?

Ce înseamnă a avea o opinie personală?

Dreptul de a avea o opinie personală înseamnă dreptul de a avea o anumită părere despre un anumit subiect și dreptul de a exprima public această părere. Ceea ce nu înseamnă că ceilalți trebuie să fie de acord cu opinia ta sau mai mult, că în măsura în care nu sunt de acord cu ea, atunci ți se încalcă acest drept.

Opinia personală ține de experiența pe care o avem, de informațiile de care dispunem și chiar de capacitatea noastră de a înțelege. Iar cum în timp dobândim experiențe noi, aflăm lucruri noi și ajungem să înțelegem mai multe, aceasta înseamnă că și **opiniile noastre se pot schimba**. Cu alte cuvinte, **orice opinie personală este o construcție**:

Exersăm

1. Organizați-vă în perechi și luați în discuție ideea potrivit căreia copiii pot și trebuie să-și ajute părinții la anumite treburi casnice. Formulați, potrivit modelului de mai sus, de comun acord, o opinie în acest sens.

2. Organizați-vă în grupe de patru elevi. Luați în discuție ideea potrivit căreia orice drept atrage după sine o responsabilitate. Formulați o opinie în acest sens și prezentați rezultatul obținut colegilor.

SINTEZA

obligația de a-ți asculta părinții

dreptul de a fi crescut și îngrijit de părinții tăi

responsabilitatea de a-ți respecta părinții

ORICE DREPT IMPLICĂ ANUMITE OBLIGAȚII.

obligația de a-i respecta pe ceilalți

dreptul la joacă și la timp liber

responsabilitatea de a nu te pune în pericol

TOȚI COPIII AU ACELEAȘI DREPTURI, FĂRĂ DISCRIMINARE!

obligația de a frecventa cursurile

dreptul la educație

responsabilitatea de a învăța

ORICE DREPT IMPLICĂ ANUMITE RESPONSABILITĂȚI.

obligația de a-ți motiva opinia

dreptul la opinie personală

responsabilitatea propriei opinii

AUTOEVALUARE
EVALUARE
INTEREVALUARE

Recunoaște
dreptul!

Este fată! Mai mulți prieteni, vecini, obișnuiesc aproape în fiecare zi să joace, pe un teren din apropiere, fotbal. De curând, pe aceeași stradă s-a mutat familia unei fete de aceeași vârstă. În una dintre zile, fata i-a zărit și a dorit să participe și ea la joc. Opiniile băieților sunt însă împărțite. Care ar fi opinia ta într-o astfel de situație? De ce?

Călătorie printre planete Imaginează-ți un sistem solar în care steaua ești chiar tu, iar planetele care gravitează în jurul ei, drepturile pe care le apreciezi cel mai mult. În jurul fiecărei planete gândește unul sau mai mulți sateliți, fiecare dintre aceștia reprezentând o responsabilitate. Desenează totul pe o coală de hârtie. Expuneți desenele realizate în sala de clasă.

Mersul pe bicicletă După cum știe aproape oricine, mersul pe bicicletă este sănătos și orice copil ar trebui să poată face acest lucru. El poate fi însă și periculos. Formulează o opinie personală în acest sens sau relativ la un alt lucru pe care îți place să îl faci, dar care, în anumite condiții, se poate dovedi periculos. Nu uita să îți justifici opinia.

„Ce știi?” Reia chestionarul de la începutul acestei unități de învățare. Dacă apar diferențe față de răspunsurile inițiale, descoperă cauzele lor.

Sinteza Analizează cu atenție schema prin care s-a realizat sinteza acestei unități de învățare. Povestește despre aceste lucruri, sub forma unei scrisori, unui apropiat plecat într-o altă țară.

Opinia personală Organizați-vă în grupe de minim patru elevi și așezați-vă, pe cât posibil, în cerc. Unul dintre voi va enunța pe o foaie de hârtie o opinie personală, după care va înmâna hârtia colegului din stânga sa. Acesta va nota un motiv care să justifice opinia enunțată, după care va da hârtia, spre stânga, mai departe. Totul continuă până la ultimul elev din grup, care va încerca să reafirme opinia inițială.

Joc de rol Grupați-vă în echipe și realizați câte o scurtă piesă prin care să ilustrați importanța drepturilor copilului și faptul că fiecare drept vine însoțit de anumite responsabilități.

4 Drepturile mele, drepturile tale

Contez doar eu sau contează și ceilalți? Cât de mult să facem pentru noi înșine și cât de mult pentru ceilalți?

Oamenii, dar în special copiii, au nevoie să învețe să aibă grijă de ei înșiși și să accepte că viața nu le va împlini orice dorință sau capriciu. Cu atât mai mult cu cât oamenii par, uneori cel puțin, să-și urmărească doar propriile interese. „A da” și „a primi” merg însă împreună, mai ales în ceea ce privește interesele pe care ni le dorim realizate, iar cu aceasta și în ceea ce privește drepturile prin care ele ajung să se împlinească. „Drepturile mele” sunt „drepturile tale” și „drepturile lui” și „drepturile ei”, astfel încât putem beneficia într-adevăr de ele doar împreună.

Cuprins

Eu și tu

- Libertățile noastre?
- Pune-te în locul meu!

Interesele noastre

- Cum este mai bine?
- Pas după pas, împreună...

Opinia mea, opinia ta

Sinteza

Autoevaluare - Evaluare - Interevaluare

Portofoliul
de grup

Proiectul
educațional

Proiectul
video

Da

Nu

Ce știi?

Citește cu atenție fiecare dintre enunțurile de mai jos și răspunde prin **DA**, în măsura în care ești de acord sau apreciezi că este un adevăr și cu **NU** în caz contrar.

1. Copiii pot beneficia de orice drept care le revine fără restricții.
2. Interesele pe care le avem pot fi realizate prin intermediul drepturilor.
3. Drepturile copiilor sunt încălcate doar de către adulți.
4. Oamenii pot face orice doresc pentru a-și realiza propriile interese.
5. Fiecare copil are doar drepturile pe care le merită.
6. Este drept ca oamenii să poată urmări realizarea propriilor interese.
7. Oricare persoană beneficiază de libertate de opinie.
8. Drepturile unui om sunt limitate de drepturile altui om.
9. Copiii, fiind minori, nu pot beneficia de libertate de exprimare.

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐

Convenția ONU
cu privire la
drepturile copilului

Legea nr. 272
din 2004 cu privire la
protecția și promovarea
drepturilor copilului

Declarația
universală
a drepturilor
omului

Constituția României

Competențe specifice vizate în principal:

1.3. Raportarea critică la opiniile, explicațiile și argumentele formulate de alte persoane în contextul unor dezbateri privind asigurarea și promovarea drepturilor copilului.

2.2. Identificarea, prin lucru în echipă, a unor măsuri de intervenție posibile pentru cazuri semnalate de încălcare a drepturilor copilului sau de promovare a acestora.

Eu și tu

Libertatea de exprimare este o condiție necesară pentru dezvoltarea și demnitatea fiecărei persoane. Importanța sa este cu atât mai mare cu cât ea nu conține numai ca drept în sine: simultan, ea este esențială pentru respectarea altor drepturi fundamentale.

Alegerile noastre zilnice, modul în care ne îmbrăcăm, muzica pe care o ascultăm, cărțile pe care le citim, opiniile pe care le afirmăm, toate sunt **expresii ale dreptului la libertate de exprimare**.

Cu toate acestea, **libertatea de exprimare nu trebuie confundată cu o libertate fără limite**.

Dicționar

Exces: lipsă de cumpătare sau de măsură; exagerare.

Restricție: măsură care limitează, îngreuează un drept, o libertate etc.

1 Libertățile noastre?

Dreptul la libertatea de exprimare

Art. 13

1. Copilul are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a difuza informații și idei de orice natură, indiferent de frontiere (...).

2. Exercițierea acestui drept poate face subiectul restricțiilor, dar numai al acelor restricții expres prevăzute de lege și absolut necesare pentru: respectarea drepturilor sau a reputației altora sau protejarea securității naționale, a ordinii publice, a sănătății publice și a bunelor moravuri.
(*Convenția ONU cu privire la drepturile copilului*)

1

Te rog...

„Te rog, lasă-mă să fiu atentă la explicația profesorului, mă interesează. Dacă nu înțelegi, o să-ți explic eu în pauză.”

2

Până unde se întind drepturile noastre?

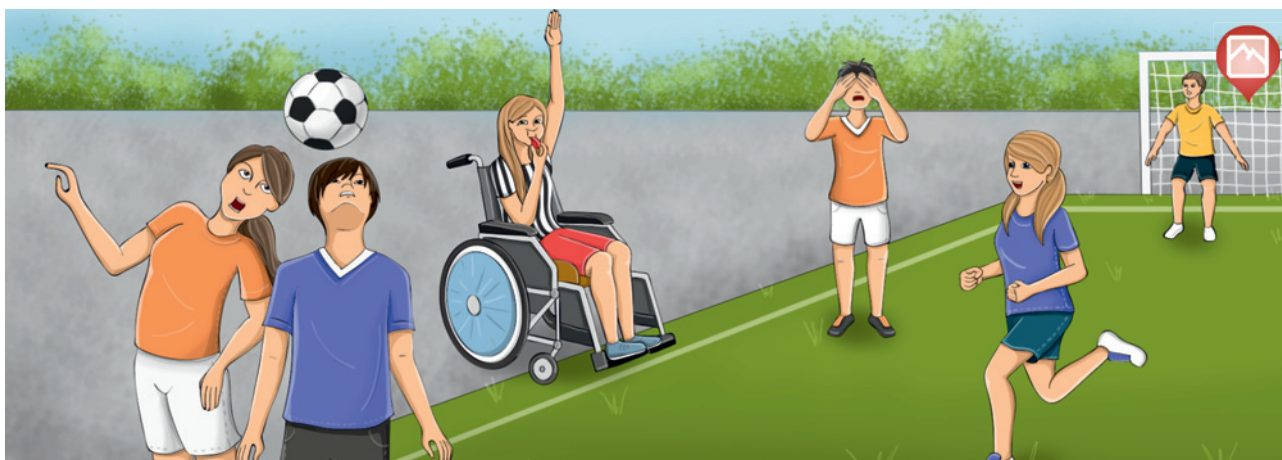
Mă numesc Veronica, am 12 ani și nu îmi place să merg la școală. Chiar urăsc să merg la școală. Și de ce aș merge? Nimeni nu mă place și toată lumea râde de mine. Mă poreclesc ori de câte ori au ocazia, îmi strigă cuvinte jignitoare, mă șicanează ori de câte ori au posibilitatea. Îmi spun că sunt grasă și că părinților mei ar trebui să le fie rușine cu mine. Iar dacă la început erau doar câțiva colegi de clasă, între timp vestea s-a dus, iar acum și copiii din celelalte clase au adoptat același comportament. Nimeni nu mai vrea să-mi vorbească sau să stea în pauze alături de mine de frică să nu pățească același lucru. Între timp m-a părăsit chiar și colega de bancă. Mă simt singură, mi-e frică și sunt furioasă. Am încercat să vorbesc cu doamna dirigintă, dar nu prea m-a ascultat. Tot ceea ce mi-a spus a fost doar să las ceva timp să treacă, până ne obișnuim unii cu alții. Toți ceilalți fac însă acest lucru, cu o singură excepție: eu. Urăsc să merg la școală și nu știu ce să fac!

3

2 Pune-te în locul meu!

Provocarea

Anisa are o dizabilitate fizică, așa că nu poate lua parte la activitățile sportive, alături de colegii săi. După lungi discuții, s-a decis ca în timpul orelor de sport ea să deseneze. Dar Anisei nu îi place să deseneze, ci, după cum a spus-o de mai multe ori, fără să-i dea nimeni atenție, își dorește să participe la ora de sport. Iar ca să ne facă să înțelegem problema cu care se confruntă, ne-a cerut să încercăm să ne punem în locul ei. Câțiva dintre noi au făcut-o, dar am renunțat foarte repede: era mult prea greu. Până la urmă, tot ea ne-a oferit soluția...

4

Observe și înțeleg

Doc. 1: 1. Ce înțelegi prin „libertate”? Dar prin „reguli”? Se poate spune că „libertatea” și „regulile” sunt de neseplat? Explică.

2. Organizați-vă în perechi. Ce restricții sunt menționate în articolul 13 din *Convenție*? Sunteți de acord cu aceste restricții? De ce?

Doc. 2: 3. Crezi că fata din imagine, prin ceea ce spune, este prea elegantă cu băiatul care o deranjează? Tu cum ai fi procedat?

Doc. 3: 4. Se poate aprecia că o parte dintre colegii Veronicăi își exercită libertatea în exces? Motivează răspunsul tău.

5. Organizați-vă în grupe de patru elevi. Discutați asupra modului în care Veronica și-ar putea rezolva problema pe care o are. Prezentați colegilor soluția la care ați ajuns.

Doc. 4: 6. Crezi că Anisa avea dreptul de a pretinde să participe la orele de educație fizică și sport și nu să i se ofere alte activități de făcut?

7. Cum apreciezi soluția găsită de Anisa în ceea ce privește participarea sa la orele de educație fizică și sport?

Joc de rol: Organizați-vă în patru echipe. În cadrul fiecărei echipe elaborați și puneți în scenă o situație în care unui copil îi sunt încălcate drepturile de către alți copii, încercând să prezentați și o soluționare a respectivei probleme. Jucați sceneta în fața colegilor, după care discutați împreună despre ceea ce ați vrut să arătați, despre modul în care ați realizat acest lucru etc.

În plus...: Identifică, în experiența ta, o altă situație în care un copil a încălcat drepturile unui alt copil și descrie în scris respectiva situație.

Interesele noastre

Nu suntem cu toții la fel, ceea ce înseamnă, mai mult sau mai puțin, că ne plac lucruri diferite, că facem lucruri diferite sau, pur și simplu, că avem **interese diferite**.

Realizarea propriilor interese este posibilă prin intermediul drepturilor pe care le avem.

A beneficia de **dreptul de a-ți urmări propriile interese**, așa cum crezi de cuviință, **revine fiecăruia dintre noi**.

Dicționar

Convergent: ceea ce se îndreaptă către un singur punct, tinde într-o singură direcție, urmărește un singur scop.

Divergent: (despre păreri, concepții, atitudini, interese) care se deosebesc, se contrazic, urmăresc scopuri diferite.

1 Cum este mai bine?

Interese divergente

1

Jurnalului meu...

Astăzi am avut alegeri. După mai multe încercări, am reușit în cele din urmă să alegem liderul clasei, cel care ne va reprezenta interesele și în Consiliul elevilor. Fără să pot spune că rezultatul este unul fericit... Câștigătorul alegerilor nu este interesat decât de problemele sale și cele ale celor doi prieteni ai săi.

Era însă greu ca rezultatul să arate altfel, înaintea votului efectiv situația fiind următoarea:

- opt dintre colege se grăbeau foarte tare pentru a merge să-și continue pregătirea pentru olimpiadă, așa încât nu le-a interesat cine candidează și nici nu au fost atente la ceea ce au votat;
- șase dintre colegi au apreciat că au treburi mult mai importante, așa că au plecat, încredințându-și votul altor colege și colegi;
- cinci colegi și colege au candidat, iar fiecare, după cum au ținut să sublinieze, s-a votat pe el însuși;
- un coleg și două colege au lipsit întreaga zi;
- ultimii trei, eu și două dintre colegele mele, ne-am străduit să analizăm candidaturile și să votăm pe acela care apreciam noi că ne poate reprezenta cel mai bine interesele.

A câștigat cel mai nereprezentativ coleg. Așa că ar mai fi o singură întrebare: ce s-ar mai putea face?

2

2 Pas după pas, împreună...

Interese divergente?

3

Interese convergente?

Fiecare persoană are interese pe care și le dorește realizate. Adesea, interesele diferiților oameni interacționează. Dacă interesele converg, oamenii își unesc eforturile în realizarea unui obiectiv comun. De exemplu, cunoști sau ești membru al unor echipe sportive, al unor cercuri etc. În comun, în cele din urmă, este mai ușor de găsit soluția potrivită.

Dar de multe ori interesele nu coincid. Interese bazate pe drepturi egale pot interacționa cu alte interese bazate și ele pe drepturi egale. De multe ori, de exemplu, deoarece avem dreptul la libertate de opinie, apreciem că ne putem exprima fără să ținem cont de ceilalți. Se ajunge astfel în situația în care oamenii, încercând să-și realizeze propriile drepturi, neglijează sau chiar încalcă drepturile altora.

Trebuie să înțelegem, cu alte cuvinte, că în societate drepturile fiecăruia dintre noi au anumite limite. Iar aceste limite asigură de fapt realizarea drepturilor altor persoane, la fel de îndreptățite în a-și afirma propriile drepturi.

4

Observe și înțeleg

Doc. 1 și Doc. 2: 1. Cum apreciezi situațiile prezentate în cele două documente? Care crezi că sunt cauzele? Ar putea fi soluționate altfel? Propuneți și dezbateți la nivelul clasei posibile soluții.

Doc. 3: 2. Organizați-vă în perechi. Ce anume vă sugerează cele două desene? Formulați o opinie comună și prezentați ceea ce ați gândit colegilor.
3. Se poate aprecia că desenele ne arată că întotdeauna putem găsi o cale de a comunica, chiar și atunci când aparent este deosebit de dificil? Identifică un astfel de exemplu.

Doc. 4: 4. Amintește-ți un caz din viața ta în care

drepturile tale au venit în contradicție cu drepturile altora. Cum te-ai descurcat în acea situație? Crezi că existau și alte posibilități de a rezolva lucrurile? Care ar fi fost acelea?

În plus...: Realizați în comun, întreaga clasă, acțiunea „Drepturile copilului în 30 de pași”. În acest scop, identificați în *Convenția ONU cu privire la drepturile copilului* 30 de drepturi și împărtășiți aceste drepturi la numărul de elevi din clasă. Confectionați din hârtie 30 de urme-pași, pe fiecare dintre acestea urmând a fi descris, ilustrat sau cum credeți de cuviință, un drept al copilului. Expuneți, sub o formă agreată cu conducerea unității de învățământ, cele 30 de urme-pași în incinta școlii.

Opinia mea, opinia ta

Oamenii pot avea opinii diferite. Ceea ce nu înseamnă că nu sunt rezonabili sau bine intenționați, ci pur și simplu pot crede lucruri diferite. Iar în măsura în care vom face publice opiniile noastre, vom constata adesea diferența de opinii. Într-un fel sau altul vom intra într-o dezbatere de opinii, fără reguli asumate explicit în viața de zi cu zi, dar care, în anumite condiții, se poate desfășura potrivit unor reguli stricte.

Ce înseamnă a realiza o dezbatere de opinii?

Tema dezbaterei: stabilirea temei reprezintă primul pas în organizarea unei debateri. Tema trebuie formulată sub forma unei afirmații, pe care o echipă o va susține, în timp ce o altă echipă o va respinge.

Constituirea echipelor: într-o dezbatere sunt implicate două echipe, „AFIRMATORI” și „NEGATORI”, fiecare constituită din trei membri.

Pregătirea dezbaterei: pentru ca dezbaterea să fie una plină de conținut, este nevoie ca ea să fie pregătită. Prima etapă a pregătirii implică întreaga clasă, scopul fiind acela de a genera cât mai multe idei în legătură cu tema aleasă. Aceasta se poate realiza sub forma unei sesiuni de brainstorming. A doua etapă cuprinde documentarea realizată de membrii echipelor pe tema care urmează a fi dezbătută.

Derularea dezbaterei: în cadrul unei debateri, fiecare membru al unei echipe are un rol precis:

AFIRMATOR 1: deschide dezbaterea. Aduce în discuție (3 minute) cât mai multe motive pentru care opinia trebuie acceptată.

1

NEGATOR 1: încearcă (3 min.), urmărind sistematic motivele aduse în discuție de AFIRMATOR 1, să respingă opinia.

3

AFIRMATOR 2: încearcă să respingă (3 min.) opiniile formulate de NEGATOR 1, astfel încât să reafirme opinia inițială.

5

NEGATOR 3: încearcă (1 min.) să identifice punctele slabe din ceea ce a susținut AFIRMATOR 1.

2

AFIRMATOR 3: încearcă (1 min.) să identifice punctele slabe din ceea ce a susținut NEGATOR 1.

4

NEGATOR 1: încearcă (1 min.) să identifice punctele slabe din ceea ce a susținut AFIRMATOR 2.

9

AFIRMATOR 1: încearcă (1 min.) să identifice punctele slabe din ceea ce a susținut NEGATOR 2.

7

NEGATOR 3: încearcă (3 min.) să sintetizeze punctele tari aduse în discuție de echipa sa și slăbiciunile motivațiilor amintite de AFIRMATORI, respingând opinia.

10

AFIRMATOR 3: încearcă (3 min.) să sintetizeze punctele tari aduse în discuție de echipa sa și slăbiciunile motivațiilor amintite de NEGATORI, reafirmând opinia.

8

NEGATOR 2: încearcă să respingă (3 min.) opiniile formulate de AFIRMATOR 2, astfel încât să respingă încă o dată opinia pusă în dezbatere.

6

Încheierea dezbaterei: decideți, prin votul secret al întregii clase, echipa câștigătoare.

Exersăm

1. Organizați debateri de opinii pe următoarele teme:
Copiii pot beneficia oricum doresc de drepturile lor, Un drept cu restricții nu este un drept real, Tot ceea ce

contează sunt interesele proprii și Fiecare copil are drepturile pe care le merită.

SINTEZA

Dreptul la liberă exprimare este un drept fundamental care revine oricărei persoane. În plus, prin intermediul acestui drept devine posibilă respectarea altor drepturi.

Dreptul la liberă exprimare nu înseamnă că beneficiem de o libertate fără limite, restricțiile sale privind în primul rând respectarea drepturilor celorlalți oameni.

Oricare copil, pentru a se dezvolta și a se împlini, precum orice om, are **libertatea de a-și realiza propriile interese prin intermediul drepturilor** de care beneficiază.

Deoarece ajungem să ne dezvoltăm și să ne împlinim prin drepturile de care beneficiem, **nimeni nu are dreptul de a încălca drepturile unei alte persoane.**

AUTOEVALUARE EVALUARE INTEREVALUARE

*Recunoaște
dreptul!*

La microscop! Amintește-ți cât mai multe din lucrurile pe care le-ai făcut în ultima săptămână. Încearcă, cu sinceritate, să descoperi dacă ai fost în situații în care ai încălcat drepturile altor copii. Realizează o listă cu aceste cazuri, precizând dreptul sau drepturile pe care apreciezi că le-ai încălcat.

Obstacole În perechi, discutați și realizați (5 minute) o listă cu interese pe care apreciați că nu le-ați putut realiza așa cum vă doreați sau chiar deloc, deoarece cineva v-a încălcat un drept. Precizați de fiecare dată și dreptul care apreciați că v-a fost încălcat. Prezențați lista realizată în plenul clasei.

Cum depășim obstacole? Organizați-vă în grupe de patru elevi și alegeți unul dintre cazurile precizate în cadrul listelor realizate la aplicația anterioară. Analizați situația și discutați asupra celei mai bune modalități de a găsi o rezolvare pozitivă sau pentru a preîntâmpina posibila sa repetare.

„Ce știi?” Reia chestionarul de la începutul acestei unități de învățare. Dacă apar

diferențe față de răspunsurile inițiale, descoperă cauzele lor.

Sinteza Organizați-vă în echipe. Realizați un colaj prin care să încercați să ilustrați cele învățate în cadrul acestei unități de învățare. Totodată, realizați un text în cadrul căruia să prezentați ceea ce ați dorit să arătați prin colaj. Expuneți lucrările realizate.

Opinia mea, opinia ta Citiți cu atenție următoarea glumă: „Patru persoane, pe care le vom numi TOATĂ LUMEA, CINEVA, ORICINE și NIMENI lucrează împreună. Ceva important trebuia făcut și a fost repartizat lui TOATĂ LUMEA. TOATĂ LUMEA a fost sigur că CINEVA o va face. ORICINE o putea face, dar NIMENI n-a făcut-o. Din această cauză, CINEVA s-a supărat, pentru că era treaba lui TOATĂ LUMEA. TOATĂ LUMEA a crezut că ORICINE putea s-o facă, dar NIMENI n-a realizat că TOATĂ LUMEA n-o va face. În final, TOATĂ LUMEA a dat vina pe CINEVA, când NIMENI n-a făcut ceea ce ORICINE putea face.” Pornind de aici, realizați o dezbatere cu următoarea temă: *Drepturile proprii sunt responsabilitatea celui care beneficiază de ele.*

5 Acasă...

Ce este familia și care este rolul său? Am drepturi în cadrul propriei familii? Care este locul meu? Este la fel în oricare familie?

După cum cunoști, omul este o ființă socială, iar familia este primul grup căruia îi aparținem fiecare dintre noi. Copilul stabilește primele relații și experiențe sociale cu părinții și ceilalți membri ai familiei sale. Trăim astfel alături de ceilalți membri ai familiei și cu toate acestea ne dorim mai mult sau mai puțin un spațiu numai al nostru, pe care, majoritatea dintre noi, îl și obținem. Nu toate familiile sunt însă fericite. Nu în toate familiile drepturile copiilor sunt respectate...

Cuprins

Familia

- Eu și familia
- O lume mai puțin fericită

Spațiul personal

- Viața mea privată...
- Disparația vieții private

Nevoia de argumente

Sinteza

Autoevaluare - Evaluare - Interevaluare

Portofoliul
de grup

Proiectul
educațional

Proiectul
video

Da

Nu

Ce știi?

Citește cu atenție fiecare dintre enunțurile de mai jos și răspunde prin **DA**, în măsura în care ești de acord sau apreciezi că este un adevăr și cu **NU** în caz contrar.

1. Unii copii, din diferite motive, nu au dreptul la o familie.
2. Părinții au orice drept în raport cu copiii lor.
3. Orice copil are dreptul la un spațiu personal.
4. Pentru a ne susține opiniile avem nevoie de argumente.
5. Copiii, în cadrul familiei, nu pot avea responsabilități.
6. Orice familie ar trebui să asigure un mediu potrivit de viață copiilor săi.
7. Părinții pot stabili limite în comportamentul copiilor lor.
8. Respectarea drepturilor copilului nu este obligatorie în cadrul familiei.
9. Părinții nu trebuie să justifice copiilor ceea ce le cer să facă.

Convenția ONU
cu privire la
drepturile copilului

Legea nr. 272
din 2004 cu privire la
protecția și promovarea
drepturilor copilului

Declarația
universală
a drepturilor
omului

Constituția României

Competențe specifice vizate în principal:

1.3. Raportarea critică la opiniile, explicațiile și argumentele formulate de alte persoane în contextul unor dezbateri privind asigurarea și promovarea drepturilor copilului.

2.1. Formularea unor probleme care vizează drepturile copilului, ca punct de plecare în rezolvarea lor.

Familia

Familia este primul grup căruia îi aparținem, iar fiecare copil are dreptul de a avea o familie. Membrii unei familii au **drepturi**, dar și **responsabilități** și sunt legați unii de ceilalți prin **relații de rudenie**.

Familia îndeplinește, în raport cu membrii săi, mai multe **funcții**: **funcția biologică** (de procreare și de creștere a copiilor), **funcția psiho-afectivă** (familia oferă membrilor săi siguranță, îi ajută să depășească obstacolele etc.), **funcția economică** (asigurarea condițiilor necesare vieții și dezvoltării membrilor săi) și **funcția educativă** (transmiterea limbii, a modelelor de comportament etc.).

Dicționar

Procrea: a da naștere, a da viață, a zămisli, a face să apară pe lume.

Suprem: mai presus de toate; cel mai de sus, cel mai înalt, cel mai bun etc.

1 Eu și familia

Familia

Art. 48

Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți, pe egalitatea acestora și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor.

(Constituția României)

Art. 18

Statele părți vor depune eforturi pentru asigurarea recunoașterii principiului potrivit căruia ambii părinți au responsabilități comune pentru creșterea și dezvoltarea copilului. Părinții sau, după caz, reprezentanții săi legali sunt principalii responsabili de creșterea și dezvoltarea copilului. Aceștia trebuie să acționeze, în primul rând, în interesul suprem al copilului.

(Convenția ONU cu privire la drepturile copilului)

1

Drepturi și responsabilități

Părinții au responsabilități față de copiii lor, dar și drepturi, care se exprimă prin ceea ce se numește „autoritate părintească” și care trebuie exercitată numai în interesul copilului.

La rândul său copilul, în familie, trebuie să se bucure de anumite drepturi, care, la rândul lor, presupun existența unor responsabilități.

2

Implicat

3

2 O lume mai puțin fericită

O lume mai puțin fericită

Familia trebuie să asigure copilului un mediu potrivit de viață (condiții materiale, afecțiune, dragoste, ocrotire) în care să se formeze și să se dezvolte.

Din nefericire, nu întotdeauna se întâmplă astfel. Există familii care, chiar dacă își doresc, nu reușesc să asigure copiilor lor cele necesare unei existențe normale, uneori nici măcar o locuință.

La fel de bine însă, există familii în care drepturile copilului nu sunt respectate, iar responsabilitatea revine în mod direct părinților sau celor care au în grijă acei copii.

O astfel de situație este, de exemplu, violența împotriva copiilor, aceasta punându-le în pericol dezvoltarea fizică și mentală. Alte situații pot privi privarea copiilor de dreptul la educație, privarea acestora de timp liber, exploatarea economică etc.

Indiferent de cauze, astfel de situații se cer semnalate și căutate căi de soluționare a lor.

4

Observe și înțeleg

Doc. 1: 1. Cine are, în primul rând, responsabilitatea asigurării celor necesare creșterii, dezvoltării și educației copiilor?

2. Cum este responsabilitatea pe care părinții o au în raport cu creșterea și dezvoltarea copiilor lor? Care crezi că este importanța acestui aspect?

Doc. 2: 3. Construiește un argument pentru a susține ideea potrivit căreia în familie, copilul trebuie să se bucure de anumite drepturi care să asigure dezvoltarea personalității sale. Compară propriul argument cu cele construite de alți colegi.

Doc. 3: 4. Fiecare dintre imaginile din cadrul documentului prezintă familii în cadrul cărora copiii efectuează diferite activități casnice. Participarea acestora la astfel de activități reprezintă o încălcare a drepturilor lor sau o responsabilitate în cadrul

familiei? Organizați în grupe de patru elevi, elaborați un răspuns motivat.

Doc. 4: 5. Analizează cele două imagini propuse în cadrul documentului. Ce drepturi ale copilului apreciezi că sunt încălcate? După ce ai decis, identifică articolele din *Convenția ONU cu privire la drepturile copilului* care enunță aceste drepturi. 6. Lucrați în perechi. Realizați o listă cu diferite drepturi ale copilului care apreciați că pot fi încălcate în cadrul familiei.

Studiu de caz: Organizați-vă în echipe. Identificați în mass-media situații în care sunt prezentate încălcări ale drepturilor copilului în cadrul familial. Alegeți cazul care vă impresionează cel mai mult și încercați să gândiți o posibilă rezolvare a problemelor existente. Prezentați cazul și soluția în plenul clasei.

Spațiul personal

Intimitatea, spațiul unde ești liber cu tine, reprezintă o nevoie a oricărui om și implicit a oricărui copil. Pe măsură ce ați crescut, ați început să vă doriți un **spațiu personal**. Iar părinții și cei din jurul vostru au trebuit să fie atenți la această nevoie a voastră.

A avea propriul spațiu și a ne bucura de el ne ajută să ne cunoaștem mai bine și să devenim conștienți de propria persoană, dar și de ceilalți.

Spațiul personal ne ajută să înțelegem diferențele dintre noi, ne ajută să **impunem și să respectăm limite**.

Dicționar

Arbitrar: ceea ce pornește dintr-o hotărâre luată la întâmplare, fără a ține cont de părerea unei alte persoane, fără a ține cont de adevăr etc.

Imixtiune: amestec nedorit și nemotivat în treburile unei alte persoane.

1 Viața mea privată...

Dreptul la spațiu personal

Art. 16

1. Niciun copil nu va fi supus unei imixțiuni arbitrare sau ilegale în viața sa privată, în familia sa, în domiciliul său ori în corespondența sa, precum și niciunui fel de atac ilegal la onoarea și reputația sa.

2. Copilul are dreptul la protecția garantată de lege împotriva unor astfel de imixțiuni sau atacuri.

(Convenția ONU cu privire la drepturile copilului)

1

Care sunt limitele spațiului personal?

2

Cine stabilește limitele spațiului personal?

Intimitatea este constituită din mai multe elemente, care se dezvoltă pe parcursul evoluției individului. Există o intimitate corporală (este corpul meu, pe care îl protejez), una psihică (mă gândesc la ce vreau eu) și una comportamentală (fac ceea ce vreau).

Un părinte are trei mari roluri în modelarea viitorului adult: rolul de a-l învăța, rolul de a-l susține în toate momentele în care experimentează ce învață și rolul de a îi fixa reguli care să îl protejeze și să îl apere de rău. Rolul de a stabili limite este o parte importantă a rolului de părinte.

3

2 Dispariția vieții private

„Fratele cel mare...”

O mie nouă sute optzeci și patru sau 1984 este un roman politic și satiric scris de George Orwell. Autorul își imaginează în acesta o societate totalitară, plasată în Oceania, în care gândirea și acțiunile oamenilor sunt controlate în totalitate de Partidul Conducător.

În interiorul fiecărei case, există un „tele-ecran” care nu poate fi închis și care prezintă programe, așa cum face o televiziune obișnuită, dar care poate face multe alte lucruri. De pildă, oamenii pot fi văzuți sau auziți în orice moment de Poliția Gândirii. Oamenii nu știu dacă sunt supravegheați tot timpul sau numai uneori, dar știu că Poliția Gândirii îi poate supraveghea atunci când dorește.

Mai mult, pe multe dintre clădiri sunt plasate afișe imense care înfățișează o persoană ai cărei ochi par să te urmărească atunci când te miști. Textul afișului este unul pe deplin ilustrativ: „FRATELE CEL MARE ESTE CU OCHII PE TINE”.

4

Obseru și înțeleg

Doc. 1: 1. Realizează o listă cu exemple (pot fi reale, din experiența proprie sau a unor persoane cunoscute, sau doar imaginare) care apreciezi că ar ilustra ideea unei „imixtiuni arbitrare sau ilegale” în viața privată a unui copil.

Doc. 2: 2. Ce îți sugerează imaginea propusă? Crezi că este vorba despre încălcarea intimității fetei de către mama sa? De ce?

3. Care ar fi răspunsul tău la întrebarea care reprezintă titlul documentului? Citiți în plenul clasei răspunsul oferit de fiecare dintre voi și alegeți-l pe cel pe care îl apreciați drept cel mai adecvat.

Doc. 3: 4. Organizați în perechi, analizați imaginea și textele din cadrul documentului. Către care dintre cele două posibilități ați înclina: fiecare copil își stabilește, fără imixtiune, spațiul personal sau

părinților trebuie să li recunoască un rol în stabilirea acestuia. Motivați-vă alegerea și prezentați concluzia voastră colegilor.

Doc. 4: 5. Formați grupe de patru elevi. Citiți cu atenție textul și discutați în ce măsură societatea în care trăim, mai ales prin prisma dezvoltării tehnicii, seamănă cu o societate precum cea descrisă. Prezentați-vă concluziile întregii clase.

În plus...: „Precum de fiecare dată în lumea asta, dacă vrei să primești ceva, trebuie să și dai. În cazul acesta, dacă vrei să ai respectul părinților pentru viața ta personală, trebuie să le furnizezi tu acele informații pe care simt nevoia să le cunoască, pentru a sta liniștiți în privința ta.” Pornind de la această idee, propuneți o temă de dezbatere. Alegeți propunerea care întrunește cele mai multe adevăruri și realizați o dezbatere.

Nevoia de argumente

Argumentarea este, înainte de toate, o formă de comunicare, deoarece presupune interacțiunea între mai multe persoane. În același timp, se deosebește de alte forme de comunicare prin faptul că are un scop precis, și anume își propune să convingă, folosindu-se de raționamente și dovezi, cu respectarea unor reguli prestabilite. Comunicarea, la rândul ei, este un proces de transmitere a unor informații de la o persoană la alta, un schimb permanent de informații și opinii. Absența comunicării sau comunicarea defectuoasă pot genera neînțelegeri și tensiuni.

Unele dintre informațiile transmise pot fi sigure, chiar dacă sunt adevărate sau false, iar altele sunt situate între adevăr și fals, altfel spus, sunt probabile. Și într-un caz și în celălalt este necesar să ne argumentăm susținerile.

Cum construim un argument?

Structura unui argument:

Afirmație (concluzie);

Raționament (înlanțuire logică de enunțuri din care să rezulte afirmația/concluzia);

Dovezi, exemple, ilustrări (acestea, pentru a reuși să susțină o afirmație, trebuie să fie relevante și credibile);

Impactul așteptat (convingerea partenerului de discuție).

Afirmație: *Copiii nu ar trebui să muncească.*

Raționament: 1. Munca timpurie afectează grav dezvoltarea armonioasă a copilului. Pentru a se dezvolta armonios, un copil trebuie să parcurgă anumite etape, în anumite perioade ale creșterii sale: educație sau formare și abia după aceea muncă.
2. Copiii nu sunt apti de muncă. Munca presupune un consum de energie fizică și nervoasă de care un copil nu dispune.

Dovezi: 1. Educația este etapa cea mai importantă a formării sale, iar dacă copilul începe să muncească, atunci acesta nu ar mai avea timp suficient să se dedice educației. În cele din urmă, copilul ar renunța să mai meargă la școală pentru a munci, fapt ce nu i-ar mai permite, în viitor, să se dezvolte pe măsura potențialului de care dispune sau pur și simplu să asigure la un nivel mulțumitor existența sa și a familiei pe care o va întemeia.
2. Chiar dacă un copil este bine dezvoltat din punct de vedere fizic, el nu poate să facă față responsabilităților unui angajat adult. Mai mult, el nu are calificarea necesară, deoarece orice funcție care necesită un consum de energie nervoasă sau psihică presupune educație și experiență pe care un copil nu le poate avea, în acel moment.

Impactul așteptat: În măsura în care raționamentele formulate și dovezile aduse sunt relevante și susțin afirmația, demersul de convingere va reuși să își atingă scopul.

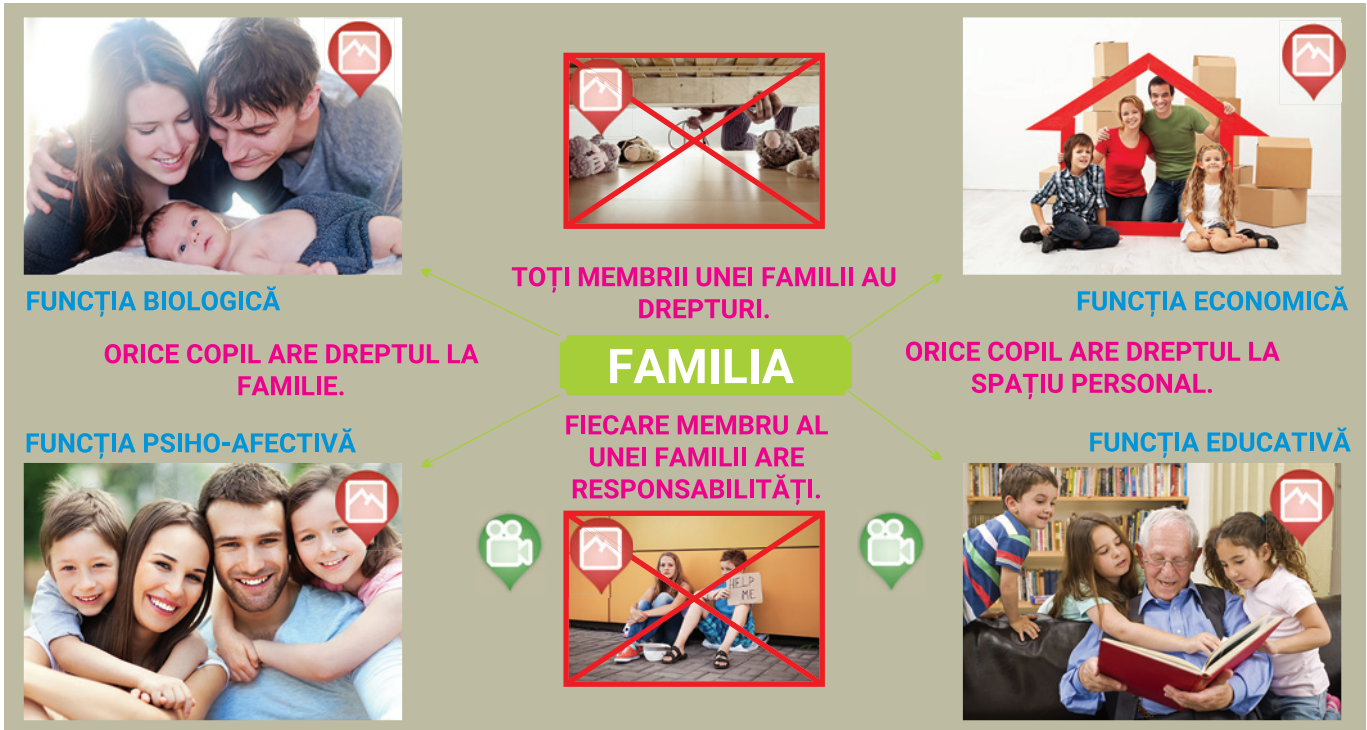
Exersăm

1. Citește cu atenție textul de mai jos și identifică afirmația, raționamentul și dovezile, apreciind dacă acestea sunt sau nu convingătoare:

„Intrarea gratuită, a copiilor, la teatru duce la culturalizare (instruire). Organizarea unor spectacole de teatru ce pot fi vizionate fără a se plăti taxă, va atrage mai mulți copii care vor dori să meargă la teatru și acest fapt va duce la un grad mai mare de culturalizare. Copiilor, petrecând din ce în ce mai mult timp într-un mediu cultural, le va fi trezit interesul pentru diferite

aspecte ale vieții culturale și nu numai. Cu cât vor vedea mai mult, cu atât copiii vor dori să vadă și să cunoască mai mult. Drept dovadă, se poate aminti numărul mare de spectatori copii din zilele în care intrarea este gratuită. Un copil va fi mai impresionat să vadă jucată o piesă de teatru pe scenă, decât la televizor sau radio. Desființarea taxei de intrare la teatru ar putea fi considerată o investiție în viitorul cultural al țării.”

SINTEZA

AUTOEVALUARE EVALUARE INTEREVALUARE

*Recunoaște
dreptul!*

Dreptul la o familie Există situații în care este încălcat dreptul copilului de a avea o familie. Identifică trei condiții, trei cauze și trei efecte (consecințe) ale nerespectării acestui drept.

Condiții	Cauze	Efecte

Niciodată singur Pornind de la necesitatea spațiului personal, realizează o scurtă compunere în care să arăți cum ar fi viața omului în general, a copilului în special, fără un spațiu personal.

Argument pentru familie Organizați în perechi, formulați o afirmație cu privire la dreptul copilului la familie, după care formulați un raționament care să o susțină, oferind dovezi, arătând totodată și impactul (pozitiv sau negativ) al acceptării acesteia.

„Ce știi?” Reia chestionarul de la începutul acestei unități de învățare. Dacă apar diferențe

față de răspunsurile inițiale, identifică motivele acestor diferențe.

Sinteza Organizați în grupe de patru elevi, realizați un colaj prin care să ilustrați o lume în care nu ar exista familii și în care copiii ar fi crescuți de întreaga societate. Oferiți un titlu colajului vostru și expuneți colajele realizate în sala de clasă.

Campionatul argumentelor Stabiliți de comun acord la nivelul clasei o afirmație pornind de la care să organizați un campionat al argumentelor. În vederea organizării acestuia, precizați mai întâi timpul disponibil pentru realizarea argumentelor (de exemplu, o săptămână). De asemenea, gândiți premiile pe care le veți acorda (de exemplu: „cel mai puternic argument”, „cel mai frumos argument”, „cel mai interesant argument” etc.). Fiecare dintre voi va nota argumentul pe o foaie de hârtie, scris cu litere mai mari, astfel încât să aveți posibilitatea de a le afișa. Decideți, după ce argumentele au putut fi citite de toată lumea, prin vot, câștigătorul fiecărei categorii.

RECAPITULARE

Atunci când este amintit cuvântul „recapitulare” ne gândim în primul rând la dovedirea competențelor dobândite și totodată la o reluare sistematică a cunoștințelor învățate. Vă propunem însă aici un alt gen de „recapitulare”, respectiv una prin care veți dovedi competențele dobândite descoperind lucruri noi.

Portofoliul de grup

Portofoliul, după cum cunoașteți probabil deja, este o modalitate de lucru interesantă, prin care un grup de elevi își poate pune în valoare competențele și cunoștințele, totul însă într-un mod creativ. Portofoliul, în forma sa tematică, permite celor care îl realizează, în același timp cu explorarea temei, să se exprime, să arate cum văd ei lucrurile. În plus, portofoliul este o lucrare deschisă, asupra căreia se poate reveni pentru a o îmbunătăți pe măsură ce sunt aflate lucruri noi, se dobândesc noi experiențe și competențe.

Un portofoliu, în funcție de temă și de interese, poate conține:

- sumarul (cuprinsul) – include titlul fiecărei lucrări, în ordinea în care acestea se cer a fi parcurse;
- compuneri, descrieri, prezentări, povestiri, fragmente de text, fișe de studiu etc.
- diferite lucrări practice, experimente, machete etc.
- fotografii, imagini, înregistrări audio sau video etc.
- reflecții proprii ale elevilor pe marginea temei sau a documentelor incluse în portofoliu;
- evaluări, autoevaluări, chestionare, teste etc.
- comentarii, interviuri, aprecieri etc.
- sinteza sau concluzii.

Realizarea unui portofoliu se poate face **conform cu o structură dinainte dată**, caz în care mai multe portofolii pot fi comparate și se pot descoperi perspective diferite asupra unei anumite teme, sau **fără o structură precizată dinainte**, caz în care însăși modalitățile de abordare ale temei vor fi diferite.

Indiferent de tipul portofoliului și de tema abordată, realizarea unui portofoliu de grup reprezintă un **efort comun**, deosebit de importante devenind astfel **planificarea activităților** și mai ales **distribuirea sarcinilor**.

Etapile realizării unui portofoliu de grup pot fi următoarele:

1. Alegerea temei (de comun acord la nivelul grupului).
2. Documentarea preliminară, cu scopul de a obține o perspectivă de ansamblu asupra temei.
3. Dezbaterea asupra structurii portofoliului sau, atunci când aceasta este precizată, efortul de a înțelege, cât mai adecvat, cerințele.
4. Clarificarea pieselor care vor intra în alcătuirea portofoliului.
5. Distribuția echilibrată a sarcinilor la nivelul grupului (se recomandă și alegerea unui coordonator al tuturor activităților, a cărui sarcină principală va fi aceea de a urmări progresul realizat de membrii grupului în realizarea sarcinilor primite).
6. Stabilirea calendarului de realizare a portofoliului, care va cuprinde cel puțin patru etape:
  - a. realizarea pieselor portofoliului.
  - b. asamblarea preliminară a portofoliului și analiza, în grup, a rezultatului, stabilindu-se ceea ce trebuie refăcut, dezvoltat, remediat etc.
  - c. îmbunătățirea portofoliului;
  - d. reasamblarea și definitivarea portofoliului.
7. Punerea la punct a prezentării portofoliului în fața clasei.

Organizați-vă în grupe de 4-6 elevi și realizați un portofoliu cu titlul de mai jos. Stabiliți în cadrul fiecărui grup ce drept al copilului va constitui tema portofoliului. Portofoliul va fi realizat conform următoarei structuri:

Copiii nu sunt fericiți fără dreptul la...

Cuprinsul

Va cuprinde lista cu numele tuturor lucrărilor (documentelor) care apar în portofoliu. În fiecare caz, mai ales atunci când piesele portofoliului sunt numeroase sau când doriți să subliniați anumite aspecte, fiecare titlu poate fi însoțit de o foarte scurtă descriere, care va cuprinde în primul rând tipul și scopul piesei în cauză.

1

Dreptul la...

Completați, mai întâi, titlul piesei cu dreptul ales. Identificați după aceea în documente precum *Convenția ONU cu privire la drepturile copilului*, *Constituția României*, *Legea nr. 272/ 2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului* etc. prevederi cu privire la dreptul ales. Extrageți aceste prevederi pentru a le plasa laolaltă în cadrul acestei piese a portofoliului.

2

Ce înseamnă încălcarea dreptului la...?

Cercetați mass-media pentru a descoperi un caz real de încălcare a dreptului ales ca temă. Prezentați (text și imagini, dacă aveți posibilitatea) cazul identificat (cazurile identificate) în cadrul acestei piese a portofoliului. Fiecare caz poate fi însoțit de un comentariu prin care să arătați prin ce este vorba de încălcarea dreptului respectiv.

3

Cine încalcă dreptul la...?

Identificați un alt caz de încălcare a dreptului și prezentați-l. Completați documentul arătând, justificat, cine se face vinovat de încălcarea aceluși drept (poate fi vorba despre una sau mai multe persoane, despre una sau mai multe instituții etc.).

4

De ce să intervenim?

În cadrul acestei piese a portofoliului, formulați patru argumente prin care să justificați necesitatea intervenției în sprijinul copiilor cărora le este încălcat dreptul ales ca temă. În formularea argumentelor țineți cont de cele învățate în cadrul precedentei unități de învățare în această privință.

5

Unde se poate căuta ajutor?

Realizați două interviuri cu persoane care prin funcția deținută (primar, consilier local, director de școală, polițist, asistent social etc.) credeți că pot preciza unde s-ar putea solicita ajutor de către un copil aflat în situația încălcării dreptului care constituie tema portofoliului.

6

Cum am putea interveni?

Luați unul dintre cele două cazuri de încălcare a dreptului ales ca temă prezentate anterior și concepeți un plan despre cum ați putea să vă implicați în sprijinul aceluși copil dacă lucrurile s-ar petrece în preajma voastră.

7

Împreună pentru dreptul copiilor la...

Realizați un poster sau un colaj de dimensiuni asemănătoare prin care să ilustrați tema portofoliului, încercând să sugerați cu precădere faptul că respectarea drepturilor copiilor este o responsabilitate a tuturor, inclusiv a copiilor.

8

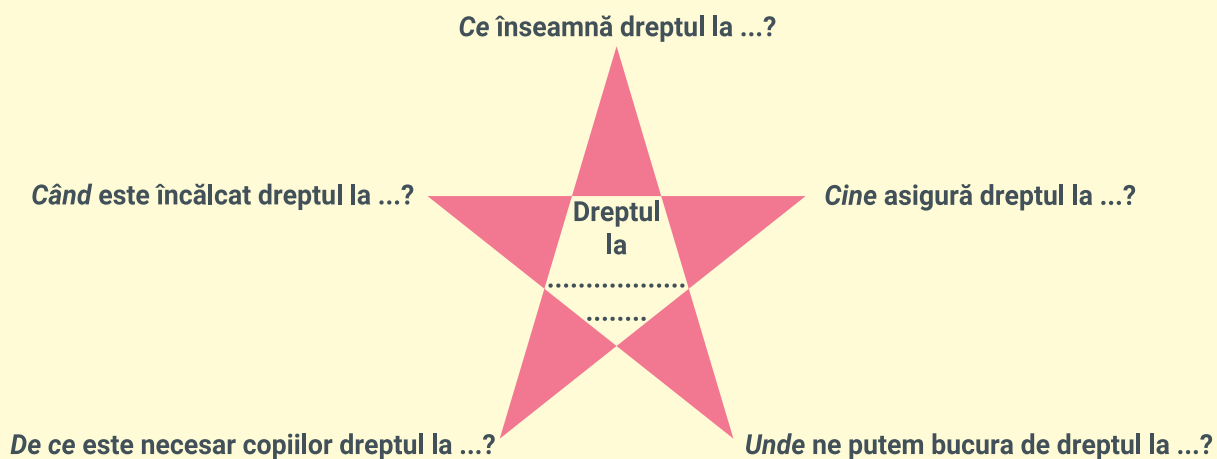
AUTOEVALUARE – INTEREVALUARE

1 Imaginează-ți o societate în care copiii nu ar avea niciun fel de drept. Scrie o scurtă compunere prin care să prezinți propria opinie cu privire la o astfel de societate sau, în măsura în care preferi, realizează un desen. Oferă un titlu compunerii sau desenului tău.

2 Construiește un argument prin care să justifici afirmația potrivit căreia „*Nimeni nu are dreptul să încalce drepturile unui copil.*” Solicită opinia colegei/colegului de bancă asupra argumentului scris și, dacă este cazul, încearcă să îl refaci potrivit sugestiilor primite.

5 Organizați-vă în grupe de patru elevi. Realizați câte un afiș publicitar prin care să promovați respectarea unuia dintre drepturile copilului discutate în unitățile de învățare parcurse până în prezent. Expuneți afișele realizate în sala de clasă pentru a putea fi apreciate de toți colegii. Lângă fiecare afiș va fi un reprezentant al grupei care l-a realizat, pregătit să ofere detalii și explicații. Un alt membru al echipei, va solicita colegilor din celelalte grupe, după vizionarea afișelor, să ofere sugestii și să facă aprecieri. Discutați la final, în cadrul grupei, ce îmbunătățiri ați putea aduce propriului afiș.

3 Organizați-vă în grupe de patru elevi. Alegeți unul dintre drepturile copilului și răspundeți la întrebări.

4 Având în vedere cele învățate până în prezent, completează tabelul:

Cele mai interesante trei lucruri învățate au fost...	Trei lucruri despre care aș dori să aflu mai multe

În perechi, analizați ceea ce ați completat în tabel fiecare dintre voi. Discutați despre modul în care ați putea afla ceea ce ați notat în coloana din dreapta.

6 Organizați un campionat de dezbateri. Utilizați, în cadrul acestuia, următoarele opinii:

- „*Fetele și băieții beneficiază în mod diferit de drepturile lor*”;
- „*Responsabilitatea pentru asigurarea drepturilor unui copil revine întotdeauna altor persoane*”;
- „*Copiii, dacă le sunt încălcate drepturile, nu au nicio posibilitate de a face ceva*”;
- „*Un copil beneficiază de un drept doar în măsura în care acesta îi este recunoscut*”;
- „*Fiecare copil are obligația să cunoască drepturile care îi revin*”;
- „*Dreptul la liberă exprimare înseamnă a putea spune orice, oricând*”.

1 Răspunde prin **A** (adevărat) sau **F** (fals):

- a. Drepturile copilului sunt recunoscute oricărui copil, fără discriminare.
- b. Orice drept atrage după sine anumite responsabilități.
- c. Copiii, fiind minori, nu au nevoie de un spațiu personal.
- d. Copiii dobândesc o identitate personală la vârsta de 18 ani.

2 Completează în mod corect:

- a. Cel mai important document prin intermediul căruia sunt precizate drepturile copilului este .....
- b. Părinții au responsabilități ..... pentru creșterea și dezvoltarea copilului.
- c. Caracterul universal al drepturilor copilului înseamnă că ele se aplică .....
- d. Un copil adoptat de o altă familie are dreptul să-și păstreze .....

4 Recunoaște, în fiecare caz, dreptul care apreciezi că este încălcat.

a.

dreptul: .....

b.

dreptul: .....

3 Recunoaște, în fiecare caz, dreptul despre care este vorba și precizează o responsabilitate corelată respectivului drept.

a.

dreptul: .....
responsabilitatea: .....

b.

dreptul: .....
responsabilitatea: .....

5 Drepturile copilului reprezintă (bifează răspunsul corect):

- a. principalele îndatoriri sau responsabilități ale fiecărui copil;
- b. principale condiții care permit fiecărui copil să se dezvolte normal;
- c. obligații ale adulților față de copii, fără să existe îndatoriri ale copiilor;
- d. lucruri care trebuie făcute, în măsura posibilităților, pentru copii.

6 Reprezintă un fals drept al copilului (bifează răspunsul corect):

- a. dreptul la identitate personală;
- b. dreptul de a se exprima liber;
- c. dreptul de a face tot ceea ce dorește;
- d. dreptul la odihnă și vacanță.

1 2 3 4 5 6

Punctaj total:

6

La școală...

Ce înseamnă școala pentru tine? Ce rol joacă școala în viața unui om? Este școala așa cum îți dorești?

Ești copil, mergi la școală și trăiești una din cele mai frumoase și minunate perioade ale vieții. Dreptul la educație reprezintă unul dintre drepturile fundamentale ale copilului. La început, învățăm în familie, apoi învățăm la școală și pe tot parcursul vieții. Diferențele dintre oameni sunt legate nu numai de înfățișare, ci și de mediul în care locuiesc, de starea de sănătate, nivelul de trai etc., multe dintre acestea fiind datorate educației. De aceea, dreptul la educație al copiilor merită să fie apărat ori de câte ori este cazul și promovat, astfel încât toți copiii să poată beneficia de el.

Cuprins

Împreună!

- Educația și școala
- Cum asigurăm dreptul la educație?

Copiii, promotori ai propriilor drepturi

- Drepturi sau reguli?
- Ce este de făcut?

Argumente și contraargumente

Sinteza

Autoevaluare - Evaluare - Interevaluare

Portofoliul
de grup

Proiectul
educațional

Proiectul
video

Da

Nu

Ce știi?

Citește cu atenție fiecare dintre enunțurile de mai jos și răspunde prin **DA**, în măsura în care ești de acord sau apreciezi că este un adevăr și cu **NU** în caz contrar.

1. Există copii care, din diferite motive, abandonează școala.
2. Viitorul fiecărui om depinde în mare măsură de educația sa.
3. Dreptul la educație revine fiecărei persoane pe măsura posibilităților.
4. Copiii, fiind minori, nu au dreptul să protesteze.
5. Copiii nu au nicio posibilitate de a-și promova drepturile.
6. Copiii care nu au posibilitatea de a învăța, trebuie să muncească.
7. Dreptul la asociere este un drept care este recunoscut copiilor.
8. Regulile trebuie respectate doar atunci când suntem de acord cu ele.
9. A contraargumenta înseamnă a nu fi de acord cu o altă persoană.

Convenția ONU
cu privire la
drepturile copilului

Legea nr. 272
din 2004 cu privire la
protecția și promovarea
drepturilor copilului

Declarația
universală
a drepturilor
omului

Constituția României

Competențe specifice vizate în principal:

3.1. Exercițarea drepturilor și a responsabilităților în luarea unor decizii personale și de grup, în condițiile respectării drepturilor celui alt.

3.2. Participarea la decizii de grup privind implicarea în promovarea și apărarea propriilor drepturi.

Împreună!

Unul din drepturile primordiale care contribuie la dezvoltarea oricărui copil este **dreptul la educație**. Dreptul la educație este de altfel mijlocul principal și condiția necesară pentru realizarea tuturor celorlalte drepturi.

Dreptul de a primi o educație care să-ți dezvolte personalitatea, fără niciun fel de discriminare, atrage după sine **responsabilitatea de a învăța**.

Un om bine instruit, iluminat, cu o minte lucidă, capabil să reflecte liber și critic asupra existenței sale și a realităților din jurul său este un om care își poate clădi viitorul așa cum dorește.

Dicționar

Primordial: de primă importanță, principal, esențial; de la început, de la origine, inițial, originar.

Lucid: care are o minte clară, pătrunzătoare, care este conștient de realitate, care înțelege și exprimă clar lucrurile.

1 Educația și școala

Dreptul la educație

Art. 28

1. Statele părți recunosc dreptul copilului la educație și, în vederea asigurării exercitării acestui drept în mod progresiv și pe baza egalității de șanse, în special, statele membre vor avea obligația:

- de a asigura învățământul primar obligatoriu și gratuit pentru toți;
- de a încuraja crearea diferitelor forme de învățământ secundar, atât general, cât și profesional și de a le pune la dispoziția tuturor copiilor și de a permite accesul tuturor copiilor la acestea, de a lua măsuri corespunzătoare, cum ar fi instituirea gratuității învățământului și acordarea unui ajutor financiar în caz de nevoie.

(Convenția ONU cu privire la drepturile copilului)

1

Școala ideală

Cum ar trebui să arate școala ideală? Profesorii ar mai da note? Ar mai exista teme pentru acasă? Cum s-ar preda lecțiile (dacă s-ar mai preda lecții)? Ce materii ar învăța copiii? Câte ore ar petrece copiii în fiecare zi la această școală perfectă? Iar în cele din urmă, care ar fi scopul acestei școli?

2

Școala precum o închisoare?

„Oricine a fost la școală știe că e o închisoare, însă aproape nimeni nu spune asta. Nu e politicos să spui așa ceva.”

„Ți se spune exact ce trebuie să faci și ești pedepsit dacă nu te supui. Oriunde te întorci, doar reguli peste reguli!”

3

2 Cum asigurăm dreptul la educație?

Dorința de a învăța

„– Da, și cu ce vă pot ajuta? Întrebă directorul Blom.

– E vorba de înscriere. O să rămâneam aici mai multă vreme și m-am gândit că fetele (Lena și Katitzi – n.n.) trebuie să învețe să scrie și să citească.

– Au mai fost la școală? Întrebă directorul. (...)

– Nu pot, oricât aș vrea, să le las pe copile să înceapă școala aici. Înțelegeți că aș avea numai belele cu părinții elevilor. Da, sunt sigur că și-ar retrage copiii de la școală, dacă le-aș lăsa pe fetele dumneavoastră să vină la noi.

– De unde știți? N-ați mai avut niciodată copii de țigani la școală. Îmi dați voie să vă întreb ceva pe șleau: vi se pare corect să le refuzați copiilor dreptul la școală? Așa faceți și cu ceilalți copii care vin aici?”

(Katitzi,
Katarina Tailon)

4

În apărarea limbii române

În condiții greu de imaginat, câteva școli din regiunea transnistreană au obținut dreptul de predare în grafia latină. Directoarea liceului „Ștefan cel Mare” din Grigoriopol, Eleonora Cercavski, a spus că s-a obținut dreptul de a preda limba română, cu grafia latină, după mari eforturi și lupte.

Directoarea liceului „Evrice” din Rîbnița, Eugenia Halus, a spus că, și în prezent, situația rămâne foarte încordată. „Predarea limbii române în baza grafiei latine a fost doleanța părinților și profesorilor, pentru că sunt cetățeni ai Republicii Moldova și au dreptul să studieze ca și ceilalți copii. A fost foarte complicat, duceam cu brațul la autoritățile locale cereri din partea părinților, în care indicau că doresc ca și copiii lor să studieze în baza grafiei latine.” Această luptă (...) continuă și azi.

(după ziarul *Dreptul Meu*, nr. 3, 28 martie 2007)

5

Observe și înțeleg

Doc. 1: 1. Notează care sunt obligațiile statelor cu privire la asigurarea dreptului la educație copiilor.
2. Citește *Constituția României* și identifică ceea ce este precizat în aceasta cu privire la educație.

Doc. 2: 3. Organizați-vă în grupe de patru elevi și discutați posibilele voastre răspunsuri la întrebările enumerate. Realizați un „portret” al școlii ideale și solicitați părerea colegilor în legătură cu acesta.

4. Realizați o dezbatere pornind de la următoarea întrebare: „Școala: locul unde învăț sau locul unde mă simt bine?”

Doc. 3: 5. Ești de acord cu cele enunțate în cadrul documentului? Construiește un argument pentru a motiva acordul sau dezacordul tău.

6. Organizați-vă în grupe de 4-6 elevi și elaborați o listă de minim patru soluții prin care credeți că ar

fi mai puțin posibilă apariția unor astfel de opinii.

Doc. 4: 7. Care este motivul pentru care directorul refuză înscrierea celor două fete la școală? Crezi că el era îndreptățit să facă acest lucru?

8. Organizați-vă în perechi. Discutați și apreciați cum ar putea fi asigurat dreptul celor două fete la educație. Prezentați colegilor soluția identificată.

Doc. 5: 9. Cum s-ar putea soluționa o astfel de problemă? Crezi că tu, alături de colegii tăi, ați putea fi de ajutor? Organizați-vă în echipe și elaborați un plan de acțiune care, pus în practică, credeți că ar putea veni în sprijinul acelor copii.

În plus... Dacă ai fi director de școală, ce lucruri ai întreprinde pentru ca toți copiii să vină cu plăcere la școală? Notează ideile tale și încearcă să le transpui sub forma unui desen.

Copiii, promotori ai propriilor drepturi

Guvernele statelor lumii sunt obligate să protejeze drepturile copilului, în caz contrar ele pot fi supuse sancțiunilor internaționale. Din păcate drepturile copilului nu sunt respectate întotdeauna, pretutindeni în lume existând copii cărora li se încalcă drepturile.

Copiii înșiși au însă **posibilitatea**, dar totodată **datoria** de a-și revendica drepturile proprii, de a proteja drepturile altora și de a promova drepturile copilului în general. Școala este instituția unde copiii nu numai că pot învăța despre drepturile lor, ci și locul unde și de unde pot acționa pentru promovarea lor.

Dicționar

Adera: a se alătura unui grup, unei mișcări, unei idei.

Nonformal: (cu privire la grupuri și organizații) care nu sunt prinse într-un sistem, existența lor nu este prevăzută de legi sau de regulamente, dar desfășoară acțiuni sistematice într-un anumit scop.

1 Drepturi sau reguli?

Dreptul la asociere

Art. 10

Elevii beneficiază de următoarele drepturi de asociere:

- a) dreptul de a forma, adera și participa la grupuri, organizații, structuri sau mișcări care promovează interesele elevilor, inclusiv la grupuri și organizații nonformale, economice, sociale, recreaționale, culturale sau altele asemenea, în condițiile legii;
- b) dreptul la protest, în condițiile prevăzute de legislația în vigoare, fără perturbarea orelor de curs;
- c) dreptul la reuniune, în afara orarului zilnic. (...) Exercițarea dreptului la reuniune nu poate fi supusă decât acelor limitări care sunt prevăzute de lege și care sunt necesare într-o societate democratică (...);
- d) dreptul de a participa la ședințele Consiliului elevilor, în condițiile prevăzute de prezentul statut;
- e) dreptul de a fi ales și de a alege reprezentanți, fără nicio limitare sau influențare din partea personalului didactic sau administrativ;
- f) dreptul de a publica reviste, ziare, broșuri și alte materiale informative, precum și de a le distribui elevilor din unitatea de învățământ preuniversitar (...).

(Statutul elevilor)

Reguli și iar reguli...

1. Elevii trebuie să fie punctuali la ore.
2. Copiatul este interzis atât în cazul temelor pentru acasă, cât și în cazul lucrărilor scrise.
3. Elevii trebuie să se ridice în picioare când se adresează unui profesor.
4. Elevii trebuie să folosească numai intrarea în școală rezervată lor.
5. Absența nemotivată de la ore este interzisă.
6. Este interzisă aruncarea hârtiilor sau a resturilor de mâncare pe jos.
7. Este interzisă folosirea telefoanelor mobile în timpul orelor.
8. Este interzis ca elevii să își vopsească părul.
9. Este interzisă folosirea unui limbaj vulgar în relațiile cu colegii sau cu personalul școlii.
10. Elevii, în timpul orelor, au dreptul să vorbească doar atunci când li se permite.
11. Elevilor le este interzis să realizeze înregistrări audio sau video în incinta școlii, fără aprobarea expresă a conducerii unității de învățământ.
12. Elevilor le este interzisă organizarea sau participarea la grevă.
13. Piercingurile sunt interzise în școală.
14. Elevii nu pot cumpăra produse alimentare decât de la chioșcul din incinta școlii.
15. Este interzisă utilizarea violenței de orice gen în raport cu colegii sau cu personalul unității de învățământ.

2 Ce este de făcut?

Opinii

„Avem nevoie de mai multe drepturi nu doar în ceea ce privește libertatea de a ne exprima, ci și modul în care ne facem auzită vocea și ni se iau în considerare opiniile. Avem acest drept, însă nu se ține cont de el.” (Lituania, fată)

„În școala mea, nimic din ce am spus până în prezent nu a fost luat în considerare. Nimeni nu te ascultă din cauza faptului că ești tânăr.” (Spania, fată)

„Nu cred că dacă vin cu o sugestie ei vor scădea brusc impozitele, dar dacă fac parte dintr-un grup care îmi împărtășește opiniile, atunci pot să realizez ceva.” (Danemarca, băiat)

„Majoritatea copiilor tac, considerând că este un lucru prea nesemnificativ pentru a apela la ajutorul profesorilor sau al poliției.” (Estonia, băiat)

„Nimeni nu ne ascultă, nimeni nu știe ce ne dorim. Sunt foarte dezamăgită atunci când vorbesc cu cineva mai în vârstă și mi se răspunde că sunt prea tânără ca să înțeleg.” (Grecia, fată)

„Mi-aș dori ca adulții să ia atitudine după ce ne ascultă. În prezent, simt că nu este nicio diferență dacă le spun sau nu ceva. Conversația este o pierdere de timp, nu duce nicăieri.” (Lituania, băiat)
(Drepturile copiilor așa cum le văd ei, Uniunea Europeană)

3

Observe și înțeleg

Doc. 1: 1. Citește cu atenție articolul 29 din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului. Compară cele scrise acolo cu prevederile articolului 10 din Statutul elevilor. Apreciază în scris, motivat, dacă aceste prevederi pot sau nu să contribuie la educația copiilor așa cum aceasta este afirmată de Convenția ONU cu privire la drepturile copilului.

2. Organizați-vă în grupe de patru elevi. Presupuneți că nu ați fi de acord cu o decizie luată în școala voastră, decizie care îi afectează în mod direct pe elevi. Care ar fi posibilitățile voastre de a acționa? Ordonăți aceste posibilități, argumentat, astfel încât problema să fie abordată progresiv și să se poată găsi o rezolvare. Dacă există un exemplu concret, lucrați pe acesta.

Doc. 2: 3. Citește cu atenție lista de reguli. După aceea realizează un tabel cu patru coloane: „sunt de

acord cu această regulă și o respect”, „sunt de acord cu această regulă, dar nu o respect”, „nu sunt de acord cu această regulă, dar o respect” și „nu sunt de acord cu această regulă și nu o respect”. Notează numărul fiecărei reguli în una dintre coloane.

4. Organizați-vă în perechi și alegeți, motivat, una dintre regulile enumerate sau o altă regulă pe care ați dori ca toată lumea din școală să o respecte.

Doc. 3: 5. Organizați-vă în perechi. Citiți opiniile exprimate de copii din diferite țări ale Uniunii Europene. Alegeți una dintre opinii și construiți un argument în favoarea ei.

6. Organizați-vă în grupe de 4-6 elevi și, de comun acord, alegeți una dintre opinii. Concepeți un plan de acțiune pentru o campanie realizabilă în propria școală, prin care să încercați să modificați starea de lucruri la care se face referire.

Argumente și contraargumente

În unitatea de învățare precedentă s-a subliniat nevoia de a argumenta ceea ce susținem, opiniile pe care le avem. Adesea, ne aflăm însă în situația de a ni se oferi un argument în favoarea unei opinii, cu care nu suntem totuși de acord. În astfel de situații, trebuie să ținem cont de argumentul sau opinia celeilalte persoane, lucru pe care l-ați sesizat deja în cadrul dezbaterilor de opinii, ceea ce înseamnă că vom formula un contraargument.

Cum construim un contraargument?

A contraargumenta înseamnă a respinge sau a combate un argument. În funcție de ținta „atacului”, contraargumentarea poate fi **ofensivă**, atunci când respingem argumentul sau opinia unei alte persoane sau **defensivă**, atunci când apărăm propriul argument, „atacat” de o altă persoană.

Cum contraargumentăm? Posibilitățile existente sunt multiple: contestarea definițiilor sau semnificației date cuvintelor (atunci când acestea sunt incorecte sau incomplete), respingerea exemplelor și dovezilor (atunci când acestea nu sunt credibile, relevante sau suficient de generale), sublinierea faptului că pot decurge consecințe cu un impact negativ (dăunător), punerea în evidență a erorilor de argumentare (atunci când argumentul care ni se oferă nu este corect construit sau este incomplet), indicarea unor exemple și dovezi cu o relevanță mai mare decât cele aduse în discuție de oponent etc.

Tehnica celor 4 S

Pasul I (*Signal* – Semnalizează) – Identifică și numește ce anume vei respinge: „Tu spui că ...” (Trebuie clarificat de la început cu ce aspect nu ești de acord.)

Pasul II (*State* – Subliniază) – Formulează obiecția concis și clar: „Eu, dimpotrivă, cred că ...” (Trebuie formulat clar și concis dezacordul tău.)

Pasul III (*Support* – Sprijină) – Explică rațional obiecția: „Deoarece ...” (În acest moment, contraargumentarea ta trebuie să arate ca/să fie o argumentare, deci trebuie să includă raționamentul, dar și dovezile sau exemplele. Desigur, dacă obiecțiile tale sunt doar de natură logică, partea de exemple și dovezi nu mai este necesară.)

Pasul IV (*Summarize* – Sintetizează) – Formulează concluzia: „De aceea ...” (Trebuie să arăți în ce fel afectează (negativ) critica ta argumentul celeilalte persoane și, dacă este cu putință, să arăți în ce fel întărește propriul sistem de argumentare.)

Construirea unui contraargument pentru opinia conform căreia „Copiii, în calitate de persoane, trebuie să muncească.”

Pasul I – „Tu spui că și copiii ar trebui să muncească.”

Pasul II – „Eu, dimpotrivă, cred că niciun copil nu ar trebui să muncească.”

Pasul III – „Deoarece, munca timpurie afectează grav dezvoltarea armonioasă a copilului. Pentru a se dezvolta armonios, a deveni o persoană care să se poată pune în valoare, un copil trebuie să parcurgă, în ordine, anumite etape ale vieții: educație și apoi muncă. Educația este etapa cea mai importantă a formării sale, iar dacă copilul începe să muncească, atunci acesta nu ar mai avea timp suficient să se dedice educației. În cele din urmă, copilul ar renunța să mai meargă la școală pentru a munci, fapt care i-ar sărăci viitorul.”

Pasul IV – „De aceea, munca timpurie a copilului îi afectează dezvoltarea armonioasă și mai ales evoluția viitoare. În consecință, copiii nu trebuie să muncească.”

Exersăm

1. Organizați în perechi, construiți câte un contraargument pentru fiecare dintre opiniile de mai jos:

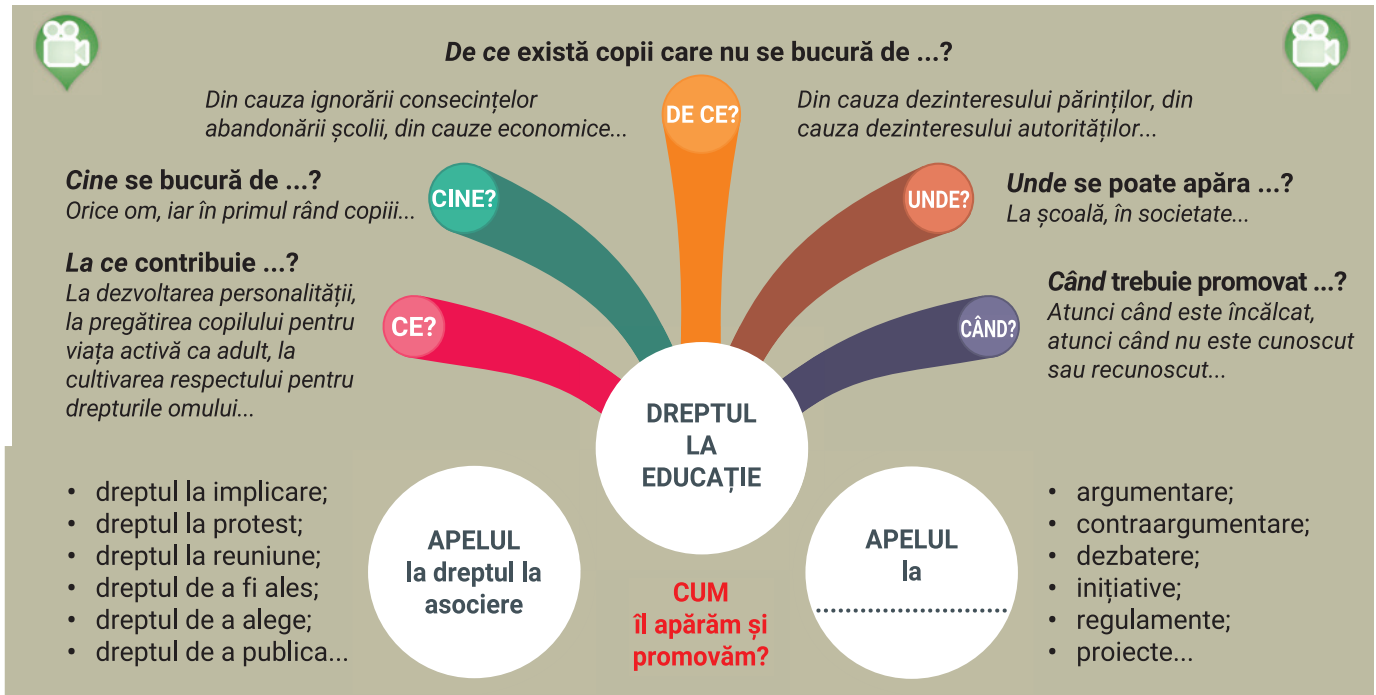
- Internetul nu trebuie cenzurat pentru copii.
- Uniforma școlară trebuie să fie obligatorie.

c. Elevii nu trebuie să primească teme.

d. Copiii nu își pot promova propriile drepturi.

e. Copiii trebuie să asculte în orice condiții.

SINTEZA

AUTOEVALUARE EVALUARE INTEREVALUARE

Recunoaște
dreptul!

Dacă... Scrie o compunere sau ilustrează printr-un desen cum ar fi viața omului în general, a copiilor în special, fără educație.

Regulile noastre Organizați-vă în grupe de patru elevi. Identificați o problemă (de exemplu, navigarea pe internet și pericolele acesteia) cu care vă confrunțați. Propuneți un regulament care, aplicat și respectat, ar putea rezolva această problemă. Prezentați regulamentul elaborat colegilor voștri.

Pălăriile gânditoare Organizați-vă în echipe de șase elevi. Identificați o problemă din școala voastră și asumați-vă, fiecare, unul dintre următoarele roluri (simbolizat de una dintre pălării): Roșu: „Nu-mi place că...”; Albastru: „Faptele sunt următoarele...”; Galben: „Beneficiile/efectele pozitive sunt următoarele...”; Verde: „Ce ar fi dacă...?”; Negru: „Nu este bine din cauză că...”; Albă: „Să rezumăm...”

„Ce știi?” Reia chestionarul de la începutul acestei unități de învățare. Dacă apar diferențe față de răspunsurile inițiale, identifică motivele acestor diferențe.

Joc de rol Organizați-vă în grupe de 4-6 elevi. Identificați, în fiecare grupă, o problemă cu privire la asigurarea dreptului la educație sau o problemă cu care se confruntă școala voastră, iar aceasta poate fi rezolvată prin intervenția autorităților locale. Pregătiți-vă, după caz, argumentele care vă pot susține cazul, după care puneți în scenă o prezentare a acestora, urmând ca unul dintre membrii grupei să joace rolul unui reprezentant al autorităților locale.

Sinteza Realizați, pe echipe, un portofoliu cu privire la respectarea/încălcarea dreptului copilului la educație. Utilizați surse diferite de informare, astfel încât să identificați modalități de implicare în promovarea și apărarea acestui drept.

Argumente și contraargumente În perechi, formulați o afirmație cu privire la dreptul copilului la educație, iar apoi construiți un raționament care să o susțină, oferind dovezi și arătând totodată impactul (pozitiv sau negativ) al acceptării acesteia. După aceea, formulați un contraargument prin care să respingeți propriul argument. Prezentați colegilor argumentul și contraargumentul construite.

7 În societate...

Ce reprezintă adulții pentru tine? Singur sau împreună cu ceilalți semeni? Ce principii ne ghidează în viață?

Înainte de a analiza situația altor copii din lume, este bine să te gândești la propria ta experiență și să o judeci cu luciditate. Trebuie să te gândești nu numai la ce ți se întâmplă ție din partea altora, fie că sunt adulți sau copii, ci și la ceea ce facem (sau nu facem, deși ar trebui) noi altora. Dacă ne interesează astfel de aspecte, vom constata că uneori comportamentul nostru față de ceilalți semeni nu este într-un totu corect. Important este să cunoaștem unde greșim și mai ales ce putem face pentru a nu ne repeta propriile greșeli.

Cuprins

Adulții și noi

- Modele de viață...
- Împreună?

Noi și ceilalți

- A face sau a nu face compromisuri
- De acord sau împotriva?

Stereotipuri și prejudecăți

Sinteza

Autoevaluare - Evaluare - Interevaluare

Portofoliul
de grup

Proiectul
educațional

Proiectul
video

Da

Nu

Ce știi?

Citește cu atenție fiecare dintre enunțurile de mai jos și răspunde prin **DA**, în măsura în care ești de acord sau apreciezi că este un adevăr și cu **NU** în caz contrar.

1. Părinții pot reprezenta modele de viață pentru noi.
2. Comportamentul uman este ghidat de anumite norme și valori.
3. Compromisul este de evitat în orice situație.
4. Singurele norme și reguli care trebuie respectate sunt cele scrise.
5. Există modele de viață pozitive, dar altele sunt negative.
6. A avea prejudecăți este un lucru normal la orice om.
7. Stereotipurile și prejudecățile sunt aspecte negative ale personalității.
8. Copiii nu au posibilitatea de a se implica în viața propriei comunități.
9. Prejudecățile reprezintă una dintre cauzele apariției discriminării.

Convenția ONU
cu privire la
drepturile copilului

Legea nr. 272
din 2004 cu privire la
protecția și promovarea
drepturilor copilului

Declarația
universală
a drepturilor
omului

Constituția României

Competențe specifice vizate în principal:

2.2. Identificarea, prin lucru în echipă, a unor măsuri de intervenție posibile pentru cazuri semnalate de încălcare a drepturilor copilului sau de promovare a acestora.

3.2. Participarea la decizii de grup privind implicarea în promovarea și apărarea propriilor drepturi.

Adulții și noi

Trăind alături de ceilalți și împreună cu ceilalți, precum și prin educație, noi învățăm treptat să ne comportăm în funcție de anumite **norme și valori**, pe care le desprindem adesea din exemplul altor oameni.

Ajungem, cu alte cuvinte, să urmăm exemplul unor alte persoane, pe care le apreciem dintr-un motiv sau altul și pe care le adoptăm ca **modele de viață**.

Trebuie făcută diferența clară între **modelele pozitive**, de urmat și cele **negative**, care odată adoptate în comportamentul nostru, vor avea consecințe negative în viața noastră.

Dicționar

Model: persoană, realizare, operă care, prin valoare sau calitate, poate servi ca exemplu.

1 Modele de viață...

Care este modelul?

„Eu sunt Matei. Ca și voi, am mers la grădiniță și după aceea la școală. Mă cam plictiseam la școală! Nu am înțeles niciodată de ce trebuie să învățăm atâtea. Unul dintre vecinii mei are de altfel doar patru clase primare, dar este foarte bogat. Probabil de la el m-am inspirat atunci când, pe la 14 ani, am început să muncesc la un magazin. Nimic deosebit, doar căram lăzi, dar așa am putut să-mi ajut și familia. A trecut un an de atunci și nu mă mai duc la școală. Lumea reală este cu totul alta, iar mie îmi place în ea. Iar acolo, la magazin, mă simt bine, mai ales că cei alături de care lucrez mă consideră ca unul de-al lor. De înțeles, având în vedere că acum mă comport precum ei. Munca este grea, chiar mă doare spatele uneori de la atâtea greutateți duse încolo și înapoi.”

1

2 Împreună?

Cine se mai implică?

„Ioana. Așa mă numesc. Zilele acestea, mergând dinspre școală spre casă, m-a tot frământat o problemă: comunitatea locală. Comunitatea locală, după cum știe toată lumea, este reprezentată de vecini, de școală, de spațiul de joacă, de cartier sau de localitate în întregime. Comunitatea locală este, altfel spus, acolo unde trăiești. Iar dacă ai fost atent la ceea ce se întâmplă în jurul tău, ai reușit probabil să observi cum încet pare că oamenii care o compun nu mai sunt implicați în ceea ce se întâmplă în aceasta. Progresiv, adulții par să aprecieze că responsabilitatea este întotdeauna a altora. Un bun exemplu este curățenia, care este lăsată doar în grija firmelor specializate, așa încât atunci când acestea nu sunt disponibile sau nu își fac treaba, totul cade în părăsire, de parcă adulții au pierit de pe fața pământului. Parcă am fi într-un film nu tocmai reușit, dar la care toată lumea continuă să se uite fără încetare...”

2

Obseru și înțeleg

- Doc. 1:** 1. Ce părere ai despre modelul de viață pe care l-a adoptat Matei? Formulează un argument prin care să îți dovedești acordul sau dezacordul cu ideea că în viață se poate reuși pe orice cale.
2. Studiază cu atenție imaginile. Identifici în cadrul lor aspecte prezente în viața ta? Crezi că acestea vor putea deveni mai importante decât sunt în prezent? De ce?
3. Organizați-vă în grupe de patru elevi. Discutați și identificați din realitate modele de viață care nu ar trebui urmate.
4. Tu ai un model în viață? În cazul unui răspuns afirmativ, cine este modelul tău? Care sunt principalele calități pe care le apreciezi la acesta?

Doc. 2: 5. Fiecare dintre voi s-a confruntat, atunci

când v-ați dorit să vă implicați în ceva, cu un refuz din partea adulților. Organizați-vă în echipe și, identificând situații reale în care v-ați aflat, completați un tabel conform următorului model:

	Rezistența adulților față de implicarea copiilor	Cum putea fi învinsă rezistența?
În familie...		
La școală...		
În comunitate...		
...		

În plus...: Realizați o dezbatere de opinii pornind de la următoarea idee: „Modul în care trebuie să ne comportăm în societate nu este întâmplător sau după bunul plac al fiecăruia.”

Noi și ceilalți

Așa cum s-a arătat, în societate, omul se conduce după anumite reguli, norme, principii și valori. Unele dintre acestea sunt scrise, în timp ce altele sunt nescrise.

Regulile scrise sunt precizate în legi, regulamente, în diferite norme de conduită etc. **Regulile nescrise** țin de desfășurarea normală și firească a relațiilor dintre oameni, adică de ceea ce se numește „bun simț”.

Conviețuirea oamenilor în societate este posibilă doar în măsura în care aceștia se acceptă și se respectă unii pe ceilalți, fiind conștienți de faptul că lucrurile se pot rezolva cel mai bine împreună.

Dicționar

Compromis: înțelegere, acord bazat pe cedări reciproce; concesie.

Principiu moral: normă morală generală ce se poate aplica într-o mare varietate de situații posibile.

1 A face sau a nu face compromisuri

Compromisul și principiile

Avem libertatea de a alege: să respectăm fidel principiile după care ne ghidăm în viață sau să facem compromisuri. Totodată, ni se spune adesea atât că în viață nu trebuie să facem compromisuri, cât și, dimpotrivă, că trebuie să facem compromisuri. Cine are dreptate?

A face compromisuri nu este întotdeauna ceva negativ, după cum a face compromisuri nu este uneori un lucru bun. Trebuie să analizăm obiectiv fiecare situație cu care ne confruntăm și să decidem în cunoștință de cauză. Există lucruri care se pot negocia și altele care nu se pot negocia.

Viața noastră este un proces de creștere, în care trebuie să dăm dovadă de flexibilitate. A crede că în viață totul se întâmplă așa cum ne dorim, a fi inflexibili, va duce în cele din urmă la eșec, după cum

a lăsa de la tine în oricare situație te poate conduce în situația în care ceilalți nu te iau în seamă nici măcar atunci când ai ceva relevant de spus sau de arătat.

„Domnule profesor, am votat amândoi răspunsul, așa că trebuie să fie corect!”

1

Până unde facem compromisuri?

Ilie este elev în clasa a V-a. El provine dintr-o familie de romi. Aproape de finalul semestrului întâi situația lui la matematică nu este una prea fericită, dar excelează la limbile străine și la română. Colegii săi de clasă îl îndrăgesc pentru că are o fire veselă și este un foarte bun coleg. Are astfel mulți prieteni, dar cel mai bine se înțelege cu Robert, colegul lui de bancă. Acesta, foarte bun la

matematică, se oferă să îl ajute, invitându-l în acest scop, după ore, la el acasă. Ajunși acolo, s-au apucat de treabă, Robert fiind decis să își ajute prietenul. Sunt descoperiți de părinții lui Robert, sosiți de la serviciu, care îi cer lui Ilie să plece. Robert încearcă să le explice că sunt colegi și că se pot ajuta unul pe celălalt, dar părinții săi rămân neînduplecați.

2

2 De acord sau împotriva?

În jurul nostru...

În fiecare zi, fiecare dintre noi, ne confruntăm cu diferite aspecte negative ale vieții. Unele dintre ele ne afectează direct, în alte cazuri este vorba despre alte persoane, despre natură, despre locul unde trăim etc. Din păcate, nu întotdeauna acordăm atenție suficientă acestor lucruri sau adesea, chiar și atunci când le observăm, trecem mai departe. Mai mult, uneori ne-am putea recunoaște propriul comportament...

3

Observe și înțeleg

Doc. 1: 1. Legile se aplică tuturor persoanelor la care se referă? Dar regulile morale nescrise? Construiește câte un argument în favoarea sau împotriva fiecărei situații.

2. Gândește-te la o situație în care ai făcut un compromis și la una în care nu ai dorit să cedezi. În prezent, dacă te-ai regăsi în acele situații, ai proceda în mod identic?

3. Organizați-vă în perechi și discutați despre caricatura din cadrul documentului. Cum credeți că ar arăta o lume în care lucrurile s-ar decide astfel? Ilustrați-vă ideile printr-un desen sau realizați o mică scenetă.

Doc. 2: 4. Discutați în perechi dacă Robert trebuie să

facă un compromis și să continue să fie prieten și să îl ajute pe Ilie, dar fără a-l mai invita la el acasă sau dimpotrivă, nu trebuie să renunțe la a încerca să își convingă părinții.

5. Organizați-vă în grupe de patru elevi. Identificați modul în care v-ați putea implica pentru a veni în ajutorul celor doi colegi dacă aceștia ar fi din aceeași clasă cu voi.

Doc. 3: 6. În echipe, povestiți despre ceea ce vă place sau nu vă place în comunitatea în care trăiți. Realizați după aceea o listă în cadrul căreia să enumerați cât mai multe moduri în care ați putea face ceva pentru comunitatea voastră. După finalizarea activității, reuniți la nivelul clasei listele realizate. Realizați un poster cu aceste posibilități și afișați-l.

Stereotipuri și prejudecăți

Atunci când ne naștem, nu ne naștem nici cu stereotipii și nici cu prejudecăți. Formarea lor, în viața fiecăruia dintre noi, începe să prindă contur încă de timpuriu, în primul rând prin interacțiunea cu ceilalți oameni, prin experiențele pe care le avem alături de aceștia. Evident, stereotipurile și prejudecățile sunt aspecte negative ale personalității fiecăruia dintre noi, așa încât este important să le recunoaștem și să le eliminăm.

Ce sunt stereotipurile și prejudecățile?

Stereotipurile sunt idei preconcepute, reprezentări simpliste, acceptate și vehiculate fără reflecție, fără a cunoaște suficient de mult despre ceva sau altcineva. Ideile fixe pe care oamenii le au în acest sens, adesea greșite sau incomplete, ne permit să luăm repede decizii, chiar dacă nu pe cele mai bune.

Prejudecata reprezintă atitudinea unei persoane, deseori negativă, cu privire la tipurile de persoane sau de grupuri, în funcție de propria apartenență socială. Îmbrăcând forma unei opinii sau a unui sentiment nedrept, format fără îndeajuns de multă gândire sau cunoaștere, prejudecățile au ca fundament teama și ignoranța, determinând apariția unor comportamente discriminatorii față de alte persoane.

Care este sursa prejudecăților?

- **Diferențele** existente între noi și ceilalți (culoarea pielii, sexul, obiceiurile, limba, credințele religioase etc.) sunt considerate deficiențe sau apreciem că „noi” avem însușiri pozitive, iar „ei” au însușiri negative.
- **Etichetările**, care sunt utilizate pentru simplificarea gândirii, a exprimării, pot deveni dăunătoare atunci când formulăm etichetări nefavorabile despre o persoană (grup de persoane) și ne comportăm ca atare.
- **Eșecurile** – atunci când nu avem succes sau când ne confruntăm cu dificultăți, apreciem că este vinovat oricine altcineva decât noi.
- **Competiția** între persoane sau grupuri poate conduce la o evaluare negativă a celui alt sau a grupului.
- **Elitismul**, care se referă la tendința de a considera că facem parte dintr-o categorie aleasă, valoroasă (numită elită), fapt care ne-ar face superiori în raport cu ceilalți.
- **Învățarea în familii sau în cadrul altor grupuri sociale**, în primul rând datorită unei experiențe personale insuficiente.

Care sunt principalele forme ale prejudecăților?

- **Rasismul**: disprețul, ura față de altă rasă;
- **Naționalismul șovin** (etnocentrismul): ostilitatea față de alte naționalități;
- **Xenofobia**: teama sau ura față de străini;
- **Antisemitismul**: ostilitatea față de evrei;
- **Sexismul**: ideea, sentimentul că un sex este superior celui alt;
- **Gerontofobia**: ostilitatea față de bătrâni;
- **Juventofobia**: ostilitatea față de tineri.

Exemplu

Stereotip: Convingerea că negrii au un coeficient de inteligență mai redus decât albi.

Prejudecată: Negrii reprezintă o rasă inferioară și nu ar trebui să aibă copii.

Discriminare: În S.U.A., în trecut, a fost limitată imigrarea negrilor, pe lângă interzicerea multor altor drepturi.

Cum eliminăm stereotipurile și prejudecățile?

Răspunsul este foarte simplu: **prin educație**. A te informa, a admite că ți-ai format păreri eronate despre alții, a-ți îmbogăți experiența, a privi critic atitudinile negative față de alții etc. sunt pași în această direcție.

Exersăm

1. Organizați în grupe de patru elevi, identificați două exemple prin care să arătați corelația stereotip – prejudecată – discriminare. Prezentați exemplele identificate colegilor voștri.

2. Recitiți conținutul unității de învățare. Identificați în cadrul său o prejudecată și încercați să elaborați un plan de acțiune pentru eliminarea ei.

SINTEZA

SCARA PARTICIPĂRII

AUTOEVALUARE EVALUARE INTEREVALUARE

Recunoaște
dreptul!

În jurul lumii Ți s-a oferit posibilitatea de a călători în jurul lumii împreună cu alte trei persoane dintre următoarele: un băiat de zece ani care nu știe să scrie și să citească, o femeie însărcinată, un domn în vârstă, un adult orb, un preot, o femeie savant, un chinez care vorbește foarte mult, o învățătoare și o tânără care nu este preocupată decât de modul în care arată. Alege, motivat, trei persoane cu care ai pleca și trei persoane cu care nu ți-ai dori să mergi în călătorie.

Discursul Gândește-te și scrie un discurs de aproximativ trei minute prin care să subliniezi unele dintre problemele existente în comunitatea ta. Fiecare elev va citi discursul realizat în fața clasei și va cere opinia colegilor asupra celor semnalate.

Portretul succesului Organizați-vă în grupe de patru elevi. Creați un colaj având ca temă portretul unui om de succes, făcând apel în acest scop la trăsăturile pe care le apreciați ca importante.

„Ce știi?” Reia chestionarul de la începutul acestei unități de învățare. Dacă apar diferențe față de răspunsurile inițiale, identifică motivele acestor diferențe.

Joc de rol Organizați-vă în perechi. Fiecare elev va scrie celui cu care face pereche o scrisoare în care va descrie o situație în care apreciază că a fost discriminat, cerându-i ajutorul. Se schimbă scrisorile și se formulează câte o altă scrisoare, de răspuns. Afișați scrisorile, dacă există posibilitatea, în sala de clasă.

Sinteza Analizați cu atenție materialele propuse în cadrul acestora. Organizați în grupe de patru elevi, raportat la conținutul unității de învățare, formulați cinci propoziții (frazе) prin care să prezentați ceea ce s-a dorit să se sublinieze în cadrul său. Notați propozițiile pe o foaie de hârtie și schimbați propozițiile cu cele aparținând altei grupe. Analizați noul material și propuneți corecturi, completări etc.

Stereotipuri și prejudecăți „Ce bine că suntem diferiți! Diversitatea este o mare provocare, prin care acționezi și mai ales acționezi împreună cu cei din jur. Cheia este să manifesti încredere în tine și în ceilalți.” Organizați-vă în echipe de 4-6 membri. Pornind de la cuvintele de mai sus, realizați un portofoliu de grup având ca temă faptul că stereotipurile și prejudecățile sunt surse ale discriminării. Stabiliți structura portofoliului de comun acord la nivelul clasei.

8 Promovarea și apărarea drepturilor copilului

Sunt cunoscute drepturile copilului de către copii și adulți? Sunt respectate drepturile copilului? Ce putem face când drepturile ne sunt încălcate?

Chiar dacă drepturile copilului au fost subliniate și declarate prin diferite documente și prin legi, chiar dacă au fost înființate diferite instituții cu un rol în acest sens, drepturile copiilor continuă să fie încălcate. Nu toți copiii au o copilărie fericită. Copiii se bazează pe adulți pentru a se bucura de o viață lipsită de griji, pentru a fi în siguranță, iar când aceștia nu le pot satisface aceste nevoi, este de datoria societății să acționeze. Dar pentru că nu există o modalitate unică sau simplă care să asigure respectul copiilor în lume, se impune să acționăm împreună, dar și fiecare dintre noi.

Cuprins

Situații de risc

- Protejarea împotriva riscurilor
- Acolo unde trăim...

Cum acționăm?

- Ce putem face?
- Acțiune!

Persuasiunea

Sinteza

Autoevaluare - Evaluare - Interevaluare

Portofoliul
de grup

Proiectul
educațional

Proiectul
video

Da

Nu

Ce știi?

Citește cu atenție fiecare dintre enunțurile de mai jos și răspunde prin **DA**, în măsura în care ești de acord sau apreciezi că este un adevăr și cu **NU** în caz contrar.

1. Drepturile copilului nu pot fi puse în practică.
2. Copiii nu au nicio posibilitate în a-și apăra drepturile.
3. Există copii aflați în situații de risc care au nevoie de ajutor.
4. Uneori putem să renunțăm la unele drepturi în schimbul unor avantaje.
5. Copiii nu au cum să se protejeze de riscuri cu care s-ar putea confrunta.
6. Copiii au nevoie să învețe cum să-și apere și să-și protejeze drepturile.
7. Drepturile trebuie să și le apere fiecare, pe cont propriu.
8. Copiii au dreptul și își pot promova propriile drepturi.
9. Apărarea drepturilor copilului este și sarcina unor instituții.

Convenția ONU
cu privire la
drepturile copilului

Legea nr. 272
din 2004 cu privire la
protecția și promovarea
drepturilor copilului

Declarația
universală
a drepturilor
omului

Constituția României

Competențe specifice vizate în principal:

2.3. Realizarea, în echipă, a unui proiect de promovare a drepturilor copiilor pentru investigarea/soluționarea unor probleme specifice.

3.2. Participarea la decizii de grup privind implicarea în promovarea și apărarea propriilor drepturi.

Situații de risc

Copilăria este o etapă de viață extrem de specială. Este etapa în care creștem și învățăm, în care avem nevoie de ceilalți pentru a avea grijă de noi.

Copiii trebuie să se bazeze pe adulți pentru a primi îngrijirea și îndrumarea de care au nevoie pentru a deveni independenți și, cu toate acestea, unii copii se află în **situații de risc**.

Copiii sunt extrem de vulnerabili la abuz și exploatare. În astfel de situații, statul, adulții și chiar copiii trebuie să intervină pentru ca acele situații de risc să fie îndepărtate, să fie eliminate.

Dicționar

Protecția socială a copilului: ansamblul măsurilor, prestațiilor și serviciilor destinate îngrijirii și dezvoltării copilului lipsit, temporar sau definitiv, de ocrotirea părinților săi sau a celui care nu poate fi lăsat în grija acestora.

Risc: posibilitate de a ajunge într-o primejdie, de a avea de înfruntat un necaz sau de suportat o pagubă.

Protejarea împotriva riscurilor

Datorii

Art. 19

1. Statele părți vor lua toate măsurile legislative, administrative, sociale și educative corespunzătoare, în vederea protejării copilului împotriva oricăror forme de violență, vătămare sau abuz, fizic sau mental, de abandon sau neglijență, de rele tratamente sau de exploatare, inclusiv abuz sexual (...).

(*Convenția ONU cu privire la drepturile copilului*)

Art. 49

1. Copiii și tinerii se bucură de un regim special de protecție și de asistență în realizarea drepturilor lor.

(*Constituția României*)

Art. 1

(...) 2. Autoritățile publice, organismele private autorizate, precum și persoanele fizice și persoanele juridice responsabile de protecția copilului sunt obligate să respecte, să promoveze și să garanteze drepturile copilului stabilite prin Constituție și lege, în concordanță cu prevederile *Convenției ONU cu privire la drepturile copilului* (...) și ale celorlalte acte internaționale în materie la care România este parte.

(*Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului*)

Situații de risc

Situațiile de risc în care se pot regăsi copiii sunt numeroase. Printre cele mai des întâlnite se pot aminti cele care privesc:

- copiii fără acte de identitate;
- copiii afectați de sărăcie;
- copiii fără adăpost;
- copiii cu părinți plecați la muncă în străinătate;
- copiii care trăiesc în familii dezorganizate;
- copiii aparținând unor minorități etnice;
- copiii din familii cu un mod de viață nomad;
- copiii aparținând unor familii de refugiați;
- copiii cu dizabilități;
- copiii din sistemul de protecție socială (copiii instituționalizați);
- copiii care trăiesc în zone de conflict;
- copiii agresați sau abuzați;
- copiii exploatați economic...

Iar enumerarea ar putea continua, aceste situații fiind doar cele mai evidente și mai ușor de recunoscut. Din nefericire, în pofida evidenței lor și a suferințelor pe care le încercă cei aflați în astfel de situații, nu întotdeauna cei responsabili, statul, adulții, intervin suficient de mult sau adecvat pentru rezolvarea situației. Indiferența, neglijența sau chiar reaua voință sunt doar câteva dintre cauzele care împiedică rezolvarea problemelor.

2 Acolo unde trăim...

Recunoaștem riscul?

„Este nevoie de parcuri. Sunt prea multe mașini. Au luat însă parcul, iar acum, din câte am auzit, vor să desființeze locul de joacă și terenul de sport.”

„Da, îl cunosc pe Robert. Nu îi știu familia... Am observat însă că este mai tot timpul răcit, tușește... Nici măcar șervețele de hârtie nu are. Ne cere nouă tot timpul...”

„Pachetul de acasă? Noroc cu Ilie. El nu are niciodată și nici bani să-și cumpere ceva, dar i le dăm pe ale noastre. Noi preferăm să ne cumpărăm ce ne place de la chioșc...”

„Este obosită tot timpul, așa că mai adoarme pe la ore. Dar nu, nu pentru că ar sta pe calculator sau altele de genul ăsta. Din câte știu, familia ei are o grădină foarte mare și îi ajută până seara târziu în aceasta.”

3

Observați și înțelegeți

Doc. 1: 1. Organizați-vă în grupe de patru elevi pentru a realiza „Temperatura respectării drepturilor copilului”. Pentru aceasta, desenați pe patru coli de hârtie câte un termometru, cu o scală de la 1 la 10.

„Termometrele” vă vor ajuta să măsurați situația respectării drepturilor copilului în lume, în România, în comunitatea unde trăiți și în școala unde învățați. Stabiliți de comun acord, motivat, nivelul la care se plasează în fiecare caz respectarea drepturilor copilului, ținând cont de faptul că veți avea o temperatură cu atât mai înaltă cu cât drepturile sunt respectate într-o măsură mai mare.

Doc. 2: 2. În perechi, discutați și identificați și alte situații de risc în care se află copiii. În măsura în care aveți posibilitatea, ilustrați fiecare situație printr-un caz concret. Prezentați colegilor situațiile de risc identificate.

Doc. 3: 3. Organizați pe grupe, alegeți una dintre situațiile precizate prin intermediul declarațiilor unor copii sau prin imagini. Identificați situația de risc implicată, iar după aceea articolele din *Convenția ONU cu privire la drepturile copilului* și din *Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului* în care se specifică dreptul sau drepturile încălcate. Cine credeți că trebuie să intervină în aceste situații? Voi, în măsura în care ați recunoaște o astfel de situație, ați putea interveni? În ce mod? Prezentați colegilor aspectele identificate și posibilitățile de intervenție.

În plus...: În echipe, realizați un poster sau un colaj prin care să vă propuneți să semnați alți oameni o situație de risc cu care se poate confrunta un copil și necesitatea intervenției. Pe cât posibil, lucrați cu o altă situație decât cele aduse în discuție până acum.

Cum acționăm?

Este important ca toți copiii să știe de existența drepturilor lor și că acestea nu pot fi încălcate de nimeni. Pentru a se împiedica abuzurile, au fost adoptate diferite **legi** și au fost create diferite **instituții** care să apere și să promoveze drepturile copilului.

Acțiunea, oricât de modestă ar fi ea, contribuie la obținerea unor rezultate importante în domeniul **protejării, promovării și apărării** drepturilor omului, inclusiv a drepturilor copilului. Implicarea în astfel de proiecte ajută la dezvoltarea aptitudinilor și calităților necesare pentru a trăi în spiritul drepturilor omului.

Dicționar

Acționa: a pune în mișcare, a face ceva să funcționeze, a întreprinde o acțiune.

Maltrata: a trata pe cineva cu asprime, a-i provoca dureri fizice sau morale; a chinui, a brutaliza.

1 Ce putem face?

Ai dreptul...

Ai dreptul să transmiți cunoștințele despre drepturile copilului către ceilalți copii sau adulți!

Ai dreptul să participi la seminare și conferințe pentru a dobândi noi cunoștințe despre drepturile copilului!

Ai dreptul să participi la lansarea unui proiect local pentru tinerii cu dizabilități!

Ai dreptul să înființezi un grup pentru susținerea altor copii care au dificultăți de învățare!

Ai dreptul să realizezi un film video despre un proiect despre drepturile copilului pentru a-l face cunoscut!

Ai dreptul să participi la manifestările și expozițiile locale, regionale și naționale despre drepturile copilului!

Ai dreptul să participi la discuțiile publice ce vizează probleme care te privesc!

Ai dreptul să colecționezi informații din ziare și reviste despre teme referitoare la drepturile copilului!

Ai dreptul să participi la colectarea de fonduri pentru o organizație locală de voluntari sau pentru a răspunde la situațiile de urgență ce vizează încălcarea drepturilor copilului!

Ai dreptul să participi la evenimente publice legate de drepturile copilului!

Ai dreptul să reclami încălcarea drepturilor tale și ale altor copii!

Ai dreptul...

„Un NU mare pentru maltratare”

Noi, parlamentarii juniori, declarăm maltratarea o barieră în calea dezvoltării normale a copilului.

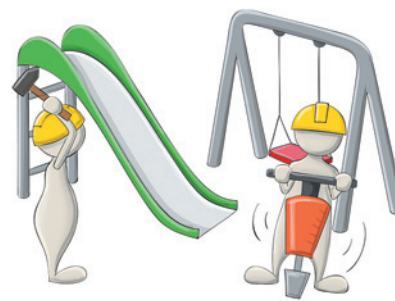
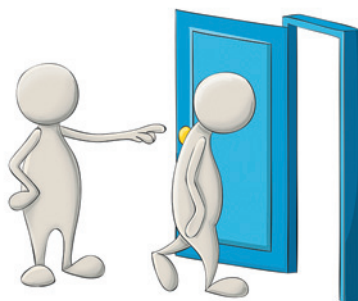
Această problemă se manifestă mai des prin: discriminarea copilului în toate formele, abuzul fizic, emoțional și sexual în școală, familie, stradă, neglijarea copilului în mediul său de dezvoltare, propagarea violenței în mass-media, desconsiderarea opiniei copilului. Considerăm că premisele acestor probleme sunt: lipsa informației despre abuz și efectele lui, indiferența autorităților în privința acestei probleme, neorganizarea timpului liber și neșcolarizarea copiilor, necunoașterea modalităților de apelare la organele competente, frica de raportare despre cazurile de abuz (...). În legătură cu acestea, credem că problema maltratării poate fi soluționată prin: informarea copiilor și adulților despre problema maltratării și consecințele ei, crearea unei linii telefonice pentru acordarea de ajutor victimelor maltratării, integrarea copiilor maltratați în societate, atenționarea organelor de stat asupra problemei maltratării copiilor. Studiind această problemă, am ajuns la concluzia că numai cooperând (...) vom putea preveni maltratarea și evita efectele ei –

E SOARE CÂND NU E MALTRATARE.

(Declarația Parlamentului Copiilor, elaborată în cadrul proiectului „Parlamentul copiilor” derulat în Republica Moldova)

2 Acțiune!

Când și cum acționăm?

3

Observați și înțelegeți

Doc. 1: 1. În perechi, gândiți-vă și scrieți alte trei enunțuri, după același model, prin care să precizați alte posibilități de implicare în protejarea și promovarea drepturilor copilului pe care le-ați putea realiza voi.

2. Reuniți-vă câte două perechi și alegeți unul dintre enunțurile construite. Identificați împreună instituții sau organizații la ajutorul cărora ați putea apela dacă ar fi să puneți în practică ideea.

Doc. 2: 3. Organizați-vă în grupe de patru elevi și citiți cu atenție declarația copiilor din Republica Moldova. Credeți că ea este un lucru pozitiv în sprijinul apărării și promovării drepturilor copilului? Formulați un argument în favoarea sa.

4. În echipe, discutați despre modul în care ați putea promova o declarație precum cea propusă de document. Concepeți o declarație proprie privind

drepturile copilului, necesitatea respectării acestora, situațiile frecvente de încălcare a lor etc. După aceea, realizați un proiect prin care să o faceți publică și să o aduceți la cunoștința a cât mai multor persoane. În conceperea proiectului țineți seama de posibilitățile pe care le aveți, de acțiunile pe care le-ați putea întreprinde, de resursele necesare și de unde le-ați putea obține etc. Prezentați proiectul colegilor voștri, încercând să arătați și beneficiile punerii sale în practică.

Doc. 3: 5. Organizați-vă în perechi. Identificați, pornind de la cele trei imagini de pe rândul de sus o situație în care un copil ale cărui drepturi sunt încălcate. De fiecare dată, folosindu-vă de sugestia oferită de imaginea de dedesubt, concepeți un mod în care ați putea interveni, inclusiv prin apelul la alte persoane sau la instituții. Prezentați colegilor rezultatele activității voastre.

PERSUASIUNEA

În timp ce un enunț precum „Eu sunt în formă!” nu are decât o funcție de informare, propoziția „Dă-mi, te rog, stiloul!” are drept scop determinarea unui comportament, la o altă persoană. Uneori, dorința de a acționa asupra comportamentului altei persoane se poate realiza sub o formă voalată, ascunsă în spatele unei simple constatări. Astfel, propoziția „E târziu, nu-i așa?” pare să fie o simplă constatare, neutră, care însă, în anumite împrejurări, transmite un alt mesaj. Dacă propoziția este adresată de mamă copilului ei, ea semnifică implicit „este timpul să te culci”. Ca atare a comunica nu înseamnă numai a transmite informații, ci, de asemenea, a căuta să influențezi pe cineva.

Cum convingem (persuadăm) pe altcineva?

Persuasiunea este modalitatea de argumentare prin intermediul căreia încercăm să-l convingem pe partenerul de discuție să creadă sau să facă un anumit lucru. În timp ce persuasiunea are un caracter pozitiv, **manipularea**, cu care este confundată adesea, reprezintă intenția de a induce în eroare alte persoane, fără ca acestea să descopere înșelătoria, astfel încât să obținem reacția dorită de la ele.

Spre deosebire de **argumentare**, pe care o presupune și care operează pe plan rațional (subiectivitatea fiind redusă la minimum), **persuasiunea** operează simultan pe două planuri: **rațional** și **emoțional**.

Pentru a convinge pe cineva să creadă sau să facă un anumit lucru trebuie îndeplinite simultan două **condiții**: corectitudinea raționamentelor utilizate și adecvarea conținutului de idei la realitatea pe care o exprimă (ideile, dovezile utilizate trebuie să fie adevărate).

Alături de aceste condiții, care se leagă mai mult de conținutul argumentativ al demersului, există **factori care pot favoriza reușita**:

- caracterul incitant al mesajului;
- caracterul inteligibil al mesajului (cu cât este mai bine înțeles mesajul, cu atât impactul și eficiența sa cresc);
- inițiativa (cel ce lansează primul mesaj are un avantaj față de interlocutorul său);
- natura convingerilor interlocutorului și temeiul lor (atitudinile întemeiate mai ales afectiv sunt mai sensibile la argumente raționale, iar cele fundamentate cognitiv sunt mai permissive la argumentele emoționale);
- mijloacele de comunicare utilizate, de la cele audio la cele video sau o combinație între ele;
- utilizarea unor simboluri familiare interlocutorilor;
- utilizarea unor exemple convingătoare sau relativ cunoscute etc.

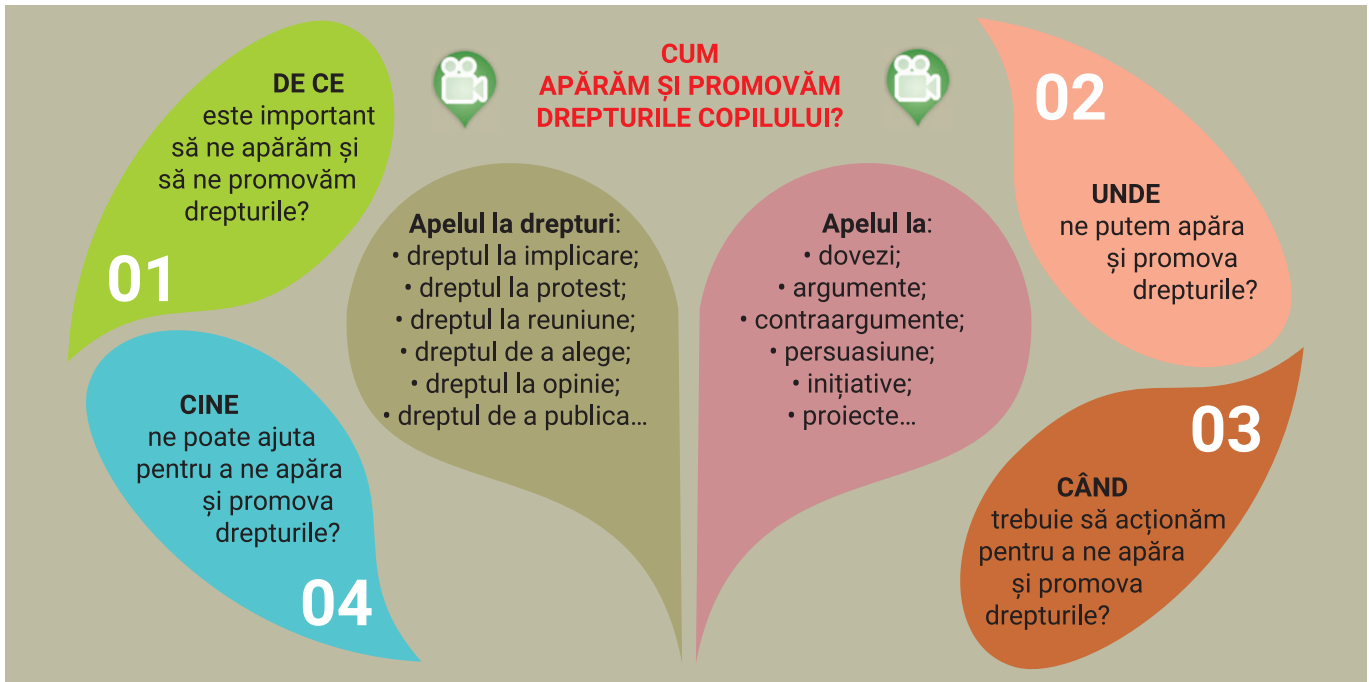
Exersăm

1. Organizați-vă în echipe și dezbateți dacă protejarea și promovarea drepturilor copilului trebuie să fie un rezultat al persuasiunii, manipulării sau al autoconvingerii. Construiți câte un argument pro sau contra în fiecare caz și prezentați-le colegilor voștri.

2. În echipe, imaginați-vă că la una dintre disciplinele pe care le studiați la școală primiți foarte multe teme, astfel încât vă mai rămâne foarte puțin timp liber. Având în vedere că potrivit articolului 31 din *Convenția ONU cu privire la drepturile copilului*, dar și potrivit

altor documente oficiale, aveți dreptul la timp liber și la odihnă, vă doriți să rezolvați problema, fără să declanșați însă un conflict. Construiți un plan de acțiune în cadrul căruia să faceți apel la persuasiune, astfel încât să reușiți depășirea situației. Transpuneți planul conceput într-o scenetă pe care să o prezentați colegilor voștri. La final, solicitați-le părerea dacă ați fost suficient de convingători, ce ar mai fi fost necesar să faceți ca să fiți și mai convingători etc.

SINTEZA

AUTOEVALUARE EVALUARE INTEREVALUARE

*Recunoaște
dreptul!*

Lista... Informează-te și realizează o listă cu instituții sau cu persoane care crezi că ar putea interveni în situații de încălcare a drepturilor copilului, precizând, în fiecare caz, și un exemplu de situație. Prezintă lista realizată colegilor tăi.

În jurul nostru Organizați-vă în echipe și căutați, în școala unde învățați, în comunitatea locală în care trăiți sau la nivel național, un exemplu de proiect, campanie, inițiativă etc. prin care s-a dorit apărarea și promovarea drepturilor copilului. Realizați o prezentare a ceea ce ați descoperit, astfel încât să o puteți aduce la cunoștința colegilor voștri.

Știu/Vreau să știu/Am învățat Organizați în perechi, completați, cu privire la activitățile realizate de-a lungul acestei unități de învățare, următorul tabel:

Știu...	Vreau să știu...	Am învățat...

„Ce știu?” Reia chestionarul de la începutul acestei unități de învățare. Dacă apar diferențe față de răspunsurile inițiale, identifică motivele acestor diferențe.

Dezbateți Scrieți pe tablă următoarea afirmație: „Copiii trebuie să se bucure de drepturi și nu trebuie să promoveze sau să apere drepturile lor.” Formulați, fiecare dintre voi, un argument pro sau contra. Notați argumentele formulate, sintetic, pe tablă, omițându-le pe cele care se repetă. Care este concluzia?

Sinteza În echipe, elaborați răspunsuri la cele patru întrebări numerotate. Realizați după aceea frunze mari din hârtie și notați pe acestea răspunsurile voastre. Desenați pe tablă un arbore („Arborele apărării și promovării drepturilor copilului”), unde tulpina este reprezentată de întrebarea „CUM?”, iar fiecare dintre celelalte întrebări reprezintă o ramură. Atașați propriile frunze arborelui.

Persuasiunea În echipe, organizați-vă și realizați o bandă desenată prin care să ilustrați încălcarea dreptului la joacă și la timp liber al copilului, imaginându-vă totodată modalitatea de rezolvare a acestei situații, derularea efectivă a acțiunilor necesare și deznodământul. Încercați, prin desen și prin text, să fiți cât mai persuasivi pentru cei care ar studia banda desenată realizată de voi.

9

Instituții și societate civilă

Ce reprezintă protecția socială a copiilor? Ce rol are statul în asigurarea securității și protecției sociale? Ce rol joacă societatea civilă?

Existența unor documente internaționale și naționale cu privire la drepturile copilului oferă cadrul pentru manifestarea protecției copiilor în fața violenței și a discriminării din partea celorlalți. Știm că trebuie să ne implicăm și să ne promovăm sau să ne apărăm drepturile, dar uneori acest lucru nu este suficient. De multe ori, nici măcar instituțiile statului nu pot să ofere asistență socială copiilor aflați în situații de risc sau nu pot să rezolve problemele tuturor copiilor și, de aceea, este necesară intervenția întregii societăți.

Cuprins

Statul și instituțiile guvernamentale

- Rolul statului în protejarea și promovarea drepturilor copilului
- Instituții guvernamentale

Societatea civilă

- Organizații interguvernamentale
- Organizații nonguvernamentale și societate civilă

Gândirea critică

Sinteza

Autoevaluare - Evaluare - Interevaluare

Portofoliul
de grup

Proiectul
educațional

Proiectul
video

Da

Nu

Ce știi?

Citește cu atenție fiecare dintre enunțurile de mai jos și răspunde prin **DA**, în măsura în care ești de acord sau apreciezi că este un adevăr și cu **NU** în caz contrar.

1. Statul nu trebuie să intervină în protejarea intereselor copiilor.
2. Doar copiii fără părinți au nevoie de protecție socială din partea statului.
3. Copilul trebuie să fie protejat de familie, dar și de întreaga societate.
4. Gândirea critică este de evitat, aducând doar neplăceri.
5. Copiii, datorită vârstei, nu pot avea opinii corecte.
6. Toate eforturile pentru promovarea drepturilor copilului sunt inutile.
7. Copiii cu dizabilități au nevoie de protecție specială.
8. Protecția drepturilor copilului este și atribuția unor instituții ale statului.
9. Societatea civilă nu are niciun rol în protejarea drepturilor copilului.

Convenția ONU
cu privire la
drepturile copilului

Legea nr. 272
din 2004 cu privire la
protecția și promovarea
drepturilor copilului

Declarația
universală
a drepturilor
omului

Constituția României

Competențe specifice vizate în principal:

2.2. Identificarea, prin lucru în echipă, a unor măsuri de intervenție posibile pentru cazuri semnalate de încălcare a drepturilor copilului sau de promovare a acestora.

2.3. Realizarea, în echipă, a unui proiect de promovare a drepturilor copiilor pentru investigarea/soluționarea unor probleme specifice.

Statul și instituțiile guvernamentale

Statul, după cum cunoaștem, are datoria de a asigura securitatea personală a cetățenilor săi, siguranța publică, protecția socială a oamenilor, apărarea țării, îndeplinirea dreptății etc.

Rolul statului în ceea ce privește asigurarea securității și protecției sociale a cetățenilor este asigurat prin intermediul **instituțiilor guvernamentale**.

Legislația României recunoaște astfel drepturile civile, politice, sociale, economice și culturale ale copiilor, *Constituția României* fiind cadrul legal cel mai general pentru asigurarea acestora.

Dicționar

Autoritate publică: orice organ de stat sau al unităților administrativ-teritoriale care acționează, în regim de putere publică, pentru satisfacerea unui interes public.

Instituție: formă de organizare a unor raporturi social-politice care are ca scop funcționarea acestora potrivit unor norme juridice.

1 Rolul statului în protejarea și promovarea drepturilor copilului

Roluri ale statului

Art. 4

(1) Statul are ca fundament unitatea poporului român și solidaritatea cetățenilor săi.

(2) România este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenență politică, de avere sau de origine socială.

Art. 49

(1) Copiii și tinerii se bucură de un regim special de protecție și de asistență în realizarea drepturilor lor.

(2) Statul acordă alocații pentru copii și ajutoare pentru îngrijirea copilului bolnav ori cu handicap. Alte forme de protecție socială a copiilor și a tinerilor se stabilesc prin lege. (...)

(5) Autoritățile publice au obligația să contribuie la asigurarea condițiilor pentru participarea liberă a tinerilor la viața politică, socială, economică, culturală și sportivă a țării.

Art. 50

Persoanele cu handicap se bucură de protecție specială. (...)

(*Constituția României*)

Serviciile publice de asistență socială

Art. 118

(1) Serviciile publice de asistență socială organizate la nivelul municipiilor și orașelor, precum și persoanele cu atribuții de asistență socială din aparatul propriu al consiliilor locale comunale îndeplinesc în domeniul protecției copilului următoarele atribuții:

a) monitorizează și analizează situația copiilor din unitatea administrativ-teritorială, precum și modul de respectare a drepturilor copiilor (...);

b) realizează activitatea de prevenire a separării copilului de familia sa; (...)

g) vizitează, periodic, la domiciliu, familiile și copiii care beneficiază de servicii și prestații și urmăresc modul de utilizare a prestațiilor, precum și familiile care au în îngrijire copii cu părinți plecați la muncă în străinătate;

h) înaintează propuneri primarului, în cazul în care este necesară luarea unei măsuri de protecție specială, în condițiile legii; (...)

j) colaborează cu direcția generală de asistență socială și protecția copilului în domeniul protecției copilului și transmit acesteia toate datele și informațiile solicitate din acest domeniu; (...).

(*Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului*)

2 Instituții guvernamentale

Autorități naționale

Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție (ANPDCA) are ca misiune monitorizarea respectării drepturilor tuturor copiilor și adoptarea tuturor măsurilor necesare pentru a contribui la crearea unei societăți demne pentru copii, implicând în acest proces autoritățile administrației publice locale și centrale, societatea civilă, părinții și copiii.

MINISTERUL MUNCII
ȘI JUSTIȚIEI SOCIALE

Autoritatea Națională pentru
Protecția Drepturilor Copilului și Adopție

Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități are rolul de a promova și proteja drepturile persoanelor cu dizabilități, de a pune în aplicare și de a urmări și asigura aplicarea unitară a legislației în domeniul protecției și promovării drepturilor persoanelor cu dizabilități.

AUTORITATEA NAȚIONALĂ PENTRU
PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI

3

Avocatul Poporului – Avocatul Copilului

Instituția Avocatul Poporului este o autoritate publică autonomă și independentă de orice altă autoritate publică, având drept scop apărarea drepturilor și libertăților persoanelor fizice în raporturile acestora cu autoritățile administrației publice.

Avocatul Copilului este denumirea adjunctului specializat în drepturile copilului al Avocatului Poporului. Misiunea Avocatului Copilului este aceea de a acționa în vederea dezvoltării depline și armonioase a copilului, înțeles ca orice ființă umană, de la concepție, până la 18 ani, cu respectarea demnității și a opiniei acestuia, în vederea asigurării unui regim special de protecție și asistență în realizarea drepturilor sale. Una dintre principalele sale activități este aceea de a decide asupra petițiilor referitoare la încălcarea drepturilor sau libertăților copiilor și de a solicita autorităților sau funcționarilor administrației publice în cauză încetarea încălcării drepturilor și libertăților, repunerea în drepturi și repararea prejudiciilor.

4

Observe și înțeleg

Doc. 1: 1. Cine se bucură de protecție socială?
2. Informează-te și propune o definiție a protecției sociale.
3. În perechi, apreciați dacă solidaritatea cetățenilor poate contribui la protejarea drepturilor copiilor. Identificați două astfel de posibilități.

Doc. 2: 4. Enumeră atribuțiile serviciilor publice de asistență socială. Citește articolul de lege în întregul său și identifică și alte atribuții ale acestora.

Doc. 3: 5. Organizați-vă în grupe de patru elevi. Dezbateți și identificați patru motive pentru care credeți că este necesară existența unor autorități naționale care să promoveze și să protejeze

drepturile anumitor categorii de persoane. Prezentați motivele identificate colegilor.

Doc. 3 și Doc. 4: 6. Organizați-vă în echipe. Alegeți una dintre instituțiile guvernamentale sau o alta cu atribuții în protejarea și promovarea drepturilor anumitor categorii de persoane. Realizați o prezentare a informațiilor descoperite.

În plus...: În perechi, identificați o altă categorie de persoane aflate în situație de risc (de exemplu, copii din zone defavorizate economic, copiii aparținând unor minorități, copiii ce fac parte din familii de refugiați etc.) și încercați să aflați dacă există reglementări și instituții specifice. Realizați o prezentare sintetică a informațiilor descoperite.

Societatea civilă

Societatea umană, conștientă de demnitatea umană și de necesitatea apărării acesteia, a înființat diferite **instituții interguvernamentale** având ca rol promovarea și apărarea drepturilor omului în general și ale copilului în special.

Pe de altă parte, atunci când guvernanții sau instituțiile statului nu-și îndeplinesc atribuțiile, sarcinile asumate, intră în acțiune **societatea civilă**. **Societatea civilă** cuprinde toate asociațiile voluntare cu caracter umanitar, cultural-educativ, religios etc., care nu sunt controlate de către stat, un rol important revenind aici **organizațiilor nonguvernamentale** (ONG-uri).

Dicționar

Caritate: atitudine plină de generozitate, atitudine miloasă față de cineva; filantropie.

Interguvernamental: între guverne, între state.

Profit: un folos material pentru cineva sau ceva; câștig, beneficiu, avantaj.

1 Organizații interguvernamentale

ONU

Organizația Națiunilor Unite (ONU) este cea mai importantă organizație din lume, care a început să existe oficial la 24 octombrie 1945. Întemeierea sa a constat în semnarea de către membrii fondatori a Cartei Națiunilor Unite.

Principalele obiective ale ONU sunt următoarele: menținerea păcii și securității mondiale, dezvoltarea relațiilor prietenești între națiuni și promovarea drepturilor omului și libertăților fundamentale.

În acest sens, Organizația Națiunilor Unite a elaborat și a determinat adoptarea a două documente cu importanță majoră pentru drepturile omului în general și drepturile copilului în special: *Declarația Universală a Drepturilor Omului* (adoptată la 10 septembrie 1948) și *Convenția ONU cu privire la drepturile copilului* (adoptată la 20 octombrie 1989).

1

UNICEF

„Speranța lumii stă în generațiile următoare.” Cu aceste cuvinte, în 1946, Adunarea Generală a ONU a recomandat instituirea *Fondului de Urgență Internațional al Națiunilor Unite pentru Copii*, UNICEF, pentru a proteja viața copiilor după cel de-al doilea război mondial, pentru a ajuta la reconstruirea societăților distruse și pentru a restabili speranța într-un viitor mai bun.

În anul 1953 UNICEF a devenit o agenție permanentă a ONU, propunându-și o grijă constantă și neabătută pentru promovarea și protejarea drepturilor copiilor din întreaga lume.

2

CEDO

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fost instituită, la nivelul Uniunii Europene, în 1959, misiunea sa fiind de a veghea la respectarea *Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale*, cunoscută de obicei sub denumirea de *Convenția Europeană a Drepturilor Omului*.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului conține o listă de drepturi și garanții pe care statele membre ale Uniunii Europene s-au angajat să le respecte cu privire la proprii cetățeni.

3

2 Organizații nonguvernamentale și societate civilă

Organizațiile nonguvernamentale

Organizațiile nonguvernamentale sunt organizații private ca formă de proprietate, dar publice prin scopurile urmărite. Ele sunt organizații nonprofit (veniturile obținute trebuie cheltuite în totalitate pentru realizarea scopurilor urmărite) în care activitatea se desfășoară pe bază de voluntariat.

Prin activitatea lor, organizațiile nonguvernamentale își propun obiective diverse ce vizează:

- activități de caritate;
- activități de educație (civică, artistică, religioasă etc.);
- activități militante (de protecție a drepturilor omului, a drepturilor copilului, a mediului, a principiilor democratice etc.);
- activități de sprijinire a comunităților locale etc.

4

Societatea civilă

Societatea civilă include organizațiile nonguvernamentale, dar nu se reduce la acestea. În definitiv, orice persoană, conștientă de calitatea sa de persoană și de calitatea sa de cetățean, trebuie să aibă capacitatea de a reacționa față de deciziile uneori abuzive ale statului, dar și față de orice alte probleme care afectează negativ societatea în care trăiește.

Societatea civilă este formată astfel din cetățeni, care își dedică timpul, cunoștințele și experiența, cooperând cu alți oameni, pentru rezolvarea unor probleme care provoacă sau ar putea provoca suferință. Ceea ce înseamnă că fiecare dintre noi putem fi parte a societății civile în măsura în care decidem să ne implicăm, mai ales atunci când este vorba despre încălcarea drepturilor copilului.

5

Obseru și înțeleg

Doc. 1, Doc. 2 și Doc. 3: 1. În perechi, construiți un argument în favoarea existenței organizațiilor interguvernamentale cu rol în apărarea și promovarea drepturilor.

2. Organizați-vă în grupe de patru elevi. Informați-vă și identificați un proiect al uneia dintre aceste organizații nonguvernamentale care a avut ca obiectiv apărarea și promovarea drepturilor copilului. Realizați un portofoliu al proiectului în cauză și prezentați-l colegilor voștri.

Doc. 4: 3. Siglele căror organizații nonguvernamentale sunt prezentate în cadrul documentului?

Precizează, după ce te informezi asupra lor, numele, obiectul de activitate și datele de contact.

4. În echipe, identificați o organizație nonguvernamentală care își desfășoară activitatea în localitatea sau în județul unde locuiți și care desfășoară activități legate de protejarea și promovarea drepturilor copiilor. Informați-vă în ceea ce o privește și realizați un afiș de prezentare.

Doc. 5: 5. Voi, în calitate de copii, sunteți sau nu membri ai societății civile? Realizați o dezbatere de opinii pornind de la această întrebare.

6. Caută pe internet expresia „I have a dream...” și identifică cui i-a aparținut și la ce se referea.

Gândirea critică

Oamenii sunt caracterizați de raționalitate. Raționalitatea presupune capacitatea de gândi. Gândirea are două laturi: una informațională, care dezvăluie conținutul gândirii (idei despre obiecte, fenomene etc.) și alta operațională, care dezvăluie funcționalitatea gândirii, faptul că implică transformarea informațiilor în vederea obținerii unor cunoștințe noi sau pentru rezolvarea de probleme. Gândirea omului nu este uniformă, ci depinde de educația primită în familie, în școală sau ca urmare a eforturilor proprii. Totodată, gândirea are diferite modalități de realizare (analitică, sintetică, pozitivă, negativă etc.), dar ne vom opri aici doar asupra gândirii critice.

Ce este gândirea critică?

A gândi critic, la nivelul simțului comun, înseamnă „a fi cârcotaș”, „a fi oportunist”, a respinge ideile altora doar pentru a impune propriile idei. Desigur nu acesta este sensul propriu al conceptului de „gândire critică”. Dimpotrivă, **a gândi critic** înseamnă a pune întrebări, a căuta răspunsuri, a găsi alternative, a adopta o poziție pe baza unei justificări argumentate și a analiza logic raționamentele sau argumentele celorlalți, a evalua continuu relevanța și adevărul informațiilor disponibile. Cu alte cuvinte, înseamnă a privi lucrurile și informațiile nu ca fiind de la sine înțelese, ci a le asuma conștient și justificat.

Ce presupune gândirea critică?

În măsura în care ați studiat această secțiune a fiecărei unități de învățare și mai ales în măsura în care ați realizat activitățile propuse, v-ați întâlnit deja cu principalele instrumente ale unei gândiri critice și, prin intermediul lor, v-ați dezvoltat competențe în acest sens. Astfel, gândirea critică este o gândire clară și liberă, cea care dezvoltată ne permite să dăm dovada că avem capacitatea de a:

- de a identifica, a înțelege și a realiza conexiuni logice între idei și argumente proprii;
- de a detecta erori de raționament în argumente și prezentări;
- de a rezolva probleme cu grad ridicat de dificultate;
- de a identifica contextul și implicațiile unui argument sau ale unei idei;
- de a identifica, a construi și a înțelege justificările din spatele unor opinii, argumente sau credințe;
- de a construi argumente și idei noi pe baza celor deja acumulate;
- de a distinge între fapte, opinii și judecăți de valoare etc.

Cum ne dezvoltăm gândirea critică?

Dacă vom considera activitatea de învățare, plasarea sa într-un cadru critic (în cadrul gândirii critice) presupune să abordați lecțiile (textele) prin parcurgerea a trei etape:

Evocarea (analiza premergătoare)

1. Care este subiectul? (identifică)
2. Ce știi deja despre el? (notează)
3. Ce vrei sau trebuie să afli despre el? (notează)
4. De ce vrei sau trebuie să afli aceste lucruri? (notează)

Realizarea sensului (contactul cu textul nou)

Se întâmplă pe măsură ce studiem lecția/textul și căutăm informații care să ne confirme anticipările din etapa precedentă.

Reflecția (analiza ulterioară)

1. Ce am aflat? (notează)
2. Formulează, în scris, întrebări pentru a extrage informații importante care nu au fost menționate în etapa de evocare, dar care apreciezi că sunt prezente.
3. Formulează, în scris, răspunsuri, iar în raport cu ele repetă întrebarea: „Cum îmi pot argumenta opinia?” „Iar dacă apreciezi că este necesar, reia demersul!”

Exersăm

1. Parcurge etapele precizate în cadrul secțiunii „Cum ne dezvoltăm gândirea critică?” cu privire la una dintre unitățile de învățare din manual. Un astfel de demers ți-a permis să înțelegi mai bine?

2. Realizați o dezbatere de opinii prin care să vă poziționați pro sau contra practicării și dezvoltării gândirii critice.

SINTEZA

AUTOEVALUARE EVALUARE INTEREVALUARE

*Recunoaște
dreptul!*

Cui ne adresăm? Presupune că ai descoperit un copil al cărui drept la odihnă și la timp liber este încălcat și îți dorești să intervii. Concepe o scrisoare prin care să te adresezi unei instituții guvernamentale pentru a prezenta cazul și a solicita intervenția acesteia. Nu uita că trebuie să prezinți adecvat cazul și să precizezi cum poți fi contactat.

Vă așteptăm... În perechi, concepeți o solicitare pe care să o adresați unei organizații nonguvernamentale cu preocupări în protejarea și promovarea drepturilor copilului. În cadrul acesteia, subliniați nevoia unei campanii de promovare a drepturilor copilului (a anumitor drepturi) și rugămintea către acea organizație de a derula o astfel de campanie.

Elevul! În *Statutul Elevului*, la articolul 4, se arată că învățământul preuniversitar este centrat pe elev. În grupe de patru elevi, construiți câte un argument pro și un argument contra cu privire la măsura în care apreciați că acest lucru se realizează.

„Ce știi?” Reia chestionarul de la începutul acestei unități de învățare. Dacă apar diferențe

față de răspunsurile inițiale, identifică motivele acestor diferențe.

Proiect Citiți cu atenție, dacă nu ați făcut-o deja (caz în care recitiți) sau nu ați exersat deja acest mod de lucru, anexa „Proiectul educațional” (apelând fie la varianta tipărită a manualului, fie la varianta sa digitală). Organizați-vă în echipe și puneți la punct un proiect prin care să promovați drepturile copilului în comunitatea în care trăiți. După conceperea acestuia, identificați instituții guvernamentale sau nonguvernamentale care apreciați că v-ar putea sprijini în implementarea acestui proiect. Gândiți-vă la o strategie de abordare a acestor instituții și contactați-le. După ce ați clarificat toate aspectele legate de implementarea proiectului vostru, puneți-l în practică.

Sinteza În perechi, elaborați un portofoliu despre instituțiile care au un rol important în respectarea, apărarea și promovarea drepturilor copilului.

Gândirea critică În echipe, citiți mai multe despre gândirea critică și realizați un poster dedicat acesteia, prin care să subliniați în primul rând beneficiile sale.

RECAPITULARE

Vă propunem și aici, așa cum s-a întâmplat și cu privire la primele cinci unități de învățare, un alt gen de „recapitulare”, respectiv una prin care veți dovedi competențele dobândite descoperind lucruri noi. De această dată, ceea ce veți realiza va fi:

Proiectul educațional

Ce este un proiect educațional?

Proiectul educațional este un mod de a învăța care presupune **implicarea efectivă** în investigarea lucrurilor pe care îți propui sau trebuie să le înveți, ceea ce simultan înseamnă **o aplicare și o dezvoltare a competențelor** de care dispui, activitățile derulate având drept rezultat obținerea unor **produse autentice**, despre care se va putea spune că te reprezintă.

Ce proiect educațional să realizăm?

Scopul oricărui proiect este acela de a rezolva una sau mai multe probleme care au efecte negative. Prin urmare, atunci când tema proiectului nu este deja stabilită, primul pas în demararea unui proiect este **identificarea problemei/problemelor**.

Acest demers poate fi abordat de o manieră creativă, de exemplu, în cadrul unei dezbateri în care se va încerca să se ofere răspunsuri, ținând cont de disciplina de studiu, la întrebări precum:

- *Care sunt cele mai urgente nevoi ale elevilor/persoanelor din clasa/școala/comunitatea în care trăim în ceea ce privește drepturile copilului?*
- *Cu ce probleme se confruntă elevii/persoanele din clasa/școala/comunitatea în care trăim în ceea ce privește drepturile copilului?*
- *În ce privințe ar trebui intervenit astfel încât drepturile copilului să fie respectate într-o măsură mai mare în clasa/școala/comunitatea în care trăim?*

Oferind răspunsuri la aceste întrebări, veți reuși să puneți în evidență o serie de probleme și aspecte asupra cărora ați putea interveni.

Înainte de a demara un proiect educațional...

Proiectul educațional reprezintă, cel mai adesea, având în vedere numărul și complexitatea activităților pe care le presupune, un efort de echipă. Ca atare, unul dintre primii pași, după ce se va decide asupra temei proiectului sau asupra temelor, în măsura în care vor fi realizate mai multe proiecte simultan, va fi constituirea echipei sau echipelor de proiect. Evident, cu cât problema luată în calcul va fi mai amplă și mai complexă, echipa va trebui să fie mai mare, până într-acolo încât un singur proiect poate fi efortul întregii clase.

Titlul proiectului

Recomandarea spune că trebuie să fie scurt, concis și să reflecte rezultatul-cheie al proiectului. „Școala altfel”, „Țara lui Andrei” etc. sunt exemple de proiecte despre care foarte probabil ați auzit și chiar v-a plăcut faptul că titlul reușește să transmită într-adevăr un mesaj care să ajungă la ceilalți. „Dezvoltarea competențelor copiilor de a-și apăra dreptul la opinie”, ar putea să fie titlul unui proiect. Dar nu prea ar atrage atenția. Probabil alta ar fi situația dacă am auzi despre un proiect intitulat „Față în față, egali!” sau „Ascultă și vei fi ascultat!”, iar în raport cu un astfel de titlu ați reuși să creați și un logo adecvat. Cu alte cuvinte, fiți cât mai creativi.

Scopul și utilitatea proiectului

Cu ce poate ajuta acest proiect? De ce dorim să îl realizăm? Ce ne dorim să obținem? Sunt principalele întrebări pe care trebuie să vi le puneți pentru a clarifica scopul și utilitatea proiectului pe care vi-l propuneți.

Grupul/grupurile țintă

Din nou întrebări: *Cine se confruntă cu problemele pe care dorim să le rezolvăm? Cui ne adresăm prin proiect?*

Ce activități vom realiza? Ce produse vom obține?

Cum s-ar putea răspunde cel mai bine nevoilor identificate? Ce activități trebuie realizate pentru a obține răspunsurile dorite? Ce activități putem realiza singuri? Unde vom avea nevoie de sprijin sau de parteneri? Care va fi scopul fiecărei activități și cum contribuie fiecare activitate în realizarea scopului propus? Unele activități presupun realizarea anumitor produse? Care și ce produse?

Ce resurse sunt necesare pentru realizarea activităților/produselor?

Ce resurse/materiale sunt necesare pentru fiecare activitate/produs dintre cele preconizate? Se pot obține resursele respective? (Dacă răspunsul este negativ, atunci va trebui să reveniți în etapa precedentă și să gândiți alte activități/produse.) Cum?

Cine este responsabil?

Cine va realiza fiecare activitate/produs? Cine va coordona realizarea fiecărei activități/fiecărui produs și își va asuma astfel responsabilitatea?

Care sunt termenele de realizare?

În ce ordine trebuie realizate activitățile/produsele? Care este timpul alocat fiecărei activități/realizării fiecărui produs? Care este calendarul de realizare?

Cum ne dăm seama de reușita activităților?

Ce înseamnă, în cazul fiecărei activități, că a fost dusă la bun sfârșit? Cum putem măsura gradul de reușită?

Iar dacă aveți toate răspunsurile până aici, este de dorit ca acum să le corelați între ele și să le „șlefuiți”. O puteți face sub următoarea formă:

Activități (sub-activități)	Produsul (produsele)	Resurse	Responsabilitate	Parteneri/colaboratori	Termene de realizare	Indicatori/criterii de evaluare	Observații

Definitivarea proiectului

Dacă ați parcurs toate etapele precedente și ați corelat toate aspectele între ele, puteți trece deja la definitivarea proiectului. Acest lucru presupune realizarea efectivă a documentului final, care va avea următoarele secțiuni:

1. Titlul proiectului
2. Logoul proiectului
3. Perioada de derulare
4. Echipa de proiect
5. Grupul/grupurile țintă
6. Scopul și utilitatea proiectului
7. Activități/subactivități
8. Produs/produse obținute
9. Resurse necesare

10. Responsabilități

11. Termene de realizare

12. Parteneri/colaboratori implicați

13. Indicatori/criterii de evaluare

14. Promovarea proiectului

15. Diseminarea proiectului

La final, nu vă mai rămâne decât să treceți la implementarea proiectului. *Succes!*

Realizați, prin implicarea întregii clase, un proiect educațional cu titlul „Fiecare dintre voi este responsabil!”, prin care să sensibilizați comunitatea în care trăiți cu privire la situațiile de încălcare a drepturilor copilului. Puneți în aplicare proiectul.

AUTOEVALUARE – INTEREVALUARE

1 Realizați un proiect educațional prin intermediul căruia să promovați unul dintre drepturile copilului care apreciați că este cel mai des încălcat. Implicați în proiectul vostru o instituție guvernamentală și una nonguvernamentală.

2 Organizați-vă în grupe de opt elevi. Pornind de la afirmația „Agresivitatea se manifestă și on-line”, construiți câte un lanț de argumente și contraargumente. Astfel, primul elev va construi un argument, următorul un contraargument la cel construit de colegul său, cel de al treilea un argument în care va ține seama de ceea ce au scris colegii săi până atunci etc.

5 Organizați-vă în echipe și realizați un chestionar cu patru-cinci întrebări cu răspunsuri deschise (întrebări la care nu oferiți posibilitatea celor chestionați de a alege între mai multe variante de răspuns, ci trebuie să formuleze ei înșiși un răspuns) prin care să încercați să aflați opinia diferitelor categorii de persoane despre măsura în care sunt respectate drepturile copilului. De exemplu, o echipă se poate adresa elevilor din ciclul gimnazial, o alta va chestiona elevi din ciclul liceal, o a treia se va adresa cadrelor didactice, iar o a patra altor adulți. Interpretați rezultatele și realizați o prezentare cu ceea ce ați obținut în fața colegilor.

3 Organizați-vă în grupuri de patru elevi. Răspundeți la următoarele întrebări:

Ce înseamnă a avea prejudecăți?

Când avem și ne manifestăm prejudecățile, încălcăm drepturile celorlalți?

Cine ne poate ajuta să conștientizăm prejudecățile pe care le avem?

Prejudecățile

De ce este necesar să eliminăm prejudecățile pe care le avem?

Unde putem afla mai multe informații despre cauzele prejudecăților?

4 Având în vedere cele învățate în ultimele patru unități de învățare, completează tabelul:

Cele mai interesante trei lucruri învățate au fost...	Trei lucruri despre care aș dori să aflu mai multe sunt...

În perechi, analizați modul în care a completat tabelul fiecare dintre voi. Discutați despre modul în care ați putea afla ceea ce ați notat în coloana din dreapta.

6 Organizați, la nivelul clasei, un campionat de dezbateri. Utilizați, în cadrul acestuia, următoarele opinii:

- „Copiii vin la școală pentru a învăța, nu pentru a se simți bine”;
- „Prejudecățile sunt un lucru normal în viața oamenilor”;
- „Întreaga responsabilitate pentru protejarea și promovarea drepturilor copilului revine statului”;
- „Întreaga responsabilitate pentru protejarea mediului revine statului”;
- „Manipularea aduce mai multe beneficii decât persuasiunea”;
- „Copiii pot fi principalii promotori ai drepturilor lor”.

1 Răspunde prin **A** (adevărat) sau **F** (fals):

- a. Orice copil își poate apăra și promova drepturile proprii.
- b. Copiii se bucură de un sistem special de protecție din partea statului.
- c. Stereotipurile și prejudecățile pot fi eliminate prin educație.
- d. Organizațiile nonguvernamentale nu fac parte din societatea civilă.

2 Completează în mod corect:

- a. O instituție unde copiii pot învăța despre drepturile lor și locul unde pot acționa pentru promovarea lor este .....
- b. Apărarea și promovarea drepturilor copilului este realizată și de ..... civilă.
- c. Deoarece pot fi atât pozitive, cât și negative, trebuie să avem grijă ce .... de viață alegem.
- d. Orice copil are dreptul de a ..... încălcarea drepturilor sale sau ale altor copii.

3 Recunoaște, în fiecare caz, dreptul despre care este vorba și precizează o responsabilitate corelată respectivului drept.

dreptul: .....
responsabilitatea: .....

dreptul: .....
responsabilitatea: .....

4 Recunoaște dreptul care este încălcat și apreciază dacă respectarea sa depinde de fiecare copil.

dreptul: ..... DA NU

dreptul: ..... DA NU

5 Orice copil are dreptul de a-și exprima opinia (bifează răspunsul corect):

- a. în funcție de importanța problemei aflată în discuție;
- b. în funcție de dorința adulților de a acorda sau nu atenție opiniei acestuia;
- c. în mod liber, asupra oricărei probleme care îl privește;
- d. doar în anumite locuri și contexte, în primul rând în familie.

6 Reprezintă forme de manifestare ale prejudecăților (bifează răspunsul corect):

- a. eșecul și succesul;
- b. competiția și conflictul;
- c. diferențele și etichetările negative;
- d. xenofobia și rasismul.

1 2 3 4 5 6
Punctaj total:

EVALUARE FINALĂ

1 Răspunde prin **A** (adevărat) sau **F** (fals):

- a. Orice copil are obligația de a practica religia părinților săi.
- b. Copiii nu au obligația de a respecta regulile cu care nu sunt de acord.
- c. Copiii au dreptul de a se bucura de cea mai bună stare de sănătate posibilă.
- d. Avem libertatea de a ne bucura de drepturile proprii în orice condiții.

2 Completează în mod corect:

- a. A citi fără permisiune corespondența electronică a unui copil încalcă dreptul la .....
- b. Asumarea conștientă și justificată a informațiilor și a opiniilor se numește .....
- c. .... înseamnă a nu primi șanse și oportunități egale din cauze precum rasa, sexul, credința etc.
- d. .... include orice cetățean care se implică în rezolvarea problemelor societății.

3 Recunoaște, în fiecare caz, dreptul de care este privat copilul și precizează o instituție care ar putea interveni pentru a rezolva problema.

dreptul: .....
instituția: .....

dreptul: .....
instituția: .....

4 Recunoaște, în fiecare caz, situația de risc în care se regăsesc copiii din imagine.

situația de risc: .....

situația de risc: .....

5 Reprezintă un fals drept al copilului (bifează răspunsul corect):

- a. dreptul de a nu fi exploatat și implicat în munci dăunătoare;
- b. dreptul de a nu fi supus violențelor și abuzurilor de niciun fel;
- c. dreptul de a nu învăța ceea ce nu îi place sau apreciază că nu îi folosește;
- d. dreptul de a nu fi despărțit de părinți dacă nu este interesul său suprem.

6 Copiii, atunci când le sunt încălcate drepturile (bifează răspunsul corect):

- a. trebuie să accepte, datorită vârstei;
- b. trebuie să accepte un compromis;
- c. trebuie să se supună;
- d. trebuie să reclame încălcarea acestora.

1 2 3 4 5 6
Punctaj total:

Preț: 8,40 lei cu TVA inclus

ISBN 978-606-995-009-8

9 786069 950098